

**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN SOSYO-
PSİKOLOJİK MEKÂNSAL ETKİLEŞİMLERİ
BAĞLAMINDA TOPLUMSAL UYUMUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ: HATAY ÖRNEĞİ**

Rawan ALAEDDIN

**Yüksek Lisans Tezi
Kentsel Tasarım Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Tuna BATUHAN
2022
(Her hakkı saklıdır).**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL TASARIM ANA BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN SOSYO-PSİKOLOJİK MEKÂNSAL
ETKİLEŞİMLERİ BAĞLAMINDA TOPLUMSAL UYUMUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ: HATAY ÖRNEĞİ**

(Evaluation of The Social Adaptation of Syrians In Turkey Within The Context of Socio-
Psychological Spatial Interactions: The Case of Hatay)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rawan ALAEDDIN

Danışman: Doç. Dr. Tuna BATUHAN

Erzurum
Ağustos, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Rawan ALAEDDİN tarafından hazırlanan “TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN SOSYO-PSİKOLOJİK MEKÂNSAL ETKİLEŞİMLERİ BAĞLAMINDA TOPLUMSAL UYUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: HATAY ÖRNEĞİ” başlıklı çalışması 01 / 09 / 2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kentsel Tasarım Ana Bilim Dalı, Kentsel Tasarım Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Danışman	Doç. Dr. Tuna BATUHAN <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır.
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Neslihan DEMİRCAN <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır.
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE <i>Harran Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır.

Enstitü Yönetim Kurulunun
.../.../.... tarih ve sayılı
kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Saltuk Buğrahan CEYHUN

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır.

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi BAP kapsamında desteklenmiştir.
Proje No:9723

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU

Yüksek Lisans Tezi olarak *Doç. Dr. Tuna BATUHAN* danışmanlığında sunulan “Türkiye’deki Suriyelilerin Sosyo-Psikolojik Mekânsal Etkileşimleri Bağlamında Toplumsal Uyumunun Değerlendirilmesi: Hatay Örneği” başlıklı çalışmanın tarafımızdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını, yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterildiğini, Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan Turnitin Programı benzerlik oranlarının aşılmadığını ve aşağıdaki oranlarda olduğunu beyan ederiz.

Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Giriş	7	30
Kuramsal Temeller	1	30
Materyal ve Metot	13	35
Araştırma Bulguları ve Tartışma	3	20
Sonuçlar ve Öneriler	0	20
Tezin Geneli	5	25

Not: Yedi kelimeye kadar benzerlikler ile Başlık, Kaynakça, İçindekiler, Teşekkür, Dizin ve Ekler kısımları tarama dışı bırakılabilir. Yukarıdaki azami benzerlik oranları yanında tek bir kaynaktan olan benzerlik oranlarının **%5’den** büyük olmaması gerekir.

Sunulan bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ettiğimizi beyan ederiz.

Tez Yazarı (Öğrenci)	Tez Danışmanı
Rawan ALAEDDIN	Doç. Dr. Tuna BATUHAN
1.8.2022	1.8.2022
İmza: Ashı Islak İmzalıdır	İmza: Ashı Islak İmzalıdır

* Tez ile ilgili YÖKTEZ’de yayınlamasına ilişkin bir engelleme var ise aşağıdaki alanı doldurunuz.

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince hiçbir zaman benden bilgi, deneyim ve desteğini esirgemeyen ve daima her konuda yardım eden, süreç boyunca değerli zamanını ayıran, tez metnini titizlikle okuyan, yorum ve değerlendirmeleriyle çalışmaya önemli katkı sağlayan değerli ve anlayışlı olan danışman hocam sayın Doç. Dr. Tuna BATUHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez jürimde yer alan ve kıymetli katkılar sunan Doç. Dr. Neslihan DEMİRCAN ve Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE'ye de teşekkür ederim. Tezime finansal destek veren Atatürk Üniversitesi BAP birimine de ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak her daim dualarını ve desteklerini, sevgisini ve yardımını hissettiğim sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Rawan ALAEDDIN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN SOSYO-PSİKOLOJİK MEKÂNSAL ETKİLEŞİMLERİ BAĞLAMINDA TOPLUMSAL UYUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: HATAY ÖRNEĞİ

Rawan ALAEDDİN

Danışman: Doç. Dr. Tuna BATUHAN

Amaç: Bu çalışma kapsamında Hatay-Antakya'da yoğun olarak kullanılan kentsel kamusal alanlarda Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasında sosyal uyumu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen unsurların neler olduğu araştırılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda tespit edilen olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına ve sosyal uyumun artırılmasına yönelik kamusal alan tasarım önerileri getirilmiştir.

Yöntem: Çalışmanın yöntemleri anket, mülakat ve gözlemlerden oluşmaktadır. SPSS programıyla istatistiksel veriler sunulmuş, seçilen alanlar fotoğraflama yöntemi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Sig. değeri, $0,665 > 0,05$ olduğu için Türk katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sig değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için Türk katılımcıların eğitim ve meslek grupları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında farklılık bulunmaktadır. Sig değeri $0,002 < 0,05$ olduğu için Türk katılımcıların yaş ve medeni durumları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında farklılık bulunmaktadır. Suriyeli katılımcıların cinsiyetleri, eğitimleri, yaşları ve medeni durumları ile anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. P anlamlılık değeri $0,000 < 0,05$ incelendiğinde ise algılanan Türk halkının kaygıları arttıkça Suriyelilere ilişkin olumlu duygular azalmaktadır. Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türklerin kaygılarını algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sig. değeri $(0,007) > 0,5$ 'ten küçük olduğu için Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yapılan gözlemlere göre, Antakya'daki Suriyeli sığınmacıların kendi gruplarına ait kişiler ile oldukları yerlere giderek vakit geçirmeyi, toplanmayı ve sosyalleşmeyi tercih ettikleri görülmüştür.

Sonuç: Hatay-Antakya'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların yerel halk ile sosyal uyum sorunları var olması yanı sıra mekânsal olarak kamusal alanlarda ayrışma bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, sosyal uyum, sosyo-psikolojik etki, kamusal alanlar, Hatay-Antakya.

Ağustos 2022, 154 sayfa

ABSTRACT

MASTER THESIS

EVALUATION OF THE SOCIAL ADAPTATION OF SYRIANS IN TURKEY WITHIN THE CONTEXT OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL SPATIAL INTERACTIONS: THE CASE OF HATAY

Rawan ALAEDDIN

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuna BATUHAN

Purpose: Within the scope of this study, the factors that positively or negatively influence social cohesion between Syrian asylum seeker and locals in urban spaces that are heavily used in Hatay-Antakya, were investigated. In line with the data obtained, public space design proposals were made to eliminate the identified problems and to increase social cohesion.

Method: The methods of the study consist of questionnaires, interviews and observations. Statistical data were presented with SPSS program and selected areas were analyzed by photographing method

Findings: Since the sig value is $0,665 > 0,05$, there is no significant difference between genders of Turkish participants and their perceived feelings towards Syrians. The sig value is $0,000 < 0,05$, the differences between the education and occupational groups of the Turkish participants and their perceived feelings towards Syrians. Since the sig value is $0,002 < 0,05$, the difference between the age and marital status of the Turkish participants and their perceived feelings towards Syrians. There is no significant difference between genders, education, age, and marital status of Syrian participants. At a significance value of $0,000 < 0,05$, shows that positive feelings towards Syrians decrease when perceived fear of Turks increases. There is no statistically significant difference between Syrian participants' years of arrival in Turkey, and their perceptions of Turkish concerns. The value (0,007) is less than 0,5, there is a statistically significant difference in years of arrival in Turkey perceived feelings toward Turks. According to the observations made, it is observed that the Syrian refugees in Antakya prefer to spend time, gather and socialize by going to the places where they are with their own group members.

Results: Besides the fact that Syrian asylum seekers living in Hatay-Antakya have social cohesion problems with the local people, there is spatial segregation in public spaces.

Keywords: Syrian asylum seeker, social cohesion, socio-psychological effect, public spaces, Hatay-Antakya.

August 2022, 154 pages

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
SİMGELER DİZİNİ VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Önemi/Amacı	3
Göç, Suriyeli Sığınmacılar ve Kamusal Alanlarda Sosyal Uyum	4
Genel olarak göç: göçün tarihsel geliş süreci.....	4
Türkiye’deki Göç Hareketler	7
Suriye İç Savaşı ve Türkiye	7
Geçici Koruma Kapasısında Suriyeli Sığınmacıların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımını..	9
Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışındaki Suriyeli Sığınmacılar.....	10
Geçici Koruma Kapasısında Bulunan Suriyeli Sığınmacıların İllere Göre Dağılımı.....	12
Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkisi	13
Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Etkileri.....	14
Suriyeli Sığınmacıların Kültürel Etkileri	16
Suriyeli Sığınmacıların Ekonomik Etkileri.....	17
Suriyeli Sığınmacıların Siyasal ve Güvenlik Etkileri	19
Suriyeli Sığınmacıların Mekânsal Yapıya Etkileri	20
Suriyeli Sığınmacıların Hatay-Antakya’ya Etkileri	21
KURUMSAL TEMELLER.....	23
Sosyal Uyum, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar.....	23
Uyum.....	23
Sosyal İlişkiler.....	24
Aidiyet.....	25
Ortak İyiye Yönelim	25
Göç ve Uyum Arasındaki Bağlantı	27
Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul	28

Göçün Sosyo-Psikolojik Etkisi	30
Sosyal Medya Rolü	31
Geri Dönüş	32
Sosyal Uyumda Şehirlerin Rolü.....	32
Sosyal Uyumda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü	34
Kamusal Alan.....	34
Mekân algısı	34
Sosyo-Psikolojik unsur	35
Sosyo-Psikolojik mekânsal etkileşim.....	36
Kamusal alanın tanımı.....	38
Kentsel kamusal alan türleri.....	39
Kamusal alanların kriterleri.....	40
Kamusal alan olarak park.....	42
Kamusal alan olarak cadde.....	43
Kentsel kamusal açık alanlarda insan- çevre ilişkisi.....	44
MATERYAL VE YÖNTEM	46
Çalışmanın Materyali	46
Çalışma Alanı ile İlgili Genel Bilgiler	46
Yöntem.....	47
Veri Toplama Yöntemi	48
Veri Analizi	48
Araştırmanın Hipotezleri.....	49
Güvenirlilik Analizi.....	50
Gözlem.....	51
Anket.....	52
Mülakat	52
Derneklerin Genel Bilgileri.....	53
ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	55
Analizlerin Sonuçları	55
Demografik Verilere Yönelik Bulgular	55
Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	55
Katılımcıların Yaşları İtibariyle Dağılımı.....	55
Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı.....	56
Türk Katılımcıların Meslek Dağılımı.....	57
Suriyeli Katılımcıların Meslek Dağılımı.....	57

Türk Katılımcıların Medeni Durumu	58
Suriyeli Katılımcıların Medeni Durumu	58
Suriyeli Katılımcıların Antakya ve Türkiye’ye ilişkin Düşünceleri	59
Suriyeli Katılımcıların Antakya’yı Seçme Nedenlerin İlişkin Bulgular	59
Suriyelilerin Türkiye’ye Gelirken Kaygı ve Endişelerine Yönelik Bulgular.....	60
İmkân Olsa Türkiye Dışında Başka Bir Ülkeye Gitmeye Yönelik Bulgular	60
Suriye’ye Dönmeye İlişkin Bulgular	61
Türk Katılımcıların Suriyeliler ile Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular	62
Suriyeli Katılımcıların Türk Halkı ile Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular.....	64
Antakya ile İlgili Sorular.....	70
Antakya’da yaşayan akrabaların olup olmaması.....	70
Suriyelilerin Türkiye’de kendilerini yalnız hissetme durumu	71
Hipotezlerin Testi.....	72
Gözlem	80
Çalışma alanlarındaki sosyo-psikolojik mekân etkileşimi ve tasarım kriterlerinin değerlendirilmesine yönelik yapılan gözlem ve sonuçları	80
15 Temmuz Milli İrade Parkı.....	80
Şükrü Balcı Caddesi.....	94
Cepheler, pano ve levhalar	99
Anket ve Görüşme Sonuçları ve Sosyal Uyuma Etkisi.....	105
Gözlem Analizleri ve Sosyal Uyuma Etkisi.....	107
Genel Değerlendirme	109
SONUÇ ve ÖNERİLER	116
KAYNAKÇA	118
EKLER	130
EK-1. Yerel Topluma Yönelik Anket Soruları ve Anket Formu	130
EK-2. Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Anket Soruları ve Anket Formu	133
EK 3. Derneklere Yönelik Mülakat Soruları.....	137
EK-4. Suriyeli Sığınmacıların Kamusal Alanlarına Yönelik Yapılan Gözlemler	138
ÖZGEÇMİŞ.....	139

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1. Komşu Ülkelerdeki Suriyeli Sığınmacı Sayısı	8
Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Sığınmacıların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı	10
Tablo 3. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışındaki Suriyeli Sığınmacılar	11
Tablo 4. Kamusal Alanlarda Fiziksel ve Sosyo-Psikolojik Gereksinimler.....	45
Tablo 5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi	50
Tablo 6. Derneklerin Genel Bilgileri	53
Tablo 7. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	55
Tablo 8. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Yaşları İtibariyle Dağılımı	56
Tablo 9. Türk Katılımcıların Meslek Dağılımı	57
Tablo 10. Suriyeli Katılımcıların Meslek Dağılımı	58
Tablo 11. Suriyelilerle Yaşanan Sorunlar	63
Tablo 12. Türk Halkı ile Yaşanan Sorunlar	65
Tablo 13. Türk Katılımcıların Cinsiyetleri ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (T-Testi).....	72
Tablo 14. Türk Katılımcıların Eğitim Durumları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA).....	73
Tablo 15. Türk Katılımcıların Meslek Grupları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe).....	73
Tablo 16. Türk Katılımcıların Yaş grubu ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe).....	74
Tablo 17. Türk Katılımcıların Medeni Durumları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe).....	74
Tablo 18. Suriyeli Katılımcıların Cinsiyetleri ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (T-Testi)	75
Tablo 19. Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA).....	75
Tablo 20. Suriyeli Katılımcıların Meslek Grubu ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA).....	76
Tablo 21. Suriyeli Katılımcıların Yaşları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA).....	76
Tablo 22. Suriyeli Katılımcıların Medeni Durumları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA).....	76

Tablo 23. H3'e İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 24. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Türk Kaygılarını Algılamaları Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları T-Testi.....	78
Tablo 25. Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Kaygılarını Algılamaları Arasındaki Farklılık Testleri Sonuçları (Anova)	78
Tablo 26. Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Anova)	79
Tablo 27. Çalışmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuç Tablosu	79
Tablo 28. Tasarım Kriterlerine Göre 15 Temmuz Milli İrade Parkı Mevcut Durum Analizi	91
Tablo 29. Tasarım Kriterlerine Göre Şükrü Balcı Caddesi Mevcut Durum Analizi	103

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar	9
Şekil 2. Geçici koruma kapasısında bulunan suriyeli sığınmacıların en çok yaşadığı 10 ildeki dağılımı.....	13
Şekil 3. Sosyal uyum bileşenleri	26
Şekil 4. Mekân algısının etkilediği faktörler	35
Şekil 5. Hatay'ın Türkiye'deki Konumu	46
Şekil 6. Antakya ilçesinin Hatay ili içindeki konumu.....	47
Şekil 7. Antakya'da belirlenen çalışma alanlarının uydu görüntüsü.....	47
Şekil 8. Yöntem akış şeması	48
Şekil 9. Türk katılımcıların eğitim durumu dağılımı	56
Şekil 10. Suriyeli katılımcıların eğitim durumu dağılımı.....	57
Şekil 11. Türk katılımcıların medeni durum dağılımı	58
Şekil 12. Suriyeli katılımcıların medeni durum dağılımı	58
Şekil 13. Suriyeli katılımcıların Antakya'ya geldikleri yılların dağılımı.....	59
Şekil 14. Suriyeli katılımcıların Antakya'yı seçme nedenleri.....	59
Şekil 15. Suriyelilerin Türkiye'ye gelirken kaygı ve endişelerine yönelik bulgular.....	60
Şekil 16. Türkiye dışında başka bir ülkeye gitme düşünceleri yönelik bulgular	61
Şekil 17. Suriye'ye dönmeye ilişkin bulgular	61
Şekil 18. Türk katılımcıların Suriyeliler ile yaşadıkları sorunlara ilişkin frekans analizi sonuçları	62
Şekil 19. Suriyeli katılımcıların Türk halkı ile yaşadıkları sorunlara ilişkin frekans analizi sonuçları	65
Şekil 20. Suriyelilerin Antakya'da yaşayan akrabaların dağılımı	71
Şekil 21. Akrabalarınızın olması uyumunuzu kolaylaştırdı mı?	71
Şekil 22. Suriyelilerin Türkiye'de kendilerini yalnız hissetme durumu	71
Şekil 23. Parkın coğrafi konumu.....	81
Şekil 24. Parkta kafe ve satış alanları.....	82
Şekil 25. Parkta bulunan yeşil alanlar	82
Şekil 26. Parkta çocuk oyun alanı	83
Şekil 27. Parkın yanındaki otobüs durağı.....	84
Şekil 28. Bisiklet yolu	84
Şekil 29. Parkta ağaç türleri	85
Şekil 30. Parkta ağaç türleri	85

Şekil 31. Parkın zemin kaplamaları.....	86
Şekil 32. Parkın oturma elemanları	87
Şekil 33. Aydınlatma elemanları	88
Şekil 34. Parkta işaret ve bilgi levhaları	88
Şekil 35. Parkın sanatsal yapıları	89
Şekil 36. Parkta çöp kutuları	90
Şekil 37. Şükrü Balcı Caddesi coğrafi konumu	94
Şekil 38. Şükrü Balcı Caddesi üzerinde dükkânların birkaçı	96
Şekil 39. Şükrü Balcı Caddesi'ndeki otobüs durağı.....	96
Şekil 40. Şükrü Balcı caddesinin araç yolu	97
Şekil 41. Şükrü Balcı Caddesinde araç parkı	97
Şekil 42. Çocuk parkı	98
Şekil 43. Şükrü Balcı Caddesi aydınlatma elemanları	99
Şekil 44. Şükrü Balcı Caddesi yapı cepheleri ve levha örnekleri	100
Şekil 45. Şükrü Balcı Caddesi çöp elemanları örneği	101
Şekil 46. Şükrü Balcı Caddesinde tabelalar, dükkânlara verilen isimler	101
Şekil 47. New York'ta Times Meydanı.....	110
Şekil 48. Granary Meydanı	111
Şekil 49. 15 Temmuz Milli İrade Parkında sergi alan önerisi.....	112
Şekil 50. Sosyal alan önerisi, Utrecht'teki Máxima Park'ta satranç masaları	112
Şekil 51. 15 Temmuz Milli İrade Parkı sosyal olanaklar önerisi	113
Şekil 52. 15 Temmuz Milli İrade Parkı orta alanı için tasarım önerisi	113
Şekil 53. Şükrü Balcı Caddesi cephe önerisi.....	114
Şekil 54. Şükrü Balcı Caddesinde cadde düzenlemeleri önerisi	115

SİMGELER DİZİNİ VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	Yüzde
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
İHH	İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
OCHA	The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
ORSAM	Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund

GİRİŞ

Göç; geniş tanımıyla, daha iyi yaşam şartlarına ulaşabilmek için bireyin veya toplumun bir mekândan başka bir mekâna taşınmasıdır. Göç, ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle insanların bireysel veya kitlesel olarak yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Şahin 2001). Göçün ülke, toplum ve kültür üzerindeki etkisi çok boyutlu, yaygın ve karışıktır. Aslında göç edenler toplumsal, ekonomik, kültürel ve mekânsal boyutlarda yeni bir hayatla karşı karşıya kalmaktadır. Bu da birçok zorluğu beraberinde getirmektedir.

Göç sadece geçici veya kalıcı değil, gönüllü veya zorunlu da olarak sınıflandırılabilir. Her göç türünün kendi şartları ve neticeleri vardır. Örneğin, belirli alanda göç önlemleri daha spesifik ve sınırlıyken, kalıcı göçün etkisi daha geniştir. Başka bir yönden, ülkeler arasındaki savaş, doğal afet gibi kaçınılmaz sebepler insanları diğer ülkelere kaçmaya zorlamaktadır. Gönüllü göç zorunlu göçten farklıdır. Savaş veya doğal afetler gibi kaçınılmaz sebeplerle göç edenlerin işgücü piyasalarına ve toplumsal yaşama uyum sağlamaları zordur. Başka bir deyişle, zorunlu göçün etkisini, gönüllü göç yerine entegre bir politika ile ele almanın mümkün olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, göç alan ülke tarafından uygulanan göç politikası göç edenler ve orada bulunan yerel topluluk için önemlidir. Ulusların toplumsal uyumu, ülkeye göçün ilk anından gözlemlenebilmektedir. Bu durum, hak ve sağlanan hizmetler ile şekillenir.

Suriye’de 2011 yılında ortaya çıkan iç savaştan sonra milyonlarca Suriyeli Suriye’nin bölgelerine veya komşu ülkelere kaçmak zorunda kalmışlardır. Evlerini terk etmek zorunda kalan Suriyeliler için tek seçenek güvenli bir yere taşınmaktır. Bu ülkelerden birisi olan Türkiye; çatışmanın ilk gününden bu yana, Suriye’deki insanlık dramına seyirci kalmak yerine 3 milyondan fazla sığınmacıya kapılarını açarak dünyanın en çok sığınmacı alan ülkesi haline gelmiştir. Kuşkusuz bu kadar yoğun bir göç dalgası Türkiye’nin de beklediği bir durum değildi. Başlangıçta misafir kabul edilen ve kamplara yerleştirilen Suriyeli sığınmacıların savaş bittikten sonra ülkelerine dönmeleri bekleniyordu. Ancak durum beklendiği gibi olmadı. Türkiye tarafından misafirperverlik duygusuyla kabul edilen Suriyeli sığınmacılar, geçiş döneminin uzaması ile misafir olmaktan çıkıp toplumun bir parçası haline gelmişlerdir (Dinçer vd 2013).

GİGM verilere göre 21 Temmuz 2022 tarihi itibari ile Türkiye’deki 3.651,428 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Geçici barınma merkezlerinde yaşayanların sayısı ise sadece 48,958’dir. Suriyeli sığınmacılara verilen “geçici koruma statüsü” ise misafir söyleminin

devamı olarak görülmüştür. Başlangıçta sınırlı imkanların olduğu kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacılar, zaman içinde kamplardan ayrılıp düşük ücretlerle çalışmaya başlayınca sürecin ekonomik ve sosyal etkileri daha anlaşılır hale gelmiştir. İlk başlarda ev sahibi toplum tarafından Suriyeli sığınmacılar hakkında dile getirilen şikayetler bazı şehirlerde protestolara ve linçlere bile dönüşmüştür. Bu gelişmeler yerel halkın Suriyeli sığınmacılara bakışını gruplar arası ilişkiler kapsamında ele almamız gerektiğini göstermektedir.

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar uzun yıllardır kampların dışında, şehirlerde hayatlarını devam ettirmektedirler. Suriyeli sığınmacılar kentlerde yaşamaya başlamasıyla, “kendiliğinde entegrasyon” (İçduygu ve Ayaşlı 2019) veya “gayri resmi entegrasyon” süreci de hız kazanmakta ve birlikte Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kalma eğilimleri artırmaktadır (Kirişçi 2014). Sınır illerine yerleşen Suriyeli sığınmacıların akrabaları ya da tanıdıkları ile uyum sorunlarının en az seviyede olduğu söylenebilir (Deniz vd 2016). Yeniden yerleşim planlamasının olmaması nedeniyle Suriyeli sığınmacıların illerde dağılımlarının düzensiz olduğu görülmektedir (Erdoğan 2017). Örneğin Kilis’te yaşayan Suriyeli nüfus yerel nüfustan fazladır. Bunun da sosyal yaşam üzerindeki etkisi, yerinden edilmeye maruz kalan kişilerin mekânsal düzeyde ayrılmasıyla ilgilidir. Aslında iç savaşı, menşe ülkedeki kriz ve siyasi istikrarsızlık, sığınmacıları yeniden bir hayat kurabilecekleri güven içinde yaşayabilecekleri bir ülke aramaya yöneltmektedir. Bu bağlamda menşe ülkeyi terk ederken akrabalarından ya da ailesinden ayrılması gereken sığınmacılar geldikleri ülkede belirli bölgelerde yoğunlaşarak yerel halktan ayrılma eğilimindedir.

Farklı kültürlerden insanlar göç ettikleri yerde sahip oldukları kültürü, hayat tarzlarını ve geleneklerini sürdürme eğiliminde olduklarından göç edilen yerdeki insanların hayat tarzları ve gelenekleri göçün yerine göre değişiklik gösterebilmektedir (Ügeöz 2003). Sığınmacılar, öncelikle yerel halkın kültürel ya da ekonomik koşulları nedeniyle, istedikleri ikamet yerinden ayrılma eğilimindedir. Bu süreç, bir grup sığınmacıyı bir mekânda toplar ve mekânsal biçimde ayrılmış bir alan yaratır. Mekânsal ayrışma, kente sosyal farklılaşma getirmekle kalmaz, heterojen ve parça olarak yapılar oluşturur. Ekonomik düzeylere, etnik özelliklere, siyasi tercihlere ve sosyal davranışlara göre çeşitli bölgeler ayırt edilir ve birbirilerinden ayrı alanlar oluşur (Roberts ve Robert 2009).

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların en çok ikamet ettikleri illerden biri ve bu çalışmanın alanı Hatay ili merkezi Antakya’dır. 21.07.2022 tarihi itibarıyla Hatay’da 369.699 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Antakya’daki Suriyeli sığınmacıların sosyal kabulünün az olduğu söylenebilir. Hatay-Antakya’daki Suriyeli sığınmacıların yerleşim yerlerini tercih etme nedenlerine bakıldığında, kültürel, akrabalık bağları, etnik köken ve gelir düzeylerinin önemli

bir etkisi olduğu gör÷lmektedir. Antakya’da bu tür toplama alanlarının olduğu ve Suriyeli sığınmacıların yerel halktan sosyal ve mekânsal olarak ayrılmayı tercih ettikleri gör÷lmektedir. Üstelik birçok kültürel, tarihi benzerlik ve değerlere rağmen mahalli halkın ve Suriyeli sığınmacıların ayrılması, incelenmeye mühim gereksinimler yaratmaktadır (Cengiz 2020). Kentin belli bölgelerinde gettolaşma ve ayrılma eğilimi vardır. Kentsel sosyal gruplarla ilişkilendirilen bu ayrılığın etkilerinin çeşitli tedirginliklere yol açabileceğine söylenebilir.

Antakya kentindeki yapılan gözlemlere göre, yerel halk ile kendi dilini konuşan, kültürel boyutlarda benzeyen ve günlük hayat alışkanlıklarına uygun olarak Suriyeli sığınmacıların belirli mahalleleri seçtiğı "birlikte", "yoğunlaşmış" ve mekân olarak "birlikte yaşadıkları" gör÷lmektedir. Suriyeli sığınmacılar Suriye’ye dönmezlerse ve ilerideki zamanlarda Antakya’da yaşamak isterlerse; şehirdeki mekânsal kutuplaşmasının artacağı söylenebilir (Cengiz 2020). Bu bağlamda, yerel mahalli toplumun barış içinde ve birlikte yaşayabilmesi için sosyal uyum çalışmalarına başlanması gerektiğı söylenebilir. Bu çerçevede, bu çalışmada Hatay-Antakya şehrinde Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın uyum sağlayıp sağlayamadıklarını en yoğun kullanılan kamusal alanlar incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi/Amacı

Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin sayısı 2011’den günümüze kadar sürekli artmaktadır. Bu artış ekonomik, sosyal, kültürel, mekânsal vb. birçok alanda hayatı doğrudan etkilemektedir. Bu etkinin en yakından hissedildiğı yerler Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirlerdir. Bu kapsamda, bu çalışmada Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirlerden birisi olan Hatay-Antakya’da ortaya çıkan sosyal uyum sorunları ve bu sorunun mekân üzerindeki yansımaları incelenmektedir. Bu çalışmanın temel hipotezi Hatay-Antakya’da yoğun olarak kullanılan kentsel kamusal mekanlarda Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasında uyum sorunları olduğudur. Bu hipotezden yola çıkarak bu çalışmada sosyal uyumu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen unsurların neler olduğu da araştırılacaktır. Son olarak sosyal uyumla ilgili ortaya çıkan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına katkı sunacak tasarım önerileri üretilecektir.

Suriyeli sığınmacılar sorunu güncel tartışmalarda önyargılar, ayrımcılık ve siyasi söylemler eksenine sıkışmış durumdadır. Literatürde ise sorun özellikle sığınmacılar ve kentsel uyum bağlamında kapsamlı bir şekilde tartışılmamış ve incelenmemektedir. Bunun temel nedeni Suriyeli sığınmacıların “geçicilik” ya da “misafirlik” algısıyla kalıcı bir sorun alanı olarak görülmemesindendir. Ancak Suriyeli sığınmacıların 11 yılı aşkın bir süredir Türkiye’de oldukları ve yakın gelecekte de Türkiye’de yaşamaya devam edecekleri dikkate alındığında,

geçicilik ya da misafirlik durumun çok ötesine geçen ve ciddi toplumsal sorunlara neden olan bir olguyla karşı karşıya olunduğu görülmektedir.

Sorunu tam olarak anla(ya)mak, önemsememek ya da geçici görmek ise bugün yaşanan ciddi toplumsal sorunları daha da karmaşık ve içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Yapılması gereken, mevcut durumu doğru bir şekilde analiz ederek sorunu nesnel bir şekilde tanımlamak ve doğru çözüm önerileri geliştirmektir. Bu çalışma Hatay-Antakya örneğinde Suriyeli sığınmacıların sosyo-psikolojik mekânsal etkileşimleri bağlamında sosyal uyumlarını değerlendirerek literatüre katkı sunmayı ve pratikte yaşanan önemli sorunlara çözüm önerileri üretmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen veriler ve bulgular doğrultusunda ortaya çıkan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına sosyal uyumu arttıracı nitelikte bir kamusal mekân tasarım önerisi üretilecektir. Bu çalışma sonucunda elde edilecek verilerin daha geniş ölçekte (bölgesel ya da ulusal) yapılması muhtemel bilimsel çalışmalara da yol gösterici nitelikte olması umulmaktadır.

Göç, Suriyeli Sığınmacılar ve Kamusal Alanlarda Sosyal Uyum

Genel olarak göç: göçün tarihsel geliş süreci

Şehirler, bölgeler ve ülkeler arasında bireysel veya kitlesel hareket olarak tanımlanan göç, insanoğlu varlığından beri her geçen gün daha da ilerlemiştir. Uluslararası göç ve yasadışı göç, göç olgusunun en mühim yansımalarını temsil etmiştir (Deniz 2014). Göç olgusu ve sebepleri tarihsel süreç içerisinde siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel bağlamlara göre farklılık göstermiştir (Eren ve Aydın 2016). Göç olgusu; demografik, ekonomik, politik, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik etkileri sebebiyle esnek bir karaktere sahiptir (Karpas ve Sönmez 2003; Yalçın 2004). Göç; “yoğun bir nüfus hareketi” olarak tanımlanabilir (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018). Göçle beraber meydana gelen nüfus hareketinin, iki farklı yerleşim yeri arasında ve belirli bir zamanda gerçekleşmesi gerekir. Bir yerleşim alandan başka bir alana yapılan yer değiştirme olayları veya seyahat göç olarak tanımlanmaz (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018).

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olgusunu kesin bir tarihte başlatmak olası değildir. Yerleşik bir yaşam tarzının henüz kurulmadığı zamanlarda, göç büyük ölçüde iklim ve coğrafi değişimden kaynaklanmıştır. Bunu yaparken göç edenler ya coğrafi ve iklimsel olarak uygun boş arsalara yerleşmişler ya da diğer yerleşik toplulukları topraklarından sürüp bu alanları işgal etmişlerdir. Böylece yeni yerler aramaya başlayan göçmen dalgası dünyanın birçok yerine yayılmış ve sınıflı toplumların ortaya çıkması göçmen hareketine yeni bir anlam getirmiştir (Peköz 2002). Tarihteki ilk büyük kitlesel göç Çin devlet yönetiminden kurtulmak için Batı’ya

taşınan Hunların kolonizasyonu sonucu buradan kaçan Germen kabilelerinin Avrupa kıtasını işgal etmesiyle kendini göstermiştir (Kınık 2010). Kıtalararası göç olayları, Amerika'nın keşfiyle birlikte denizaşırı bir boyut kazanmıştır. 16. yüzyıldan itibaren insanlar yeni bir yaşam umuduyla Avrupa'dan okyanus boyunca toplu halde göç etmiş ve Amerika kıtasına yerleşmişlerdir. 15. ve 18. yüzyıllar arasında Avrupalı tüccarların Kuzey Afrika'dan yaklaşık 15 milyon insanı köle olarak çalıştırılmak üzere, Güney Amerika, Karayip adaları ve Brezilya'ya taşınmasıyla Avrupa'yı üç yüzyıllık küresel göç hareketlerinin ön saflarına yerleşmiştir (Mutluer 2003). İngiltere, İspanya, Portekiz, Hollanda ve Fransa geliştirmekte olan coğrafyalarda yeni koloniler kurmuş ve 1830-1930 arasında 55-60 milyon Avrupalı yurt dışına göç etmiştir. Uluslararası göçün zirve yaptığı 1900-1909 yılları arasında bu ülkeye 8,2 milyon göçmenin, 1892-1924 yılları arasında bu ABD'ye 20 milyona yakın göçmenin geldiği tespit edilmiştir (Boyle vd 1998; Doğanay vd 2011).

1830 ve 1860 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'ne gelen göçmenlerin çoğu İngiliz, İrlandalı ve Alman'dı. 1860-1890 yılları arasında İskandinavlar da bu göçe katılmış, 1890-1950 yılları arasında göç Kanada'ya kaymıştır (Atalay 2011). Bu uluslararası göç dalgaları dünyanın demografik, etnik ve kültürel yapısını çarpıcı biçimde değiştirmiştir. Avrupa'dan gelen göçmenler Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yeni devletler kurmuşlar, yerli halklar bu yeni devletlerde azınlık haline gelmiştir. 19. yüzyılda Çin ve Hindistan'dan milyonlarca insan geçici işçi olarak Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'ya gönderilmiştir. 20. yüzyılın iki büyük dünya savaşı milyonlarca insanı sınır dışı etmiştir (Giddens 2010). 1920'lerde (Türkiye -Yunanistan, Türkiye -Bulgaristan, Rus Devrimi) ve 1930'larda büyük demografik değişimler ve sığınma görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında toparlanmaya çalışan Avrupa ülkeleri, işgücü gereksinimlerini karşılamak için geliştirmekte olan ülkelere işgücü göçünü kabul etmeye başlamışlardır. Fransa, Fas, Tunus ve Cezayir'de işçileri işe almıştır. Ekonomik olarak oluşturulmuş bu göç ilişkisi, "esas olarak nüfusun isteklerine göre gelişmek" üzere gönüllü bir sürecin parçası olarak değerlendirilebilir (Aksoy 2012).

Pakistan 1947'de Hindistan'dan ayrıldıktan sonra, dünyanın gördüğü en büyük göç dalgası yaşanmış ve 18 milyon Hindu ve Müslüman takas edilmiştir. 1945-1961 yılları arasında Berlin Duvarı'nın inşasıyla birlikte yaklaşık 3,7 milyon Doğu Alman Batı'ya kaçmıştır (Kınık 2010). İsrail'in kuruluşundan sonra, yaklaşık 250.000 Yahudi kısa süreliğine İsrail'e göç ederken, yüz binlerce (yaklaşık 700.000) Filistinli komşu ülkelere sığınmıştır. Romanya-Bulgar sınırının İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulmasından bu yana, yaklaşık 100.000 Bulgar

Bulgaristan'a ve 120.000 Rumen Romanya'ya göç etmiştir. Aralık 1979'dan bu yana yaklaşık 2,5 milyon Afgan, Sovyet işgali nedeniyle sığınma talebinde bulunmuştur (Doğanay vd 2011).

İran-Irak Savaşı ve Körfez Savaşı sırasında yüz binlerce Iraklı kaçarak Türkiye ve İran'da mülteci ve sığınmacı olmuştur. 1990 ve 1991 yılları arasında Körfez Krizi nedeniyle tahminen 4 milyon insan (İran, Irak, Türkiye, Kuveyt ve Suudi Arabistan ekseninde) göç etmiştir (Taşkın 2014).

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasından ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra milyonlarca insan sığınma talebinde bulunmuştur. Rusya, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri (özellikle Ukrayna ve Kafkaslar) için ana hedefti çünkü neredeyse tüm BDT ülkelerinden çok daha yüksek ekonomik kalkınma düzeylerine, daha yüksek ücretlere ve daha etkin istihdam olanaklarına sahiplerdir. Rusya ve BDT ülkeleri arasında süregelen kültürel ve tarihi benzerlikler sadece Rusya'ya yönelik büyük ölçekli göçü değil, aynı zamanda Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Sırbistan ve Moldova ve Ukrayna'dan gelen büyük ölçekli göç dalgaları da etkilemiş: Ermenistan, Gürcistan ve Moldova'da iş akışı artmıştır. 1990'ların başından itibaren yaklaşık 1 milyon kişinin veya Ermeni nüfusunun yaklaşık %1'inin ülkeyi terk ederek yaşlı nüfusa, cinsiyet dengesizliklerine ve vasıflı işgücü kaybına neden olduğu tahmin edilmektedir. Gürcistan'ın nüfusu bağımsızlıktan bu yana yaklaşık bir milyon azalarak 5,4 milyondan 4,5 milyona düşmüştür (Bednov 2009).

Son yıllarda, birçok ülkede artan iç çatışmalar sonucu küresel siyasi istikrarsızlıklar neden olmaya çıkmaktadır. Ortadoğu ve Arap coğrafyası uluslararası toplumluğun ana gündemlerinden biri durumuna gelmiştir. Afganistan ve Irak'taki savaştan sonra, Arap Baharı olarak bilinen gelişme sonucunda birçok ülkede iç çatışmalar başlamıştır. Libya, Mısır, Tunus ve Suriye siyasi istikrarsızlığı, şiddetli çatışmaların etkisiyle iç savaşa dönüşmüştür. Suriye'deki iç savaş artık bir ülkenin sorunu değil, tüm bölgenin sorunudur çünkü Suriye nüfusundan yaklaşık 10 milyonu yerinden edilmiş ve 5 milyondan fazla insan komşu ülkelere sığınmıştır (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018). Suriye'de başlayan siyasi istikrarsızlığın hızla iç savaşa dönüşmesiyle, 2011'den bu yana tarihin görmüş olduğu en büyük insani krizlerden birisi ortaya çıkmıştır (Erdoğan 2017). Kısa sürede milyonlarca insan Suriye'den komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye'nin çekici coğrafi konumu göç dalgasından ciddi şekilde etkilenmesine neden olmuştur. Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacılar sayısındaki artış, göçün etkisini Türkiye açısından giderek derinleştirmiştir (Ekici ve Tuncel 2016).

Türkiye’deki Göç Hareketler

Göç söz konusu olduğunda Türkiye, daha fazla göçmeni ağırlayan bir ülkedir. Ancak aynı zamanda göç olayları için transit ülke olma konusunda da birçok sorunla karşı karşıyadır. Türkiye’nin göç politikasını irdelerken sadece ev sahibi değil, geçiş ülkesi olduğu bağlamında değerlendirmek ve buna uygun önlemler almak ve politikalar belirlemek stratejik olarak önemlidir. Türkiye özelinde göç olgusu iki kategoride incelenebilir: İç göç ve dış göç (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018).

İç göç, belirli bir süre içinde belirli bir yerleşim bölgesinde yaşayarak istek ve tercihleri doğrultusunda ikamet yerini bu alan dışına taşıyan kişi sayısıdır. Başka bir tanımla; iç göç, bir ülkede şehir, kasaba veya köy gibi bir yerden başka bir yere yerleşmek için ülke içinde gerçekleştirilen harekettir (Keleş 1998). Türkiye’nin ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişimine paralel olarak iç göç hareketleri genel olarak kırsal alanlardan kentsel merkezlere, özellikle büyük şehirlere doğru gerçekleşmektedir. Türkiye uzun yıllar bu iç göç hareketlerine yoğunlaşmıştır, zamanla komşu ülkelerdeki dış göçler konusunu ele aldığı gibi Türkiye’nin enerjisini ve kaynaklarını bu bölgelere yönlendirmene neden olmuştur (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018).

Türkiye’nin son yıllardaki en ciddi sorunlarından biri, komşu ülkelerdeki istikrarsızlık ve çatışma nedeniyle milyonlarca insanın sığınmacı olarak Türkiye’ye gelmesidir. 1923’ten 1989’a kadar başta Balkan ülkelerinden olmak üzere 2 milyondan fazla insan göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye, tarihi boyunca üç büyük dış göç dalgası yaşamıştır. İlk göç dalgası 1. Dünya Savaşı’nda başlayan Balkanlardaki Türklerin iltica hareketidir. İkinci göç dalgası Körfez harekâtı ve ABD’nin Irak’a müdahalesiyle gerçekleşmiştir. Üçüncü ve en büyük göç dalgası ise bugün yaşanan Suriye kriziyle bağlantılıdır (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018). Göçün bir başka yönü ise "ters göç" bilinen, Türk vatandaşlarının ülkeden ayrılmasını içerir. Türkiye’den yurtdışına tersine göç hareketi özellikle Almanya’ya işçilerin göç etmeye başladığı 1950’den sonrası dönme denk gelmektedir. Bugün itibariyle Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İngiltere, İsveç, ABD, Avustralya, Libya, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Orta Asya ülkelerinde göçmen statüsü ile yaşayan Türk işçiler yoğunluktadır. Yurt dışı Türk nüfusunun 5 milyonu aştığı söylenebilir (Akkoyunlu Ertan ve Ertan 2018).

Suriye İç Savaşı ve Türkiye

Suriye’deki gerilim 26 Ocak 2011’de gerçekleşen küçük bir barışçıl protesto başlamıştır. Ocak 2011’deki Tunus devrimi ile başlayan Arap ayaklanmaları dalgası, Mart ayının ortalarında Suriye’nin her yerine yayılmış ve güneydeki küçük Dera’a kasabası sakinleri

hükümeti protesto etmek için sokaklara çıkmıştır (Houissa 2017). Endişe ülkenin diğer bölgelerine yayılmış ve protestocular reform, cumhurbaşkanının devrilmesi, siyasi partilerin güçlendirilmesi, Kürtlere eşit hakların verilmesi, ifade özgürlüğü ve siyasi özgürlüklerin sağlanması çağrısında bulunmuştur. Ortadoğu’da dalgalı bir etki yapan Suriye iç savaşı Avrupa’nın derinliklerine de yansımış ve 2. Dünya Savaşının sona ermesinden bu yana yaşanan en büyük insani krizi tetiklenmiştir (Yacoubian 2019).

Suriye’de yaşanan iç savaş sonrasında ortaya çıkan göçmen dalgasında, Türkiye kapılarını açmış, Suriye iç savaşından dolayı sınır dışı edilen Suriyeli sığınmacıların büyük çoğunluğu Türkiye’ye göç etmiştir (Erkan ve Bağlı 2005). Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkiye en fazla, Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır.

Tablo 1. Komşu Ülkelerdeki Suriyeli Sığınmacı Sayısı (BMMYK 2022).

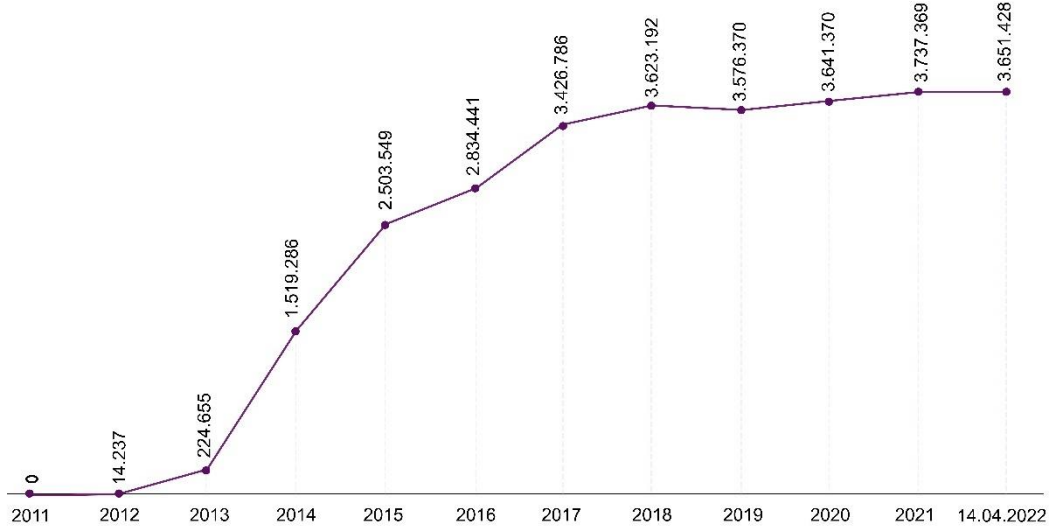
ÜLKE	KAYNAK	VERİ TARİHİ	NÜFUS
Türkiye	Türkiye Hükümeti	21 Temmuz 2022	3.651,428
Lübnan	BMMYK	30 Haziran 2022	831,058
Ürdün	BMMYK	30 Haziran 2022	675,433
Irak	BMMYK	30 Haziran 2022	262,756
Mısır	BMMYK	30 Haziran 2022	143,803
Diğer (Kuzey Afrika)	BMMYK	31 Aralık 2021	41,742

Suriye’den Türkiye’ye ilk toplu göç hareketi 29 Nisan 2011’de Hatay’ın Yayladağı ilçesine bağlı Cilvegözü sınır karakolundan 252 kişilik bir grup ile gerçekleşmiş, o günden bu yana Suriyelilerin göçü artarak devam etmiştir (GİGM 2022). Türkiye’nin kitlesel saldırılar karşısında aldığı önlem ve tedbirler göz önünde bulundurularak, ülke gerçekleri dikkate alınarak bir çalışma yapılmış ve 30.03.2012 tarihinde, İçişleri Bakanlığı’nın İnsan Kabul ve Barındırma Yönergesi uygulamaya konmuştur (GİGM 2022). Mevcut mevzuatta, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesinde yasadışı geçici koruma rejimi şöyle tanımlanmıştır:

“Ülkesinde zorunlu olarak göç eden, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyenler, akın akın gelen veya acil ve geçici koruma arayışıyla Türkiye’nin sınırları geçenleri geçici olarak korumayı sağlanabilir. Türkiye’de kabul edilme, Türkiye’deki kalış süreleri, hakları ve yükümlülüklerini, ülkeden ayrılma usulü, kitle hareketleriyle mücadele için alınan tedbirleri, ulusal ve uluslararası kurumlar ve kuruluşların aralarındaki işbirliğini ve koordinasyonu, yükümlülükler ve tespiti yetkileri Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir” (GİGM 2022).

“Göç İdaresi Müdürlüğü, geçici koruma ile ilgili iş ve prosedürlerin yürütülmesinden sorumludur. Geçici korumaya ilişkin normatif çalışmalar sonucunda, Yabancıların ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesi ile 13 Ekim 2014 tarih ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmıştır” (GİGM 2022).

14 Nisan 2022 tarihli Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların sayısı 3 milyon 768 bin 716 kişidir. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların sayısı 2011 yılından itibaren sürekli artış göstermiştir. Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacı sayısı şekil 1’de gösterilmiştir. Suriyeli sığınmacıların gelişle birlikte kentlerin sosyolojik ve ekonomik yapısında büyük değişimler yaşanmış, bu da yerleşik halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algısını güçlendirmiştir.

Şekil 1. Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar (GİGM 2022)

Geçici Koruma Kapasımnda Suriyeli Sığınmacıların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımını

Göç İdaresi verilerine göre Suriyeli sığınmacıların %53,8’ini erkekler, %46,2 ise kadınlar oluşturmaktadır. 10 yaşın altındaki Suriyelilerin sayısı 1 milyon 82 bin 564 kişidir. GİGM (2021) verilerine göre genç sığınmacı sayısının fazla olduğu görülmektedir. Sosyal hayatta en dinamik ve en aktif kitleyi teslim eden genç nüfusun fazla olması sosyal uyum açısından önemlidir.

Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Sığınmacıların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (GİGM 2021)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	2.008.959	1.725,915	3.734,874
0-4	264,170	246,605	510,775
5-9	294,387	276,489	570,876
10-14	221,260	207,855	429,115
15-18	139,732	119,672	259,404
19-24	286,978	216,205	503,183
25-29	223,748	162,384	386,132
30-34	168,726	122,456	291,182
35-39	126,602	99,146	225,748
40-44	86,512	75,426	161,938
45-49	58,640	57,328	115,968
50-54	46,519	45,374	91,893
55-59	35,395	35,448	70,843
60-64	23,334	24,094	47,428
65-69	15,199	16,045	31,244
70-74	8.982	9.893	18.875
75-79	4.417	5.474	9.891
80-84	2.420	3.229	5.649
85-89	1.151	1.701	2.852
90 ve Üstü	787	1.091	1.878

Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışındaki Suriyeli Sığınmacılar

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılara ilk aşamada sınır bölgesindeki kamplarda kalma imkânı sunulmaktaydı. Ayrıca kamplar yoğunluktan dolayı kifayetsiz duruma geldi ve Suriyeli sığınmacılar Türkiye geneline yayılmaya başladı. Türkiye'ye göçün ilk günlerinde kurulan sığınma merkezleri 10 ilde 26 iken, bugün itibarıyla bu sayı 5 ilde 7 merkeze düşmüştür (GİGM 2022).

21 Temmuz 2022 tarihi itibarı ile 3.651,428 Suriyeli'den barınma merkezlerinde yaşayanların sayısı sadece 48 bin 958 kişi iken, 3 milyon 602 bin 470 kişi ise kentlerde yaşamlarını sürdürmektedir (GİGM 2022). Başka bir ifadeyle Suriyeli sığınmacıların yalnızca %1,3'ü kamplarda yaşarken, %98,7'si kentlerde yaşamaktadır. Sonuç olarak, kamplardaki Suriyeli sığınmacıların sayısı azalmaktadır. Diğer bir deyişle, neredeyse Türkiye'nin her yerine

dağılmış olan Suriyeli sığınmacılar kamp dışında şehir sığınmacıları olarak yaşamaktadırlar (Erdoğan 2019). Bu rakamlar Suriyeli sığınmacı varlığının önemli bir toplumsal olgu haline geldiğini göstermektedir. Suriyeli sığınmacılar günlük hayatın içine girmektedir. Bu sebeple, Suriyeli sığınmacıların yarattığı ekonomik, kültürel ve sosyal sorunları daha kapsayıcı uyumlu bir süreçte ele almak doğru olacaktır (Karasu 2017).

Tablo 3. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışındaki Suriyeli Sığınmacılar (GİGM 2022)

İL	GBM ADI	GMB MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA	Sarıçam	16,266	16,266
	Altınözü	3,489	
HATAY (3)	Yayladığı	3,261	6,786
	Apaydın	36	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	9,872	9,872
KİLİS (1)	Ebeyli	8,208	8,208
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	7,826	7,826
TOPLAM		48,958	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURİYELİ SAYISI		3.602,470	

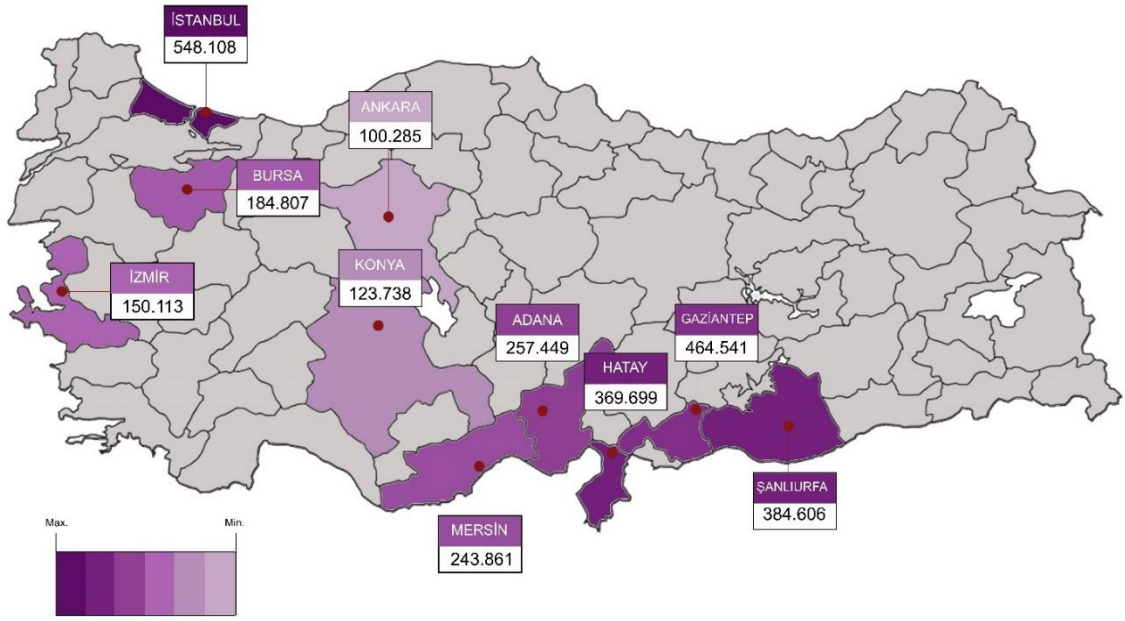
Kamplarda öngörülen sürenin uzaması ve Suriye’den Türkiye’ye göçün devam etmesi nedeniyle Suriyeli sığınmacılar şehirlere yerleşmiştir. Türkiye’de özellikle aile ilişkileri olan sığınmacılar, eğitim ve sağlık gibi kamusal hizmetlere erişimi kolaylaştırmak ve iş bulmak için kentsel alanlarda akrabalarıyla birlikte yaşamayı tercih etmiştir (ORSAM 2014). Ayrıca kentsel alanlarda yaşayan Suriyeli sığınmacıların geçici barınma durumuna uyum sağlamalarının zor olması da kentlere “Suriyeli kent sakinleri” olarak yerleşmelerinin bir başka sebebidir (ORSAM 2014). "Suriyeli kent sakinleri" olarak adlandırılan bu olgu, göç eden grupların kentlerde kendilerine özgü, rahat bir yaşam alanı oluşturma çabasını ifade etmektedir. Suriyeli sığınmacılar yaşadıkları kentlerde kendi alanlarını oluşturmaya başlamışlardır. Suriyeli sığınmacılar kentlerde kendilerine ait market, restoran, güzellik salonu, manav ve sosyal bölgeler kurarak kentte yeni bir grup oluşturmuşlardır (Eren ve Aydın 2016). Dünya örneklerinde "Çin Mahallesi" ve "Küçük İtalya" gibi bölgeler genelde büyük kentlerde Çinli ve İtalyan sığınmacılar tarafından oluşturulan bölgeleri ifade eder (Eren ve Aydın 2016). Bu mahallelerde yaşayanların kentten izole hale geldiği gözlemlenmiştir (Park vd 1925). Türkiye’de yaşayan Suriyeli kent sakinleri için de benzer bir durum ortaya çıkmaktadır

Suriyeli sığınmacılar, Cumhuriyet tarihindeki diğer göç hareketlerinden kalabalık sayıları, hazırlıksız ve aniden gelişleri, yetersiz kamp imkanları ve kampta kalmayı istememeleri gibi yönleriyle farklılaşmıştır (Eren ve Aydın 2016). Bu nedenlerle Türkiye'nin toplumsal, siyasi ve ekonomik yaşamında derin etkiler bırakan Suriyeli sığınmacılar, kentleşme sürecine de derinden etki etmiştir (Eren ve Aydın 2016). Şehir merkezindeki Suriyeli sığınmacıların yerel halkla ortak bulunduğu alanlarda; park, meydan gibi kamusal alanlarda Suriyeli sığınmacılar Türk halkından tepki almaya başlamıştır (Coşkun ve Kılıç 2019). Suriyeli ailelerin, evlerinden ayrı zamanlarının çoğunu parklarda geçirmesi, bilhassa ilkbahar ve yaz aylarında Suriyeli sığınmacılara yönelik yerel memnuniyetsizliği artırmıştır (Coşkun ve Kılıç 2019). Suriyeli sığınmacıların parklarda, AVM'lerde olmaları, yerel halkta "savaş sırasında buralarda geziyorsunuz" tepkisi ve önyargısına neden olmuştur. Suriye'deki sorunlar çözülünce dönecekleri zannedilen, sığınmacıların kalış sürelerinin uzamasıyla birlikte, yerel halkın ön yargılarını endişeye dönmüştür (Coşkun ve Kılıç 2019).

Büyük ölçekli kitlesel göçler, insan-mekân ilişkisinin bozulmasını hızlandırarak derin etkiler ortaya çıkarabilir (Ekici ve Tuncel 2016). Dünyanın birçok yerinde göç nedeniyle büyük şehirlerde nüfus hızla artmış, bu durum gerilim ve kutuplaşma başta olmak üzere kent hayatında siyasi, toplumsal, kültürel ve ekonomik ayrışmalara yol açmıştır (Ekici ve Tuncel 2016). Yoğun sığınmacı varlığı bireylerin ve toplumsal grupların siyasi tercihlerinde belirgin etkiye sahip olmakla kalmamış, aynı zamanda radikal ve şiddet içeren hareketlerin ortaya çıkmasına ve gelişmesine de yol açmıştır (Ekici ve Tuncel 2016).

Geçici Koruma Kapasımada Bulunan Suriyeli Sığınmacıların İllere Göre Dağılımı

Göç İdaresi'nin 21 Temmuz 2022 tarihli verilerine göre Suriyeli sığınmacıların en fazla bulunduğu kent 548 bin 108 kişi ile İstanbul'dur. İstanbul'un ardından Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana, Mersin ve Bursa'da yoğun Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır (Şekil 2). Bu alanlar aynı zamanda yoğun çatışma alanları olarak da tanımlanabilir. Türkiye Suriye sınır bölgesi ve yakınındaki şehirlerdeki Suriyeli sayısı 2,5 milyondan fazladır: Gaziantep (464 bin 541), Şanlıurfa (384 bin 606), Hatay (369 bin 699), Adana (257 bin 449), Mersin (243 bin 861), Kilis (91 bin 233). Üç büyük metropol kentte ise: İstanbul (548 bin 108), Ankara (100 bin 285) ve İzmir (150 bin 113) yoğun Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Bu çalışmada en fazla Suriyeli sığınmacının yaşadığı şehirlerden birisi olan Hatay'daki sosyal uyum sürecinin analiz edilmesi hedeflenmektedir.

Şekil 2. Geçici koruma kapasısında bulunan Suriyeli sığınmacıların en çok yaşadığı 10 ildeki dağılımı (GİGM 2022)

Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkisi

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar kampların içinde ve dışında hayatlarını devam ettirmektedir. Suriye'deki iç savaşın devam etmesiyle birlikte Suriyeli sığınmacılar kamplarda yaşamak yerine kentte yaşamayı tercih etmektedir (Güçtürk 2014). Suriyeli sığınmacıların %98,7'lik bölümü kentlerde yaşamaktadır. Bu yüzden Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların karşılaştığı sorunların ana boyutu kamp dışında, kentlerde yaşayan Suriyeli sığınmacılarla ilgilidir.

Kentlerdeki Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyumlarında pek çok sorun yaşanmaktadır. Öncelikle sorun sığınmacıların kısa süreli ve geçici gibi görünen durumlarının zamanla kalıcı hale gelmesidir. Bu durum kaçınılmaz olarak sığınmacıların ve yerel halkın tutum ve tepkilerini etkilemektedir (Oytun ve Gündoğar 2015). Şehirlerde yoğun olarak yaşayan Suriyeli sığınmacıların birçok sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel etkisinin olduğu yadsınamaz. Farklı bir dile sahip ve farklı bir kültürden gelen Suriyeli sığınmacılar yeni hayatlarına uyum sağlamakta pek çok sorun yaşamaktadır (Danış 2017; Güneş ve Beyazıt 2017; Beyazıt 2019a).

Türkiye'deki yoğun Suriyeli sığınmacı varlığının başta sınır illeri olmak üzere tüm Türkiye'yi etkilemesi kaçınılmazdır. Bu etkiler sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi, güvenlik ve mekânsal etkiler alt başlıklarında incelenebilir (Oytun ve Gündoğar 2015; Cengiz 2020).

Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Etkileri

2011 yılından itibaren Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar, yukarıda bahsedildiği gibi ağırlıklı olarak şehirlerde yaşamaktadır. Sığınmacıların sosyal uyum sağlamada güçlük çekmesi, bilhassa kentlerde yerel halkla birlikte yaşama eğilimi işleri daha da zorlaştırmaktadır. Yerel halkın ana dilini, kültürü ve geleneklerini bilmeyen sığınmacı nüfus sosyal çatışmaların zeminini hazırlamaktadır (Erten vd 2018; Beyazıt 2019b). Suriyeli sığınmacıların yerleştiği kentlerde Türkiye'nin kentleşme politikasını ciddi bir şekilde etkileyen ciddi barınma, istihdam, eğitim ve güvenlik sorunları ortaya çıkmaktadır. Türkiye'nin kentleşme politikasını ciddi bir şekilde etkileyen gelişmelere yol açmaktadır (Özer ve Beyazıt 2020). Bu kapsamda arıtan nüfusun gereksinimlerini karşılayabilmek için hukukta ve diğer uygulamalarda mühim düzenlemeler ve değişiklikler yapılmaktadır. Sürecin şehirler üzerindeki sosyal, ekonomik ve politik etkileri dikkate alındığında, Türkiye'nin yeni bir şehirleşme politikasına ihtiyacı olduğu söylenebilir (Özer ve Beyazıt 2020).

Uluslararası boyutlarda dış göç nedeniyle, dilleri, dinleri, gelenekleri, kültürleri vb. tamamen farklı geçmişlere sahip insanlar aynı ortamlarda yaşamaya devam etmektedir. Bu durum farklı iletişim ve sosyal uyum sorunları ortaya çıkarmakta; zamanla çözülmesi giderek zorlaşan problemler yaratmaktadır (Aksoy 2012). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar üzerinde yapılan bir saha araştırmasında, Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tepkinin en mühim nedeninin, Suriyeli sığınmacılarla Türklerin farklı dil, kültür ve yaşam tarzlarına sahip olması olarak tespit edilmiştir. Bu durum toplumsal kabul ve sosyal uyumu zayıflatmaktadır (Oytun ve Gündoğar 2015). Zorunlu olarak da olsa gündelik hayta kolayca entegre olan ve farklılıklara hızla uyum sağlayabilen gençler ve çocuklar toplumsal uyum sürecinin bir gücü olarak görülebilir. Ayrıca sınır bölgelerinde aynı etnik kökene veya mezhebe mensup Suriyeli sığınmacıların yerel halkla sosyal kabullerinin daha hızlı olduğu ve bu durumun sürecin en güçlü yönünü temsil ettiği görülmektedir (Tunç 2015). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sosyal etkisi açısından risklerin/tehditlerin fırsatlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunlar, sosyal tehdit algılaması, kişisel tehdit algılaması ve kente tehdit algılaması olarak sınıflandırılabilir (Tunç 2015).

Sosyal tehdit algısı: Suriyeli sığınmacıların yoğunluklu olarak kentlerde yaşaması, yerel halkın Suriyeli sığınmacıları bir tehdit olarak algılaması ve Suriyelilere yönelik güvensizlik duygusu hissettirmektedir. Suriyeli sığınmacıların nüfus oranı arttıkça tehdit algısı da artmaktadır. Etnik köken, mezhep ve din gibi Suriye demografisi ile kentin toplumsal yapısı arasında ters bir ilişkisi vardır. Diğer bir deyişle, Suriyeli sığınmacıların demografisi kentin toplumsal dokusunda farklılaştıkça, Suriyeli sığınmacıların yerel halk tarafından tehdit ve

güvensizlik unsuru olarak algılanması ihtimali artmaktadır (Tunç 2015). Bu durum bazı kentlerde etnik/mezhepsel kutuplaşmayı tetiklemektedir (Oytun ve Gündoğar 2015).

Kişisel tehdit algısı: Farklı kültür ve yaşam tarzı nedeniyle Suriyeli eşlerin gayri resmi evlilikleri ve boşanmalarında artışı görülmektedir. Diğer bir sorun ise çok eşlilik ve nüfusta kayıt dışı çocukların varlığıdır (Oytun ve Gündoğar 2015). Bu nedenle yerel kadın nüfusunun Suriyeli kadınlara yönelik tepkisi artmakta ve sığınmacıların toplum tarafından kabul edilmesi zorlaşmaktadır (Tunç 2015).

Kente yönelik tehdit algısı: Suriyeli sığınmacıların bazılarının düşük kira ödemek için uzak bölgeleri tercih etme eğiliminde olması, plansız konut ve gecekondu alanlarının büyümesine, Suriyeli sığınmacıların kente uzak mahallerde bir araya gelmesine neden olmaktadır. Bu da sosyal uyum sürecini zorlaştırmaktadır (Tunç 2015).

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların sayıları ve Türkiye’de kalma eğilimleri de sürekli artmaktadır. Bu durum, göçün doğası gereği dünyanın diğer bölgelerinde de yaygın olan ve beklenen bir durumdur. Ancak Suriye iç savaşının sona ermesinden sonra bile, çoğu Suriyelinin, yıkılan yerler restore edilene kadar kendi ülkelerine dönmeyecekleri tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler’in dünyanın farklı coğrafi bölgelerindeki deneyimleri ve istatistikleri, sığınmacıların en az üçte birinin geri dönmeyecek olma ihtimalini göstermektedir (Güçtürk 2014). Erdoğan (2014)’e göre; genel olarak insanlar kendi ülkelerinde savaş varsa menşe ülkelerinde kalmayı tercih ederler. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar, Suriye’de huzur sağlarsa evlerine dönebileceklerini söylemekte ancak bunun kısa sürede mümkün olmayacağı da kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı geri dönmeyecek ve Türkiye’de kalıcı olarak yaşamayı tercih etme ihtimalleri çok yüksek olacaktır (Erdoğan 2014).

Türkiye’de 1,6 milyon Suriyeli varken, Erdoğan (2014)’e göre Suriyeli sığınmacıların Suriye’ye döneceğine inananların yüzdesi %45,1 olarak ifade edilmektedir. Erdoğan (2017)’e göre; yerel halk, Suriyeli sığınmacıların %70’inin Türkiye’de kalacağına inanmaktadır. Erdoğan, (2019)’e göre; Türk toplumunun tamamının veya çoğunun Suriyeli sığınmacıların yalnızca %10’u döneceğine inanmaktadır. Erdoğan (2020)’e göre; yerel halkın %47,4’ü Suriyeli sığınmacıların geri dönmeyeceğine inanmaktadır. Bu durumda, 2019 yılı itibarıyla Türk toplumunun çoğunluğunun Suriyeli sığınmacıların en az yarısının Türkiye’de kalacağına inandığı görülmektedir. Başka bir deyişle, yerel halkın Suriyeli sığınmacıların kalıcı olma ihtimallerine artan itirazlarına rağmen, geri döneceklerine inançlarının azaldığı görülmektedir (Erdoğan 2020). Tüm bu gelişmeler, yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar için öncelikle toplumsal

uyum politikalarına yönelik birçok önlemin alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Tunç 2015).

Suriyeli Sığınmacıların Kültürel Etkileri

Göç eden kültürü olarak bilinen bu kaçınılmaz etkileşim ve değişim sürecinde dört farklı psiko-sosyal tepki ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki sığınmacılar kültürel kimliklerini sürdürmekten vazgeçerek egemen kültürel unsurları benimsemeye ve özümsemeye başlamasındadır. Bu durumda baskın kültüre doğru bir yönelim söz konusudur. İkinci durumda, sığınmacılar kültürel değerlerini öne çıkarabilir ve göç ettikleri yerin kültüründen uzaklaşabilirler. "Ayrılık" olarak tanımlanan bu durumda sığınmacılar göç ettikleri yerin baskın kültürüne sırtlarını dönmektedir (Berry 1997, 2005). Üçüncü durumda, sığınmacı kendi kültürünü deneyimlerken, karşı kültürle de etkileşime girerek iki farklı kültür arasında bir bütünlük sağlar. Buna "bütünleşme" denir. Bu süreç içinde sığınmacılar iki farklı kültür de bütünleştirmeye çalışırlar. Dördüncü ve son durumda ise, sığınmacılar göç ettikleri kültürün unsurlarını paylaşmazlar ve kültürlerini sürdürmekten kaçınırlarsa dışlanır ve yabancılaşıma denilen bir sürece girmiş olurlar (Berry 1997, 2005).

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara karşı kültürel mesafenin korunduğu gözlemlenmektedir. Siyasi anlamda "Ensar", "din kardeşliği", "komşu", "mezhep benzerliği", "ortak geçmişler" vb. vurgulanmakta, ancak bu vurguların toplum üzerindeki etkisi zaman geçtikçe azalmaktadır (Erdoğan 2019). Kaya (2022)'e göre; siyaseten yerleşik Ensar ve misafir söylemleri toplumsal bir yankı bulamadığından, dönme söyleminin yeniden siyaseten kurgusal olduğu bir döneme girilmektedir. Artan sığınmacı sayısı, kalıcılık, işsizlik ve kamu hizmetlerine erişimde ortaya çıkan sorunlar ve gerilimlerin kültürel erişilebilirliğin olumlu etkilerini ortadan kaldırması nedeniyle toplumsal uyum sürecinde sorunlar ortaya çıkmaktadır (Erdoğan 2019).

Bir anket çalışmasında, kültürel açıdan Suriyeli sığınmacıların Türklere benzeyip benzemediği sorulduğunda, 2017 yılında %80,2 oranı ile hiç benzemiyorlar ve benzemiyorlar yanıtı verilmiştir. 2019 yılında bu oran %81,9'a çıkmıştır (Erdoğan 2019). Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacıların kültürlerinin yerel kültürü olumsuz yönde etkileyebileceği ve Suriyeli sığınmacıların kültürel değerlerinin yerli toplumun kültürünü bozduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde diğer bir araştırmada; Suriyeli sığınmacıların kültürün yerel topluluğun kültürünü ve değerini yozlaştırdığı, olumsuz yönde etkileyebileceği değerlendirilmiştir (Çoksan vd 2020). Bir diğer araştırmaya göre ise Mersinlilerin Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz tutumunun temel nedeni kültür farklılığı olarak tespit edilmiştir (Aktaş ve Gülçür 2017; Köşker

2016). Mersin halkı gibi benzer endişeleri olan Antepililer ve Kilisliler de, Suriyeli sığınmacıların şehrin kültürel yapısını tehdit ettiklerini ifade etmektedirler (Ekinci vd 2017).

Suriyeli Sığınmacıların Ekonomik Etkileri

Suriyeli sığınmacıların ekonomik etkisine genel hatlarıyla baktığımızda, riskler ve fırsatlar iç içe geçmiş durumdadır. Suriyeli sığınmacıların genel olarak Türkiye ekonomisine katkı sağladığı söylenebilir (Oytun ve Gündoğar 2015). Kira artışlarına bağlı olarak sınır illerinde kiralık ev bulmanın son derece zorlaştığı, Suriyeli sığınmacıların yarattığı talebin konut sahipleri tarafınca fırsat olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir (Oytun ve Gündoğar 2015). Sınırdaki illere bakıldığında; bir başka ekonomik etkisi de yaşam pahalılığının artmasıdır. Talepler arttığında temel gıda ve konut fiyatları artmaktadır. İkinci olarak yaygın ekonomik şikâyet, Suriyeli sığınmacıların ucuz işgücü olarak sanayi, tarım ve küçük işletmelerde yasadışı istihdam edilmesidir. Kilis'te esnafın yaklaşık %37'si Suriyeli sığınmacıların açtığı işletmelerden dolayı gelirlerinde artış olduğunu, %63 civarında ise gelirlerindeki azalma nedeniyle ekonomik sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedir (Aygül ve Eke 2018).

Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasındaki ilişkiyi şekillendiren ve Suriyeli sığınmacıları bir tehdit olarak ortaya çıkaran göçün ekonomik etkilerini düşündüğümüzde, ana unsurlar: işsizlik, devletin harcamaları, kayıt dışı ekonomi, ülkede ve özellikle sınır illerinde yaşam pahalılığı olarak sıralanabilir. Sönmez ve Adıgüzel (2017)'göre; Gaziantepililer kentteki işsizliğin nedenini Suriyeli sığınmacılar olarak görmektedir. Ayrıca Gaziantepi katılımcılar, işverenlerin daha ucuza çalıştıkları için Suriyeli sığınmacıları tercih ettiklerini ve bunun sonucunda işverenlerin yerel işçileri işten çıkardıklarını ifade etmektedir. Aynı zamanda Suriyeli sığınmacıları rakip ve kendileri için bir tehdit olarak gördüklerini söylemektedirler. Aynı şekilde başka bir araştırmada Elazığlı katılımcıların çoğunun işsizlik ve kiralara yüksek olmasının nedeni olarak Suriyeli sığınmacıları gösterdiği tespit edilmiştir (Budak 2017).

Sınır illerinde artan kiralar, yüksek yaşam maliyetleri mikro düzeyde tehdit olarak görülmektedir. Bu tehditlerin topluma yönelik oluşturduğu algı, Suriyeli sığınmacılar için algılanan bir risk yaratmaktadır (Tunç 2015). Yapılan bir çalışmada, nüfusun %73,3'ünün Suriyeli sığınmacılar nedeniyle Türkiye ekonomisine zarar verildiği algısına sahip olduğu tespit edilmiştir (Erdoğan 2020). Suriyeli sığınmacıların Türkiye üzerindeki ekonomik etkisini örnek bir çalışma üzerinden inceleyen ORSAM raporunun bulgularına göre, sınır illerinde "işlerini kaybettiklerine" inananların oranı %40 ve %100 arasında değişmektedir (Oytun ve Gündoğar 2014). Benzer bir örnekte Suriyeliler Barometresi 2017 çalışmasına göre, yerel halkın Suriyeliler nedeniyle yerel halkın işini kaybedeninden endişe edenlerin oranı %51,4'dir.

“Suriyelilerin işimizi elimizden alacağını düşünüyorum” önermesini destekleyenlerin oranı %65 iken bu endişeye katılmayanların oranı ise %25,3’tür. Bu durum yerel halkta istihdam olanaklarından mahrum bırakıldıkları yönünde bir tepki uyandırmaktadır (Erdoğan 2019). Yerel yöntemler ve kamu kuruluşları bilhassa sağlık, eğitim ve vatandaşlığa erişim alanlarında entegrasyon çalışmalarını başarıyla yürütmektedir. Ancak ekonomik sorunlar ve kaygıların, sığınmacılar bağlamında siyasi tartışmaların konusu haline gelmesi yerel toplumda güvensizliğe ve tedirginliğe yol açacaktır (Tokyay 2022).

Mevcut durum dikkate alındığında Suriyeli sığınmacıların işgücü piyasası üzerinde girişinin olumlu ve olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. Yerel işçiler farklı nedenlerle işlerini kaybederler de bunun Suriyeli sığınmacılardan kaynaklandığına inanmaları, yerel halkın istihdam olanaklarının çalındığı görüşünün algısal boyutunu ortaya koymaktadır (Oytun ve Gündoğar 2015). Öte yandan, makro ve mikro seviyede Suriyeli sığınmacıların sunabileceği ekonomik fırsatlar da vardır. Suriyeli sığınmacılar sınır illerindeki küçük çapta da olsa üretime katılmaya başlamışlardır. Suriyeli sığınmacıların açtığı mağazalar, fırınlar ve ayakkabı üreten firmalar ekonomiye katkı sağlamaktadır. Suriyeli sığınmacılar genellikle bu küçük işletmelerden alışveriş yapmaktadır (Oytun ve Gündoğar 2015). Yüksek gelirli Suriyeli sığınmacılar, uzun yıllara dayanan iş bağları, liman ve sunduğu iş imkânları nedeniyle Mersin’i tercih etmektedir. Gaziantep öne çıkan diğer bir ildir. Gaziantep Ticaret Odası verilerine göre Suriyelinin sahip olduğu firmaların sayısı 2011 yılından sonra önemli ölçüde artmıştır (Oytun ve Gündoğar 2015). Kilis’te 2010 yılında Suriyeli ortağı olan şirket yokken, 2014 yılında yeni kurulan şirketlerin %34’üne Suriyeli sığınmacıların ortak olduğu, ülkenin güneyinde Suriyeli ortak girişimcilerin sayısının arttığı görülmektedir (Karasapan 2019).

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye adaptasyonunda ve ekonomik katkılarında hiç şüphesiz Suriyeli girişimcilerin de mühim rollüleri vardır. Suriyeli sığınmacılar Türk Ticaret Kanunu kapsamında Türkiye’de kendi işlerini kurabilmektedir (Erdoğan 2020). Türkiye’de resmi olarak kayıtlı şirketlerde, şirket sahibi resmi olarak çalışma izni başvurusunda bulunabilir. Bu çerçevede, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılara ait işletmelerin sayısı, bazıları yalnızca kendi kendini finanse eden mikro işletmeler olsa da hala mühim ölçüde artış göstermektedir. 2017 ve 2018 yıllarında Türkiye’de kurulan yabancı şirketlerin çoğunun Suriyeli sığınmacılara ait olduğunu söylenebilir. Ticaret Bakanlığı’nın verilerine göre 2019 itibarı ile en az bir ortağı Suriyeli sığınmacı olan şirket sayısı 15 bin 159’dur (Erdoğan 2020). Kurulan şirketler; toptan satış, emlak ve inşaat sektörleridir. Suriyeli sığınmacılara ait firmaların %55’inden fazlası bölge ülkelerine ihracat yapmaktadır (Erdoğan 2020).

Suriyeli Sığınmacıların Siyasal ve Güvenlik Etkileri

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların siyasi etkileri iki perspektiften görülebilir: Birincisini, Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların siyasi ortam üzerindeki etkisi, halkla çatışma riski de dahil olmak üzere, artan güvenlik kaygılarını ve siyasi kutuplaşmayı içermektedir (Oytun ve Gündoğar 2015). Öte yandan Türkiye’deki siyasi ortam da Suriyeli sığınmacıların algısını belirleyen unsurlardan birisidir. Siyasi kararlar zaman zaman Suriyeli sığınmacılara daha anlayışlı davranılmasına yol açmaktadır. Buna karşılık, siyasi tercihleri nedeniyle Suriyeli sığınmacılarla doğrudan teması olmayan kişiler arasında bir tepki olabilmektedir. Bu bağlamda Suriye sorununun ülkedeki siyasi kutuplaşmayı besleyen bir unsur olduğu, bunun küçük örneklerine hemen hemen tüm sınır illerinde rastlanabileceği söylenebilir (Oytun ve Gündoğar 2015).

Halkın tepkilerinin en tehlikelisi, Suriyeli sığınmacıların kendi adaletlerini örgütleme ve güvence altına alma gereksinimi hissetmeleridir. Son zamanlarda ortak hareket etme ve kendini korumak için örgütlenme sorunu tartışılmaya başlandı, küçük çaplı hukuki olaylar kitlesel tartışmalara dönüşmektedir. Suriyeli sığınmacıların örgütlenmesi ise hoşgörölü kesimlerin dahi tepkisini artırmaktadır. İki toplumun giderek daha fazla kutuplaşması, entegrasyon açısından zorluklar çıkartmaktadır. Yerlilerin en büyük endişelerinden biri de, terörist saldırılarıdır. Kentlerde gecekondularda yaşayan sığınmacılar, başlangıçta uyum sürecini zorlaştırmakta, orta ve uzun vadeli güvenlik sorunlarının önünü açmaktadır. Ayrıca zor koşullarda yaşamak suçların ve şiddetin ortaya çıkması ve gelişmesi için elverişli koşullar yaratmaktadır (Oytun ve Gündoğar 2015).

Sığınmacıların yerleştiği şehirlerde, şehir sakinleri için bu durum bir risk olarak algılanmakta ve güvenlik tehdidi olarak görölmektedir. Erdoğan (2014)’e göre; Türkiye’de Suriye meselesi gündelik hayatın ve siyasetin bir parçası olarak yer almaktadır. Toplumsal kabulün olumlu imajına rağmen, son yıllarda ortaya çıkan toplumsal olaylar Suriyeli sığınmacılar mevzusunda endişeleri artmaktadır (Erdoğan 2014). Bu süreç iyi yönetilmezse yabancıları dışlama ve nefretin yayılması ve saldırıya dönüşme olasılığı yüksektir. Suriyeli sığınmacıların belirli alanlarda birlikte yaşamaya devam etmesi uzun vadeli güvenlik sorunları oluşturabilir. Ayrıca eğitimsiz, düşük gelirli ve dışlanmışlık duyguları nedeniyle kimlik krizleri yaşayan gençlerin gelecekte oluşturabileceği daha büyük güvenlik sorunları olabilir (Oytun ve Gündoğar 2015).

Suriyeli Sığınmacıların Mekânsal Yapıya Etkileri

Mekândan bağımsız bir kimlik düşünemeyeceğimiz gibi, kimliksiz bir mekân da düşünemeyiz. İnsanlar bu yaşamsal ortam aracılığıyla yaşadıkları yerlerle ilişki kurar, o yer onlara anlam verir ve kimliklerini oluşturur (Göregenli ve karakuş 2014). Her ne sebeple olursa olsun ülkesini değiştirmek zorunda kalanlar için mekânsal organizasyonun zaman içinde bir rutin haline geldiği görülmektedir (Temel 2018). Sığınmacılar, aynı ulusal, etnik ya da dilsel gruptan insanlara yakın oldukları için diğer sığınmacıların yoğunlaştığı mahalleleri tercih etmektedirler (Borjas 1992). Genellikle sığınmacılar arkadaşları, aileleri ya da diğer sosyal bağlantılarıyla yaşadığı bir şehre veya bir mahalleye yerleşmektedir (Murdie 2002; Teixeira, 2008; Bauder and Lusi 2008). Ev sahibi ülkedeki yerleşim yerinin hangi sosyal izlerine sahip olduğu ve hangi kültüre ait olduğu öncelikle sokaklardaki sığınmacıların kentsel boyutu bazında izlenebilmektedir (Çağlar 2001).

Siyasi sebeplerin yanı sıra ekonomik sebeplerle de farklı ülkelere göç etmiş toplulukların ziyaret ettikleri ülkelerde akrabaları ile yaşama olasılıkları daha yüksektir. Bunun örneklerinden biri, 1960'lı yıllarda Almanya'ya göç eden Türk işçi ve ailelerinin kurdukları Türk yerleşimlerinde görülebilir. Kendileri için oluşturdukları güvenli bölgeler ve dolayısıyla göç ettikleri şehre uyumları ve topluma uyumları önemli bir konu haline gelmektedir. Almanya'ya ilk göç eden işçilerin aileleri ve Almanya'da doğan çocukları, sosyal anlamda kalma hissiyle büyümüş ve bu da kentleşmenin getirdiği sosyal sorunlara yol açmıştır (Verdugo and Mueller 2008). Türkiye'den Almanya'ya gidenlerde olduğu gibi memleketlerine dönmeyi planlamalarına ve istemelerine rağmen bulundukları yerde kalmaya karar vermelerinde kendi ülkelerindeki nüfus artışı etkili olmaktadır. Ayrıca kendi ülkeleriyle de yakın bağları vardır.

Antakya örneğinde, Suriyeli sığınmacıların yaşam tarzı ve mekân kullanımı uzun zamandan beri şehir yaşamını etkilemektedir (Cengiz 2015). Sığınmacılar, yaşadıkları ortamın sosyo-kültürel yapısını (dil, giyim tarzı, davranış tarzı, yemek kültürü vb.) ve ayrıca bölgenin sosyo-kültürel yapısını etkiler. Bu etki uzun süreli sancılı süreçlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve aynı zamanda sosyal gerginliğe neden olmaktadır. Suriyeli sığınmacılar, yaşadıkları yerleri kültür ve geleneklerine göre şekillendirmekte ve orada gözle görülür değişimler ortaya çıkabilmektedir. Suriyeli sığınmacılar göç etmiş olmalarına rağmen baskın gruptan etkilenirler ve onu etkileme gücüne sahiptirler (Harunoğulları 2016).

Suriyeli Sığınmacıların Hatay-Antakya'ya Etkileri

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar farklı oranlarda farklı yerlere dağılmış ve bu büyük göçün etkisi ülke genelinde hissedilmiştir. Hatay ise Suriye ile idari sınırının yanı sıra komşu ülke ile sosyal ve ekonomik etkileşimin yoğun olduğu bir ildir. Etkileşimin en önemli nedenlerinden biri akrabalık ilişkilerinin varlığıdır (Reçber ve Ayhan 2013). Suriyeli sığınmacıların varlığı ve şehrin sakinleriyle ilişkileri, kültürel etkileşimin yanı sıra nüfusun önemli bir bölümünün Arapça öğrenmesine katkıda bulunmaktadır (Cengiz 2015). Hatay'daki toplumsal yapının heterojen olduğu söylenebilir. Barış içinde çeşitli etnik, dini ve mezhepsel grupların arada yaşayabildiği bir örneği oluşturan bir tarihe sahip olan Hatay, bu özelliğiyle gurur duymaktadır. Bu kentsel yapı Suriye sorununu Hatay özelinde daha kırılğan duruma getirmektedir (Orhan ve Şenyücel 2015).

Sığınmacı krizinin ekonomik etkileri Hatay'da diğer birçok şehirden daha fazla belirgindir. Kentteki hemen herkes krizin yükünün Hatay'da olduğunu söylemektedir. Her sektör ilk yıllarda Suriye'deki iç savaştan olumsuz etkilendiğini iddia etmektedir (Orhan ve Şenyücel 2015). Arapça konuşan yerel nüfus sayesinde ekonomik ve sosyal hayata katılım daha kolay olduğu için Antakya'da iş bulmayı başaranların çoğunun orada kalacağına inanılmaktadır.

Aile bağlarının güvenliği sağlamada etkili olduğu söylenerek, aile ve akrabaların doğal koruma sağladığı gibi durumlarda hırsızlık ve benzeri suç oranlarının beklenenden düşük olduğuna dikkat çekilmektedir. Antakya şehrinin Arapçayı konuşan büyük bir nüfusa sahip olması dolayısıyla düşük bir dil engeli olması olumlu bir etken gibi görünmektedir. Eğitim de sorunlu bir alan olarak devam etmekte, ancak bu yöndeki çalışmalara hız verilmektedir (Orhan ve Şenyücel 2015). Suriyeli sığınmacılar, yerleşik toplumun kültürel ve dini açıdan en çok benzerlik gösterdiği mahallelerde yoğunlaşsa da bazı bölgelerde aynı mahallelerde bile kümelenmektedirler. Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacılar bir yandan farklı dini ritüeller (etnik köken/mezhep) ile zaman zaman yerleşik toplumlardan ayrılırken, diğer yandan da kendilerini diğer yerel toplumlardan farklılaştırmaya devam etmektedirler. Ortak alanları (caddeler, sokaklar) paylaşıyorlar bile ayrışma görülmektedir. Böylece kentsel alanda birbirinden farklı ölçeklerde farklılık gösteren birimler halinde ayrılmış sosyo-mekânsal bölgeler ortaya çıkmaktadır (Cengiz 2020). Benzer bir durum, sokak veya cadde gibi daha küçük mekânsal birimlere özgü, Avrupa şehirlerinde Afro-Asyalılar ve Türklerin mikro düzeyde ayrışma modelinde de bulunmaktadır (Knox ve Pinch 2010).

Suriyeli sığınmacıların Antakya mahallelerindeki dağılımı incelendiğinde özellikle belirli mahallelerde oldukça yüksek bir yoğunlaşma göstermeleri dikkat çekicidir. Narlıca,

Ürgenpaşa ve Akasya mahallerinde Suriyeli sığınmacılar yerleşik nüfusla ortak bir alanda yaşarken, Odabaşı mahallesinde, mahalleden biraz daha izole sitelere yerleşerek mekânsal olarak farklılaşmaktadırlar. Antakya'daki düşük kirali evlerin bulunmuş olduğu mahallelerde (Narlıca, Akasya, Akevler, Şeyhali gibi) Suriyeli sığınmacı sayısının öteki mahallelere nazaran daha çok olduğu net bir halde ayırt edilmektedir (Cengiz 2020). Ekonomik olarak diğer sığınmacılardan iyi durumda olan Suriyeli sığınmacıların daha konforlu yaşam ortamına sahip yerleşim bölgelerinde (Saraykent, Ekinci gibi) yaşadıkları gözlemlenebilmektedir. Suriyeli sığınmacıların yaşam alanları inşa etmek için belirli mahallelerde yoğunlaşma eğilimi dikkat çekicidir (Cengiz 2020). Sonuç olarak, toplumsal yapıdaki sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar, kenti oluşturan çekirdeklerin yeniden gruplaşmasına veya ayrılmasına ve kentte sosyo-mekânsal farklılıkların daha belirgin hale gelmesine neden olmaktadır (Yörükkan 1968).

Genel olarak özetlemek gerekirse; göçlerin sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Göç edenlerin eşit dağılmaması, ulusal nüfus dağılımında bir dengesizliğe neden olmaktadır (Meral 2007).
- Nüfus yoğunluğunun yüksek olması nedeniyle ev yetersizliğinden kaynaklanan kaçak gecekondı artmaktadır (Meral 2007).
- Şehirlerin artan nüfusu nedeniyle, altyapı hizmetleri, sağlık, eğitim vb. yetersizlik yaşanmaktadır (Meral 2007).
- Göçün bir sonucu olarak kültürel çatışmalar ortaya artmaktadır (Meral 2007).
- Şehre göçün artmasıyla çevresel sorunlar da artmaktadır (Meral 2007).
- Göç kabul eden şehirlerde istihdam ve işgücü, şehir yönetimi, mekânsal değişiklikler, gelir dağılımı ve şehirlerin kültürel yapısı açısından değişiklikler oluşmaktadır (Kaygalak 2009).
- Kentte işsizlik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır (Meral 2007).

KURUMSAL TEMELLER

Sosyal Uyum, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar

Artan kitlesel hareketlilik ile farklı dini, etnik, kültürel ve toplumsal grupların ortak yaşamda “daha az soruna” nasıl ulaşacağı; bu toplumsal çeşitliliğin mümkün olan yerlerde nasıl “sosyal iyiye” dönüştürülebileceği konusunda birçok alternatif kavramlar geliştirilmektedir. Göç ve "sosyal uyum" tartışmalarının ayrılmaz bir parçası olan "uyum", "entegrasyon" kavramları, son yıllarda giderek artan bir şekilde, farklı bağlamlarda ve farklı önceliklerle kullanılmaktadır (Erdoğan 2019).

Bu bölümde, Sosyal uyum üzerine farklı çalışmalar hakkında genel bir bakış, mevcut literatürde derin kökleri olan bir sosyal uyum tanımı sunulmaktadır.

Uyum

Uyum, çatışma veya suçun olmaması (Durkheim 1897), toplumun bir özelliği, birlik arzusu (Festinger et al. 1950), bir istikrar derecesi (Parsons 2013), bağlantıların gücü (Braaten 1991), kısa bir süreç olarak (Jeannotte 2003) ve iyi ilişkiler veya ülke çapında bir kimliğe sahip olmak şeklinde tanımlanmaktadır (Alaluf 1999). Sosyal uyum kavramının ise evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Tanımların çoğu “dayanışma” ve “birlik” kavramlarını içerir. Daha doğrusu, sosyal düzensizlik, sosyal uyumun karşıtı olarak görülmektedir (Demireva 2017). Stanley (2003)’e göre sosyal uyum; toplum üyelerinin hayatta kalma ve refah için birbirleriyle işbirliği yapma isteği olarak tanımlanmaktadır. İş birliği yapma isteği, diğerlerinin işbirliği yapmaya ve çabalarının sonuçlarını adil bir şekilde paylaşmaya istekli oldukları için, diğerlerinin ortaklıklar kurmak ve hedeflerine ulaşmak için makul fırsatları seçmekte, özgür oldukları anlamına gelmektedir. Sosyal uyum, sağlık ve ekonomik refah gibi çeşitli sosyal sonuçları teşvik etmektedir. Schiefer and Van der Noll (2017)’e göre, sosyal ilişkiler “sosyal uyumun en belirgin yönü”dür. İlişkilerin niceliği ve niteliği önemlidir. Bu sebeple, sosyal ilişkiler gözlemlenebilir aynı zamanda diğer insanlara, gruplara ve kurumlara yönelik tutumlara atıfta bulunur. Sosyal ilişkilerin dört bileşeni: sosyal ağlar, güven, karşılıklı hoşgörü ve katılımdır (Schiefer and Van der Noll 2017). Sosyal ağ, örneğin arkadaşlar ve aile ile sosyal etkileşimlerin hem niceliğini hem de niteliğini ifade eder. Güven, diğer insanların davranışlarının olumlu niyetlerle motive edilmesi beklentisidir. Karşılıklı hoşgörü, grup dışındaki sosyal temasları arttırıp “köprü kurarak” azınlık gruplarının dahil edilmesi anlamına gelmektedir. Katılım ise gönüllü çalışma gruplarına ve şehirdeki gösterilere veya vatandaşların sorgulamalarına dahil olmak anlamına gelmektedir. İkinci bir boyut, bir sosyal varlığa ilişkin olma, bir sosyal varlığa bağlılık ya da özdeşleşme hissetmektir. Sosyal varlıklar, topluluklar,

kültürel gruplar, mahalleler, ülkeler ya da ulusötesi varlıklar olabilir. “Aidiyet” ve “kimlik” terimleri, incelendiğinde birbirinin yerine kullanılmaktadır. Sosyal uyumun son boyutu olan ortak iyiye yönelim ise iki bileşen içerir: Dayanışma (yani, ortak iyiye karşı sorumluluk duyguları) ve sosyal kural ve normlara uyum (Schiefer and Van der Noll 2017).

Dayanışma ya da ortak yarara yönelik sorumluluk kabul etmek, kişisel olarak tanımadıkları kişiler de dahil olmak üzere başkalarıyla ilgilenmek anlamına gelir. Sosyal kurallara uygunluk, bir grubun bireylerinin, grubun kurallarına yeterli derecede meşruiyet kazandırması anlamına gelmektedir (Schiefer and Van der Noll 2017). Bu üç boyutu ayırt etseler de, bu boyutların birbirini dışlamadığını ve kısmen örtüştüğünü vurgulamaktadırlar. Sosyal uyumun farklı bileşenleri beraber ortaya çıkabilir, ancak bunlar bağımsız olarak da gelişebilir. Örneğin, bir kişinin topluluğuyla daha güçlü bir özdeşleşmesi, otomatik olarak gönüllü topluluk çalışmasına katılmaya daha güçlü isteklilik anlamına gelmez. Sosyal uyum, toplumdaki gruplar arasındaki bağlılık ve dayanışma derecesini ifade etmektedir. Sosyal uyum iki ana boyutu tanımlar: bir topluluğa ait olma duygusu ve topluluk içindeki üyeler arasındaki ilişkiler. Bir eşitlik sistemi kurma, kontrolsüz ekonomik büyüme dürtülerini sürdürme ve sosyal kırılmalardan kaçınma amaçlarıyla sosyal denge, ekonomik dinamizm ve ulusal kimlik oluşturmaya yönelik demokratik bir çabadan kaynaklanır (Manca 2014).

Sosyal uyum güven, paylaşılan duygusal bağlılık ve karşılıklılık kavramlarıyla topluluk katılımıyla bağlantılı bir yapı olarak da tanımlanmaktadır (Peterson and Hughey 2004). Sosyal uyum temel özellikleri: karşılıklı sadakat ve dayanışma, sosyal ilişkilerin ve paylaşılan değerlerin gücü, aidiyet duygusu, toplumdaki bireyler (topluluk) arasındaki güven, eşitsizliklerin ve dışlanmanın azaltılmasıdır. Sosyal uyum, genel olarak insanların ortak bir girişimde bulundukları, ortak zorluklarla karşı karşıya oldukları ve aynı topluluğun üyeleri oldukları hissine sahip olmalarını sağlamayı içerir. Yukarıda açıklanmış olduğu gibi, sosyal uyum; sosyal ilişkileri, aidiyeti ve ortak iyiye yönelimi içeren ve tümü belirli bileşenler içeren çok boyutlu bir kavramdır (Peterson and Hughey 2004). Bu bölümde, sosyal uyumun üç boyutu (sosyal ilişkiler, aidiyet ve ortak iyiye yönelim) spesifik bileşeni detaylandırılacaktır

Sosyal İlişkiler

Sosyal ilişkiler, bireylerin başkalarıyla olan kişisel bağlantılarıdır. Bunlar sığınmacıların ve sığınmacı olmayanların refahını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecek bir değişim, yardım ve destek kaynağı olarak tanımlanabilir (August and Rook 2013). Örneğin, kişisel ilişkilerin varlığı ve kalitesi, çoğu zaman esenlik, izolasyon ve yalnızlıktan kaçınmak için önemlidir. Sığınmacılar genellikle yeni bir ülkeye taşındıklarında sosyal ağlarını yeniden inşa etmek zorunda kalırlar ve bu da zor bir görev olabilir. Sığınmacılar ve nüfusun geri kalanı

arasındaki sosyal bağlar ve bu grupların sosyal olarak "karışma" derecesi parçalanmış toplumun doğduğu ülkeye göre farklılık gösterebilir. (Algılanan) ayrımcılık, farklı çalışma ortamlarından kaynaklanan sosyal mesafe veya coğrafi ayrım dahil olmak üzere iki grup arasındaki herhangi bir sosyal temas eksikliğini birden çok faktör açıklayabilir (Ager and Strang 2008; Demireva and Heath 2014). Bununla birlikte, neyin sosyal bir ilişki olduğu oldukça çeşitlidir. Gruplar arasında sosyal kaynaşma olasılığı (örneğin aynı mahallede yaşamak) pratikte yakın kişisel ilişkilerin fiilen geliştiği anlamına gelmeyebilir.

Aidiyet

Çevreye ait olmak, bireyin çevreyi içselleştirmesi demektir. Çevresiyle olan bu bireysel ilişkisi; özgür birey ve toplum arasındaki bir sözleşme olarak değil, bireyler ile çevre arasındaki karşılıklı bir bağımlılık olarak görülebilir (Bilgin 2003). Aidiyet duygusu, bir önceki yeri terk etme özlemi şeklini alabilir. İnsanlar bir köyden şehre ya da memleketinden başka bir ülkeye göç ettikten sonra sıklıkla yaşadıkları köye, şehre ya da ülkeye olan özlemlerini dile getirebilirler ya da yaşantılarıyla mekânlarda yerel geleneklerini devam ettirmeye çalışabilirler (Elliatioğlu 2007). Aidiyet duygusu süreci tamamen özümsemek için kullanılabilen bir kavram olabilir, ancak diğer yandan en azından yerel halkın ve yeni gelen insanların kendilerini toplumun bir parçası hissetmelerini sağlayan bir tanım olarak da düşünülebilir. Ortak bir kültür çatısı altında, baskın gruba ait olma tanımı kaçınılmaz olarak asimilasyonu haklı çıkarır ve uyumlu bir hiyerarşiyi harekete geçirmektedir. Ancak “tek bir alanda bir arada yaşama”, bir ilişki olmaksızın ayrılığa, paralel yaşama ve hatta çatışmaya da yol açabilir.

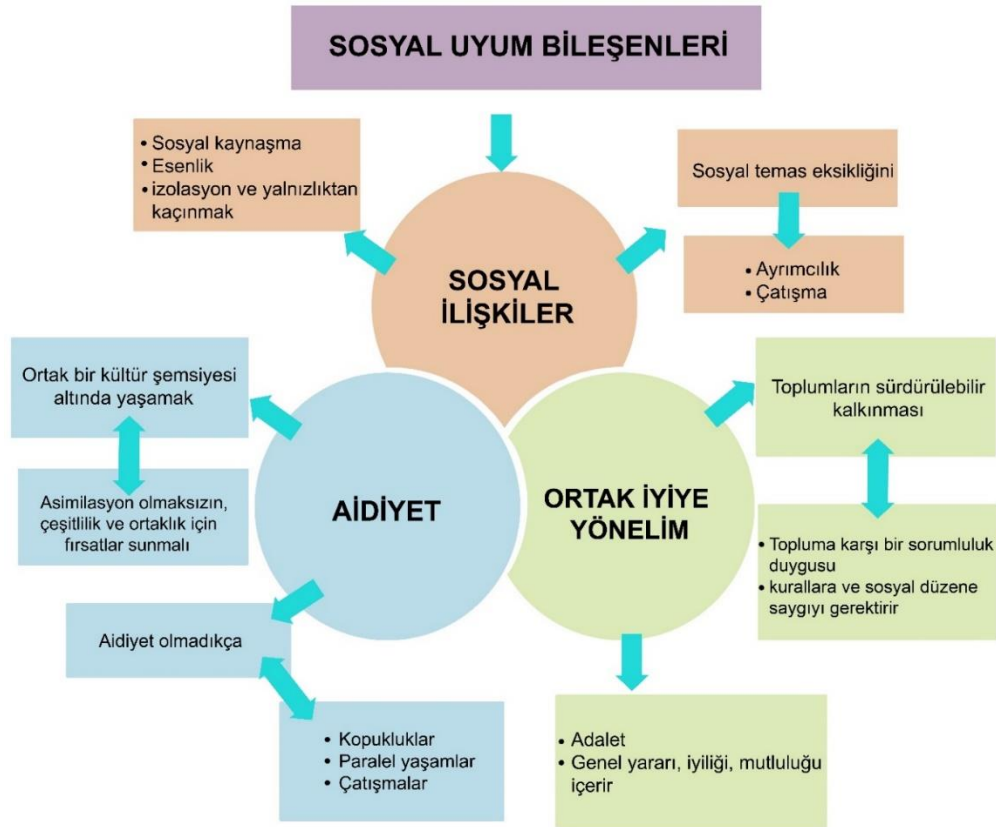
Bu konudaki tartışmanın temeli (Var olmak/Ait Olmak/Dönüşmek) arasındaki kırılğan dengelerin kurulması; asimilasyon olmaksızın, çeşitliliği ve ortaklığın duygusal olarak sahiplenildiği bir toplumun yaratılması için fırsatlar sunmalıdır. Söz konusu süreç, ideoloji ya da devlet zorlaması değil, gönüllüler ve toplum temelli olmalıdır. Bu da sadece güçlü bir toplumsal kabul ile sağlanabilmektedir (Erdoğan 2019). Şehre uyum, aidiyet duygusuyla başlar. Aidiyet, kentsel farkındalığın önemli sorunlarından biridir. Aidiyet duygusu olmadan bireylerin kendilerini yaşadıkları şehrin bir parçası olarak kabul etmeleri çok zordur. Bu anlamda şehre uyum sürecinin şehirlilik bilincini arttıran bir süreç olduğu söylenebilir. Sivil toplum kuruluşları, şehre yeni gelenler, yeniden bir yaşam ve yeni bir kültüre girenler için mühim ve oldukça etkilidir (Altıparmak 2015).

Ortak İyiye Yönelim

'Sürdürülebilir kalkınma', sadece ekolojik ve ekonomik çevre açısından değil, aynı zamanda her insan için yaşam kalitesinin iyileştirilmesi açısından da dikkate alınması gereken

bir kavramdır (Keeble 1988). Geleneksel "sürdürülebilir kalkınma" görüşü, sömürü, tükenme ve onarılamaz değişimden kaçınmayı amaçlarken, esenliğe yönelik olumlu bir psikolojik yaklaşım, bireysel, örgütsel ve sosyal kaynakların gelişimine dayanır (Di Fabio 2014; Di Fabio and Kenny, 2016; Di Fabio and Rosen, 2018). Başka bir deyişle, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma psikolojisi, bireyin refahına ve çevrenin (doğal, kişisel, sosyal, örgütsel, topluluk, küresel ve kültürlerarası ortamlar dahil) refahına odaklanır (Di Fabio 2017). Ortak yarar kavramı ile ortak iyinin vatandaşların hak ve görevlerini garanti altına alması, mutluluğuna katkıda bulunan adil kurumların varlığı anlaşılmaktadır. Böylece ortak yarar, bir taraftan adaleti diğer taraftan ise genel yararı, iyiliği ve mutluluğu içermektedir. Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için yukarıda tanımlanan ortak iyiyi teşvik etmeye yönelik daha geniş hedefler takip edilmelidir.

Ortak iyinin yapısını keşfetmek büyük önem taşır, çünkü ortak iyiye yönelmek, topluma karşı bir sorumluluk duygusu, kurallara ve sosyal düzene saygıyı gerektirir. İnsanların ortak yarar için sorumluluk duygusu, sosyal uyumun temel boyutlarından biri olarak tanımlanmaktadır (Schiefer and Van der Noll 2017). Hâlihazırda bozulmakta olan sosyal uyum, toplumların sürdürülebilir kalkınması için de arzu edilen bir unsur olarak kabul edilmektedir (Jenson 1998; Council of Europe 2005; Schmeets and Te Riele 2014).

Şekil 3. Sosyal uyum bileşenleri

Göç ve Uyum Arasındaki Bağlantı

Yapılan çalışmalarda Türkiye’de sayıları giderek artan Suriyeli sığınmacıların sürecin içinde kalma eğiliminde olduğu ve iç savaşın sona ermesinden sonra büyük oranda evlerine dönmeyecekleri tahmin edilmektedir (Kutlu 2015; Orhan ve Şenyücel 2015; Güçtürk, 2014; Sirkeci 2017). Dolayısıyla hem yerel toplum hem de Suriyeli sığınmacılar için sosyal uyum politikalarının hızlı bir şekilde planlanması ve uygulanması ihtiyacı doğmaktadır.

Göçün topluluklar üzerindeki etkilerine dair pek çok bilimsel nitelikli kanıtlar bulunmaktadır. Bu tür araştırmalar, karar vericilerin zorluklarla daha etkin bir biçimde nasıl mücadele edebilecekleri konusunda fikir vermektedir.

Göçün sosyal uyumu nasıl etkilediği konusuyla ilgili yapılan farklı çalışmaların (özellikle nicel çalışmalar) odaklandığı üç temel soruya karşılık gelmektedir: (Somerville et al. 2012).

1. Biz kimiz? Sosyal uyum ve entegrasyon genellikle ülkenin kimliği için önemli olarak görülmektedir. Kısmen, entegrasyon politikaları ve önlemleri, farklı ulusal kimliklerin algılanan seyrelmesine yanıt vermek için kullanılabilir. Bu kriz, esas olarak algılanan kültürel tehditlerle ilgilenen aşırı sağcı, göçmen karşıtı siyasi hareketlerin yükselişi tarafından hem körüklenmiş hem de bu hareketlere yansımıştır.
2. Bizim gibiler mi ve biz olabilirler mi? Çoğu araştırma, sığınmacıların kendi sonuçlarına atıfta bulunur, belirli etnik grupların işleri olup olmadığı, hangi düzeyde eğitim aldıkları, belirli seviyelerde suç işleyip işlemedikleri vb. tipik olarak tartışmalar, sığınmacıların toplumsal ortalama kıyasla ne kadar iyi durumda olduğunu yansıtan ampirik ölçümlerle ilgilidir.
3. Birlikte yaşayabilir miyiz? Bu alan belki de en iyi, güvenli ve sakinlerin uyumlu bir şekilde bir arada yaşadığı ve birbirlerine saygı gösterdiği topluluklar olarak anlaşılmaktadır. Nicel araştırmaların çoğu, insanların komşularıyla nasıl geçindiği sorusunun farklı biçimlerini soran verilere dayanmaktadır. Nitel çalışma – genellikle uzun vadeli etnografik çalışma – toplulukların nasıl etkileşime girdiğine dair daha fazla zengin bilgi sunmaktadır. Ancak özünde sosyal uyum özellikle yerel topluluklar ve mahalleler ile ilgilidir.

Entegrasyon ve sosyal uyumun hem araç hem de amaç olduğunu vurgulayan Somerville vd. (2012) bu üç kümenin birbirini dışlamadığına dikkat etmenin önemli olduğunu söyler. Devletin uyum ve kaynaşmaya yönelik stratejisinde vurgulanan ortak bir ulusal kimlik

duygusu, sığınmacıların etnik kimliğinden ve yaşamın farklı alanlarına dahil olma yeteneklerinden yararlanabilmelerini ifade etmektedir. Entegrasyon, insanların bulunduğu her yerde gerçekleşmelidir: İşyerlerinde, mahallelerinde, çocuklarını gönderdikleri okullarda ve boş zamanlarını geçirecekleri kamusal alanlarda, sığınmacıların ciddiye alınması, varlığının kabul edilmesi ve korunmalarını sağlamak için yasal mekanizmalar oluşturmak anlamına gelmektedir.

Bu çalışma yukarıda sıralan üçüncü ve son soruya Antakya örneğinde cevap aramaya çalışmaktadır. Bu çalışmada uzun yıllardır Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların, Hatay örneğinde (en fazla sığınmacı nüfusun yaşadığı illerden birisi) sosyal uyumu ne ölçüde sağlayabildikleri ve yaşanan sorunların mekânsal tasarımla ne ölçüde çözülebileceği sorularına cevap aranacaktır.

Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul

Erdoğan (2017, 2019) çalışmasında, “yüksek ama kırılabilir sosyal kabul” temasının farklı soru ve formatlarda olduğu açıkça gösterilmiş, Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal kaygıların nedeni ve türleri irdelenmiştir. Genel olarak, yerel halkta endişenin artma eğiliminde olduğunu belirten Erdoğan’ın (2017) bulgularında endişe seviyesi 5 üzerinden 3,22 iken, Erdoğan (2019) bulgularına göre bu oran 3,58’e yükselmiştir. Yerel halkın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili önemli kaygılarından biri Suriyeli sığınmacılardan zarar görme “algısı”dır (Erdoğan 2019). Suriyeli sığınmacıların yerel toplumda yarattıkları endişelerin başında 3,8 puanla (%76 oranla), ekonomi olduğunu ifade edilmiştir. Bu ifadeyi destekleyen diğer ifadeler Suriyeli sığınmacıların hırsızlık, kaçakçılık vb. suçlara karışarak toplum ahlakını ve barışın bozduğu, Suriyeliler nedeniyle kamusal hizmetin azaldığı veya daha da kötüleşeceği endişeleridir. (Erdoğan 2019).

Misafirperverlik tanımı, toplumun kabulü ve sosyal uyum için çok önemlidir. Bu ifadenin Suriyeli sığınmacılarından bahsederken sıklıkla kullanılmasının anlamı iki şekilde değerlendirilebilir. Birincisi yaşanan dramlara ve ülkeyi terk edenlere olumlu ve sempatiyle bakmak, ikincisi ise duruma olumsuz bakıp inisiyatif ev sahibine bırakmaktır (Erdoğan 2015). Fielden (2008)’e göre, sürdürülebilir bir çözüm ve bölgesel uyum için üç sütuna ihtiyaç vardır. İlk olarak, sığınmacıların belirli temel haklardan yararlanabilmeleri için gittikleri ülkede yasal statüye sahip olmaları gerekir. İkincisi, sığınmacılar ekonomik bağlamda sürdürülebilir yaşam koşullarına sahip olmalıdırlar. Üçüncü ve son olarak ise, ev sahibi toplum tarafından kabul edilmek, sosyal ve kültürel bağlamlara uyum süreci önemlidir. Sosyal uyum kavramının en büyük tamamlayıcısı, sığınmacıların ve yerlilerin bütünleşmesini içeren sosyal kabuldür. Sosyal mekânı paylaşan insanların, toplumda uyum içinde yaşaması ve kabul görmesi önemli

bir sorunsalı oluşturmaktadır. Lucke (1995)'e göre sosyal kabul “belirli görüşler, önlemler, öneri veya kararlar toplumsal grupların onayını sağlayabilmektedir”.

Toplumsal kabullenme ve uyum süreci, göç eden grup ve yerel halkı içeren bir süreci ifade etmektedir. Toplumsal kabul ve uyum sürecinde, yeni yerleşim yerindeki toplumun beklenti ve tutumları aynı zamanda göçmen grubun algısında belirleyici olmaktadır. Toplumsal kabul ve uyum süresinde göç eden grup yeni yerleşim yerlerine uyum sağlamaya çalışırken yerel halk da bu değişimi benimsemeye başlayacaktır (Gündoğmuş ve Gayırnal 2019). Toplumsal kabul kavramı tanımlanırken sıklıkla bütünleşmenin altı çizilmektedir. Toplumsal kabul ve bütünleşme süreci iki topluluğu da içerir. Toplumsal kabul ve bütünleşme sürecinde sığınmacının en büyük rolü kendi kültüründen kopmadan gittiği topluma uyum sağlamaktır.

Göç alan topluluğun yapması gereken ise toplumsal kabule zemin hazırlamaktadır. Kendi sosyo-kültürel benliğini koruyamamış, benlik saygısı edinememiş olan kişinin yeni toplumdaki sosyo-kültürel yapıya saygı duyması ve benimsemesi çok zordur. Toplumla barışık ve uyum sürecini tamamlamamış birinin yeni toplumda kendine yer bulması zordur (Yavuz 2013). Sığınmacıların yaşadıkları kültür ile temasa geçmeleri ve yavaş yavaş yeni kültürü tanımaları ve algılamaları başlar. Bu yeni kültürün etkisi kaçınılmazdır ancak sığınmacıların sosyo-kültürel etkisi kendileriyle bağlantılıdır (Joppke 2012). Sığınmacıların “yerleşiklik duygusu” sosyo-kültürel uyum açısından önemlidir (Ager ve Strang 2008). Sosyo-kültürel uyum, sığınmacıların yaşadıkları ülkelerde ayrımcılık korkusu yaşamadan sosyal ve kültürel ilişkiler kurabilmesi ve o ülkeye katkı sunabilmesidir (Fielden 2008). Başarılı bir sosyo-kültürel uyum için kültürleri tanıma, günlük yaşamlarında arkadaşlıklar kurma, işte beraber olma, gruplar arasında evlilikler vb. göstergeler önem taşımaktadır (Schnell et al. 2015). Bu göstergelerin iyileştirilmesi ve artırılması sosyo-kültürel uyumun başarısı için çok önemlidir (Schnell et al. 2015).

Bireyin kendi kimliği ile farklı bir topluma katılması sürecinde meydana gelen kavram "bütünleşme" kavramıdır. Sığınmacıların görevi kendi kültürlerinden kopmadan içinde yaşadıkları topluluğa ve kültüre uyum sağlamaktır. Ancak sağlıklı bir uyum süreci için yeterli altyapıyı sağlamak göç alan ülke ve oradaki insanların görevidir. Aksi takdirde, çok kültürlülük bir toplulukta yetişen bireyleri şekillendirmekte ve yaşadıkları toplumdan sosyo-kültürel bir kopukluk yaşadıkları gözlemlenebilecektir. Çünkü uyuma eşlik eden toplumsal bütünleşme kavramı birlikte düşünmeyi gerektirmektedir. Uyumdan gerek sığınmacıların kendileri gerekse göç alan ülke, ülkenin kurumları ve tüm toplum sorumludur. Bu sayede bireysel benlik saygısının gelişimi desteklenerek, sağlıklı kültürel kimliklerin sosyal uyumu teşvik edilecek ve güçlü bir topluluk oluşabilecektir (Yavuz 2013). Toplumsal kabul ve bütünleşmenin

sağlanabilmesi için göç eden birey ve göç alan toplumun aynı anda hazır olması gerekmektedir. Yeni toplumdaki kültürel deneyimler bireyin kimliğinin tanınması ve öz saygının korunması süreçleri ne kadar başarılı işlerse yeni toplum tarafından gelişecek olan toplumsal kabul de o oranda kolaylaşır. Toplumsal kabul çok kırılgan bir yapıya sahiptir. Kabulün toplum tarafından desteklenmesi için süreç yönetiminin titizlikle yapılması gerekmektedir (Erdoğan 2018).

Sosyal ilişkiler dinamik ve karakteristik olduğundan, yerel halkların ve sığınmacıların ihtiyaç ve endişelerine sosyal kabul açısından duyarlı olmak esastır. Kısacası, sosyal uyum ve kabul birbirinden bağımsız değildir. Göç yönetiminin kuvvetli olması yerel halk ve yeni gelen grubunun karşılıklı çabası, toplumsal uyum ve kabul sürecini etkiler. Medyanın sığınmacı gruba karşı kullandığı dil ve sığınmacı temsili de uyum ve kabul üzerinde etkiler taşır. Ayrıca sosyal kabulü için sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin desteği çok önemlidir. Uyum tek başına herhangi bir grubun sorumluluğu değildir. Uyum, sığınmacılar, ülkenin yerel halkının, kurumlar ve toplumun tamamının sorumluluğundadır. Böylece bireysel benlik saygısının gelişmesi, sağlıklı kültürel kimlikler arasındaki uyumun artması, güçlü ve kendine güvenen bir toplumun oluşmasını teşvik edilmiş olacaktır (Yavuz 2013).

Göçün Sosyo-Psikolojik Etkisi

Sue (1977)'e göre, sığınmacıların başarısı ya da başarısızlığı, stresle başa çıkma yetenekleriyle sınırlı olmayıp, bulundukları ülkenin hükümetinin ve toplumunun tutum ve davranışları ile de bağlantılıdır. Sığınmacılar bir yandan kendi değerleri ve özgüvenlerini korumaya, diğer yandan yeni ikamet yerinde sosyal bütünleşmeyi sergilemeye çalışmaktadırlar. Bu durum sığınmacıları güçsüz kılmakta, korku ve endişeyi artırmaktadır. Sığınmacılar, uyum sağlama girişiminde kendi kültürlerini kaybedeceklerini düşünmektedirler. Ekşi (2002)'ye göre sığınmacıların depresif davranışlarının nedeni yalnızlık, yabancılaşma, uykusuzluk, kaygı ve iç çatışmadır. Göçün sosyal ve psikolojik etkisinin nedeni sığınmacıların ait olma duygusunu kaybetmeleri ve kültürel değerlerinden vazgeçmeleri olarak açıklanabilir. Sığınmacılar bu nedenle kendilerini soyutlanmış hissederler ve kültürel değerleri konusunda endişe duyarlar. Göç, anılar, umutlar, köklerinden koparılmaya, yabancılaşma vb. nedenlerle yaşanan değişimlerin yarattığı travmaların ortadan kalkması zaman almaktadır (Şahin 2001).

Bu etkilerin boyutuna demografik olarak bakıldığında, göç etmekten en fazla etkilenen grupların kadın, çocuk ve gençlerden oluştuğu görülmektedir. Çocuklar ve gençleri etkileyen diğer bir faktör de göç ettiği ülkenin kültürü ve kendi kültürü arasında seçim yapma zorunluluğudur (Gökşen 2010). Göçün sosyo-psikolojik etkilerinden biri de kimlik sorunudur. Sığınmacıların ikametgâhlarında yeni bir kimlik sahibi olmaları gerekir. Eski mekândaki kimliği, kişiliği ve konumu yeni mekânda eksiktir. Bu durumda sığınmacılar, yeni

yerleşimlerdeki kültür ile kendi kültürleri arasında kimlik çatışması ile karşı karşıya kalmaktadır (Aksoy 2010). Sığınmacılar, kendileri için anlam ifade etmeyen yeni bir yere geldiklerinde yeni mekânlarındaki varlıklarının yetersiz hatta anlamsız olduğunu düşünürler. Bu eksiklikte dil de belirgin bir etkidir. Dil eksikliği, bir duyguyu ifade etmekten bir şeyi onaylamaya kadar birçok sorunun kökü olarak görülebilir (Şahin 2001).

Sosyal Medya Rolü

Göç karşıtı ve ırkçı politikaların gündeme geldiği bir döneme tanık olmaktayız. Artan ırkçı saldırılarla mücadele etmek ve birlikte bir yaşam inşa edebilmek için iki toplumun bir araya gelerek huzurlu bir şekilde yaşamasının şart olduğuna inanılmaktadır. Literatüre ve yapılan saha çalışmasına göre, önyargı, ayrımcılığa neden olmanın yanı sıra, gruplar arasında çatışma ve şiddetin gelişmesinde sıklıkla önemli bir rol oynamaktadır. Birbirlerini düşman olarak gören gruplar için "ötekiler" grubunun üyeleri tamamen olumsuz olan özelliklere sahiptir; sadece kendi gruplarına olumlu genellemeler yapmaktadırlar (Gürkaynak 2012). Çatışmalar arttıkça, yanlış genellemeler daha belirgin hale gelmekte ve yoğunlaşmaktadır. Sonuç olarak gruplar arasındaki iletişim kesintiye uğramakta; bireylerin "diğer" grubun üyeleriyle çok az veya hiç teması olmamaktadır. Fiziksel ve psikolojik ayrılık, önyargıyı beslemeye devam edebilir. Bu tutumlar zamanla örgütler aracılığıyla yayılabilir, kalıcı hale gelebilir ve hatta nesilden nesile aktarılabilir. Son olarak, bireylerin gözünde "öteki" grubun üyeleri artık sosyal ve ekonomik haklar veya statüler açısından "eşit" değildir. İlişkiler bu aşamaya geldiğinde, "ötekilerin" grubunun bütün üyeleri hakkında ayrımcılık ve şiddet "adil" olarak kabul edilmeye başlamaktadır (Gürkaynak 2012).

Türkiye’de yerel halkın sığınmacılara yönelik tutumlarında farklılıklar görülmektedir. Sosyal medyada Suriyeli sığınmacıların paylaşımları (Göker ve Kesgin 2015), haber sitelerindeki yorumlar Ünal (2014) incelendiğinde yerel halkın Suriyeli sığınmacılara güvenleri olmadığı, ırkçılık ve ekonomik kaygılar sebepleriyle pek çok olumsuzlukların Suriyeli sığınmacılara yöneltildiği görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların toplumsal dışlanmayı yaşadığı söylenebilir (Baban vd 2016; İçduygu ve Şimşek 2016; Yıldız ve Uzgören 2016). Medyada Suriyeli sığınmacılar hakkında kanıtlanmamış birçok iddia yer almaktadır. Sığınmacıların gereğinden fazla yardım aldıkları, vatandaşlık aldıkları, Suriyeliler geldikten sonra işsizliğin arttığı ve Suriyelilerin zor durumda olmadıkları vb. gibi ifadeler sıklıkla gündeme gelmektedir. Aslında "Suriyeliler geldikten sonra işsizlik arttı" argümanı geçerli değildir. Türkiye’deki işsizliğin artmakta, gençlerin işsizliği %29’a ulaştı, ortalamanın oranı %14’ün üzerinde ama bu sorunlar ekonominin yapı problemleriyle ilişkin, Türkiye ekonomisinin bunu Suriyeli sığınmacılara yüklemesi çok vicdansızca olur (Tuncel 2019).

Geri Dönüş

Suriyeli sığınmacılara yönelik “geri dönüş” tartışmaları 2017 yılından beri özellikle de Suriyelilerin yoğun oldukları Lübnan, Ürdün ve Türkiye gibi ülkelerde gündeme gelmeye başlamıştır. Suriyeli sığınmacılar sorununun mevcut dinamikleri dikkate alındığında sorulması gereken en önemli sorulardan birisi Suriyeli sığınmacılar geri dönmesi için mevcut koşulların var olup olmadığıdır (İçduygu ve Ayaşlı 2019). Genellikle gönüllü geri gönderme için dönülecek bölgenin/ülkenin "güvenli" olması gerektiği kabul edilmektedir. Ancak, "güvenlik" kavramının ne anlama geldiği belirsizdir ve sığınmacılar bunu daha çok kendi çıkarları açısından yorumlamaktadırlar. Türkiye açısından karar vericileri, Suriye’deki iç çatışmanın sona ermesi Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü için yeterli bir koşul olarak görülmektedir. Ancak, sığınmacı nüfusun uzun süreli varlığı durumlarında, sığınmacıların kendi ülkelerine dönebilmesi için çatışmayı azaltmanın ya da tamamen durdurmanın yetersiz olduğu da ülke örneklerinde görülmektedir (Yıldırım 2021).

Sığınmacıların durumu, BMMYK tarafından “aynı uyruktan 25.000 veya daha fazla sığınmacının göç alan bir ülkede 5 yıl ya da daha fazla süre sürgün edildiği bir durum” şeklinde tanımlanmıştır. Mevcut durumda Türkiye’deki sığınmacıların %78’i uzun süreli sığınmacılardan oluşmaktadır (Yıldırım 2021). Uzun bir süre sürgün durumunda ve mevcut koşulların etkisi altında sığınmacıların geri dönme istekleri azalabilir ve geri dönme engelleri daha karmaşık hale gelebilir. Çatışmalar bittiğinde topraklara, istihdama ve eğitim fırsatlarına erişim sorunları yıllarca sürebilmektedir. Ayrıca sığınmacıların sürgünde yaşarken yeni bir kültüre, topluluğa ve çevreye uyum sağlamakta zorlandıklarından uzun bir süre sonra toplumlarına yeniden entegre olmaları da zordur (Yıldırım 2021). İç çatışmalar sona erdiğinde ve tehdit ortadan kalktığında, Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü beklenmektedir. Ancak 11 yıldır süren çatışmanın Suriye’de büyük yıkıma ve tahribata yol açtığı ve yeniden yapılanmasının yıllar alacağı açıktır. Suriyeli sığınmacıların, evlerinin yıkılması nedeniyle evlerine bile dönemeyenlerin, gerçek yaşam tarzları bağlamında evlerine dönmelerinin ve Suriye’de yaşamaya devam etmelerinin beklenmediği açıktır (Yıldırım 2021).

Sosyal Uyumda Şehirlerin Rolü

Kentsel mekân, bireylerin ve toplumların buluşmuş olduğu, sosyal etkileşimin ve farklı tabakalardan insanların bir buluşma yeri olduğundan, ulusötesi bir platformda daha kaygan kimliklere sahipken sığınmacıların dünyaya entegre olmaları zor bir olgu gibi görünmektedir. Sığınmacı, mekânla ilişki kurduğu, onu dönüştürdüğü, sahiplendiği ve aidiyet kurduğu andan itibaren, sığınmacıların mekândaki faaliyetlerini okumak aynı zamanda mekânın toplumsal ekonomik yapısını ve siyasetini de anlamak daha kolay olacaktır (Özservlet 2014).

Çoğu şehir için, sosyal kutuplaşmayı azaltma ve çeşitliliği yönetme çabaları, genellikle ulusal/ eyalet, il veya bölgesel yönetimlerin sorumluluğunda olan halk eğitimi, sağlık hizmetleri gibi "temel" sosyal politikalara dayanmaktadır. Ancak sosyal içerme aynı zamanda bir şehirde var olan bireylerin, sosyal grupların arasında meydana gelen sayısız etkileşimin kalitesine de bağlıdır. Bu bağlamda, şehir yönetimlerinin, çeşitliliği yöneten ve yeni gelenleri ve yerleşik sakinleri dinamik sosyal, ekonomik ve politik ortamlara entegre eden yerel politikalar geliştirme sorumluluğu da vardır. Ayrıca, yöneticiler insanların yaşadığı yerlerde çok şiddetli bir şekilde hissedilen dışlama ve ayrımcılık uygulamalarını hafifletmede de öncülük etmelidirler. Araştırmacılar için bu farklı yerlerin psikolojik deneyimde nasıl bir rol oynadığını anlamının önemli bir hedef olduğu anlamına gelir çünkü bu psikolojik refahı ve daha olumlu sosyal etkileşimi teşvik etmek için daha iyi tasarım ortamları için içgörü sağlayabilmektedir (Ray 2003). Bu alanlar, stres kaynaklarından uzak ve ikamet eden kişi için aktiviteler için tasarlanarak, başa çıkma ve ruh hali düzenlemesine destek olabilecek belirli davranışlar sağlamaktadır. Ayrıca, bu ortamı tasarlarken, ikamet eden kişi yüksek oranda kendi kendini doğrulayan işaretlere erişebilir ve alışkanlık geçmişi, etkili bir şekilde işlev görmek için yönlendirilmiş dikkat ve uyum gerekmediği anlamına gelir. Kişinin kendi alanına dalmanın sağlamış olduğu psikolojik faydaların yanı sıra bu olumlu duyguları ortaya çıkarmak için en uygun tasarım stratejilerini keşfetmek için gelecekteki çalışmalara ihtiyaç vardır (Ray 2003). Şehirlerin, yeni gelenler ve yerel sakinler arasındaki entegrasyonu teşvik etmek, dışlama ve çatışma yerine içermenin norm olduğu kentsel ortamları teşvik etmek için izleyebileceği birçok potansiyel politika müdahalesi alanı vardır:

- Hükümetler, devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve sosyal gruplar arasındaki "yönetim" ilişkileri
- Kentsel arazi kullanım planlaması ve konut
- Kentsel ulaşım ve istihdam, hizmetlere erişilebilirlik

Yeni gelenlerin yerleşimi ve uyumu ile doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olan kentsel yönetimler sosyal açıdan kapsayıcı ortamlar yaratmada rol oynamalıdır. Kentin önemli kullanım alanları olan kamusal alanlar, toplumun bir arada olduğu, çatışmaların göz ardı edildiği, herkesin birbiriyle etkileşim içinde olduğu mekânlardır. Kamusal alanlar, insanların kısıtlama olmaksızın faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri ve şehrin diğer yerleriyle bağlantı kurabilecekleri okunaklı yerlerdir (Francis 2010).

Ball, sosyal uyum çalışmasında; bireylerin sosyal katılımı, mahallenin kişiler arası güveni ve kadınlar arasındaki fiziksel aktivite arasındaki ilişkileri inceler ve kadınların yerel gruplara veya sakinlerin yaşadığı mahallelerde gerçekleşen etkinliklere katıldıklarında boş

zamanlarında fiziksel aktiviteye katılma olasılıklarının daha yüksek olduğunu savunur (Ball et al. 2010). De Vries, yeşil alanların sağlık üzerindeki olumlu etkisini gösterebileceği üç özel mekanizmaya odaklanmıştır. Stres azaltma, fiziksel aktiviteyi teşvik etme ve sosyal uyumu kolaylaştırma (De Vries vd. 2013). De Vries'in çalışması, kaliteli yeşil alanların stresi azalttığını ve sosyal uyumu kolaylaştırdığını doğrulamaktadır.

Sosyal Uyumda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Mardin (2006)'e göre Kentsel yaşamla ilgili hak ve yükümlülüklerini ifade eden sivil toplum kavramı “kentsel görgü kuralları” üzerine odaklanmaktadır. Günümüz koşullarında sivil toplum, bireyin özgürlük ve hakkını koruyan, kuruluşlarda vazgeçilmez gönüllülük faaliyetlerini yürüten ve toplumun ulusal politikayı teşvik ederek yönetmesine ve yönlendirmesine olanak tanıyan bir güç olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım 2003).

Göç edenler, belirsizlik nedeniyle sorunlar yaşamaktadır. Böylece dernekler sadece bir bölgeden bireylerin bir şehrin aynı çatı altında toplanmalarına yardım etmekle kalmaz, aynı zamanda şehir hayatına uyumu ve sosyalleşmeyi sağlamaya çalışırlar (Adıgüzel 2012). Dernekler, bireylerin ve toplumun çıkarlarını dengeleyen, kamusal alan yaratan, yabancılaşma duygularını azaltan fırsatlar sunan, kentlere aidiyet duygularını güçlendirerek bütünleşmeyi sağlayabilen bir araç mekanizma olarak yapılandırılmaktadır (Bilgin ve Görengeli 1996).

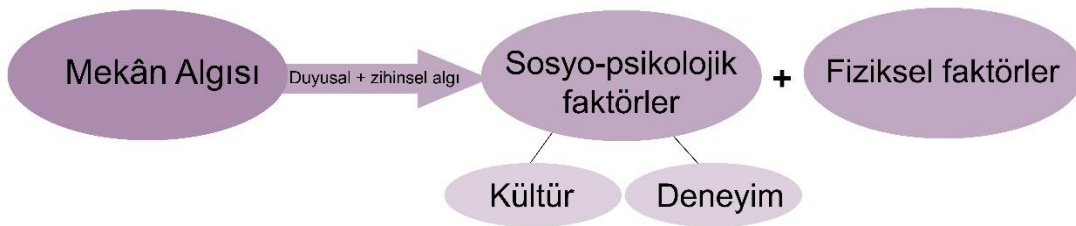
Kamusal Alan

Mekân algısı

Mekân; en genel anlamıyla, var olan her şeyi içinde barındıran sınırsız bir yerdir (Kahveci 2007). İnsan-mekân ilişkisi deneyimseldir; öznel olarak benzersizdir, karşılıklı olarak dönüştürücüdür ve bu nedenle olgunun doğasıyla bağlantılıdır (Ittelson 2003). Zeisel (2006)'e göre mekânda “kullanıcı davranışı” gözlemlenerek mekânın insanlara sunmuş olduğu olanaklar neler olup bittiği ve kullanıcı etkinlikleri ile mekân arasında nasıl bir bağlantı kurulacağı hakkında bilgi toplanabilir. Bu bilgiler mevcut tasarımın geliştirilmesine ve örnek teşkil edecek çıkarımların yapılmasına yardımcı olmaktadır. Kullanıcı davranışlarını, kim (aracı), kiminle (kendisine yakın olan), nerede (fiziksel bir alan) aynı zamanda ne yapmış olduğu (belirli zaman aralıklarında, benzer koşullar altında) hakkındaki gözlemler yapılarak kaydedilmektedir. Dış fiziksel uyaranlara (etki) tepki vererek biyolojik, fizyolojik ve psikolojik denge kurarak insan yapımı çevrelerine uyum sağlayabilmektedirler. Kişinin bu uyumu gösterebilmesi için önce çevreyi tanıması ve algılaması gerekmektedir (Aydıntan 2001). Algı, duyular aracılığıyla çevreden bilgi alma eylemidir (Göler 2009). Mekân algısı, genel olarak algı ve özel olarak görme için özel bir görev olarak görülmektedir. David Marr, Vision isimli kitabında görmenin

tanımını “neyin nerede olduğunu, bakarak bilmek” olarak yapmaktadır (Marr 1982). Görsel algı, herhangi bir olay veya nesnenin, görsel duyumlardan ve renkler, dokular, şekiller gibi unsurlardan gelen veriler ile, mekânsal olarak çekici bir algı içinde zihinsel görüntülerinin elde edilmesidir (Erniş ve Işıl 2012).

Mekânı algılamak kişisel deneyim, beceri, gözlem ve hayal gücü gerektirir. Mekânla ilgili bu gereksinimler ve bilgiler, algılayanın biriktirdiği tüm deneyimlerle birlikte bilişsel süreçte işlenmektedir (Asar 2013). Bu kapsamda değerlendirebileceğimiz mekânsal tatmin, mekân algısı ile doğrudan ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. “Mekânları oluşturan malzemeler görsel, işitsel, ısısal ve benzeri özellikleriyle dikkatimizi çeker” (İmamoğlu 2003). Mekânsal tatmini, etkilenmenin ötesine geçen ve mekânı kullanan kişilerin sosyo-psikolojik ve temel ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığını değerlendiren bir ölçüt olarak görmek mümkündür. Her insan olayı, nesnesi, durumu doğduğu sosyal ve kültürel ortamı, ait olduğu ilişkileri, katıldığı etkileşim türlerini, kişisel ihtiyaçlarını, beklentilerini ve değer yargılarını tanır. Bu eğilimler “seçici algı” olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu 2010). Algı, benzer içeriğe sahip duyuşsal algı ve zihinsel/ bilişsel algı olarak ikiye ayrılabilir. Duyuşsal algı, görme, koku, işitme, dokunma gibi duyumlar aracılığıyla çevreden elde edilen bilgiler; nesneler, olaylar, sesler, tatlar gibi deneyimlerdir (Yazıcıoğlu Halu 2010). Zihinsel algı ise bireyin zihinsel ve psikolojik dönüşümler sonucunda elde ettiği bilgilerin kavramsallaştırılması, kodlanması, depolanması, hatırlanması ve analiz edilmesiyle oluşturulan algısal bir süreçtir (Özen 2006). Sonuç olarak, mekân algısı duyuşsal ve zihinsel süreçlerden sonra gerçekleşir. Kültürleri ve deneyimleri içeren sosyo-psikolojik, konum, ışık vb. içeren fiziksel faktörleri mekân algısını etkilemektedir (Şekil 4).

Şekil 4. Mekân algısının etkilediği faktörler

Sosyo-Psikolojik unsur

Sosyo-psikoloji; bireyin düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının başkalarının gerçek, yaratıcı veya örtük varlığından nasıl etkilendiğini idrak etme ve açıklama çabasıdır (Alport 1968). Baron et al. (1989)’e göre, sosyo-psikoloji sosyal durumlarda bireysel davranışın doğasını ve nedenlerini anlamaya çalışan bilimsel alandır. Smith ve Mackie (2007)’e göre ise,

sosyo-psikoloji insanların başkalarını algılama, etkileme ve başkalarıyla ilişki kurma şeklini etkileyen toplumsal ve bilişsel süreçlerin bilimsel çalışmasıdır.

Toplumun sosyo-psikolojik temeli, üye statüsü ve rol davranışları, bu davranışları tavsiye eden ve onaylayan normları ve bu normlara dayalı değerleri içerir. Ayrıca, sosyo-psikolojik unsurlar bireyler ve toplum arasındaki çatışmaların bilimidir. Sosyal psikolojinin ilgi alanları ideoloji (sosyal biliş ve temsil) ve iletişim fenomenleridir. Bireyler ve gruplar, eylemleri ve iletişimleri, önyargıları, inançları, tutumları vb. ile çevrili; kişiler arası veya gruplar arası ilişkiler düzeyinde oluşturulan toplumun sosyal temsillerine atıfta bulunmaktadır (Moscovici 1994).

Sosyo-Psikolojik mekânsal etkileşim

Kendi başına "etkileşim" terimi, "entegre" terimi kadar kapsamlı görünmektedir. Bu bağlamda genellikle, "mekânsal" veya "bölgesel" kelimesiyle birleştirilen bir terimdir. Geniş anlamda, mekânsal etkileşim terimi, yerler arasındaki her türlü ilişkiyle (bağlı, benzer, akış ve yakınlık) ilişkilendirilebilir ve mekânsal etkileşimin analizini kendi içinde mekânsal analize ve hatta coğrafyanın kendisiyle karşılaştırabiliriz (Anonim 2015).

Fotheringham (2001)'e göre; mekânsal etkileşim, bir karar verme sürecinden meydana gelen insanların, malların ya da bilgilerin mekân üzerindeki herhangi bir hareketi için genel bir terimdir. Olsson (1970)'e göre ise mekânsal etkileşim kavramı, kuramsal coğrafya ve yöresel bilimle ilgilenen hepimiz için merkezi konumdadır. Mekânsal uyumun ölçümü ile gözlemlenen insan hareketleri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Hillier et al. 1993). Mekân, yaşam kalitemizi doğrudan etkileyen ana unsurlardan biri olduğu için, mekânın kalitesi sağlığınıza olduğu kadar psikolojimizi de etkiler. İnsan, bulunmuş olduğu her mekânda mutlu, huzurlu olmalıdır. Bu bakımdan küçük ya da büyük ölçütlerde tüm mekânlar insanların gereksinimlerinin karşılanması açısından yeterli olmalıdır. Mekânların tasarımında, sosyo-psikolojik faktörler etkilidir. Tasarlanan çevrenin insan ihtiyacını karşılaması bakımından mahremiyet, tercih mekânsal davranış türleri ve bunların oluşumuna imkân veren fiziksel, toplumsal ve kültürel faktörlerin anlaşılması gerekir. Bu yüzden mekân oluşturulurken sosyo-psikolojik faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Örer (2002)'e göre, insan kimliğinin yanı sıra mekân ve mekânsal kimliği oluşturan kavramları sahiplenme; mahremiyet, kişisel alan ve egemenlik kavramları ile ilişkilidir.

Rapaport (1977) mahremiyeti, sahip olunan seçenekleri ve istenen ilişkileri kontrol edebilme kabiliyeti olarak tanımlamaktadır. Mahremiyet (gizlilik) gereksinimleri hem kendi içinde hem de çevresinde işitme, görme ve kişisel mahremiyet için doğru koşulları sağlar.

Mahremiyet görsel ve işitsel olmak üzere iki gruba ayrılabilir (Buğday 1991). Görsel mahremiyet, belirli bir hareket alanının diğer müdahale alanlarına görünmez olduğu anlamına gelir. İşitsel mahremiyet ise, arka plan gürültüsünden kaçınma ihtiyacı ve sesin komşu birimler arasında iletilmemesi anlaşılmaktadır (Korur vd., 2006). Genel anlamda mahremiyet; insanlar arasındaki ilişkilerde; kişisel mahremiyet, aile içindeki yakın ilişkilerde ve sosyal mahremiyet ise sosyal olarak aile, misafirler, komşular ve iş arkadaşları arasında meydana gelmektedir (Gür 1996). Birey ve çevresi arasındaki uyumlu ilişkide merkezi bir rol oynayan mahremiyet (gizlilik) kavramı, bireyin başkalarıyla etkileşimini ve iletişimini kontrol etme arzusu ve hakkını ifade eder. Bu bağlamda gizlilik evrensel bir eylem sistemi ve mekanizmasıdır (Gür 2000). Altman (1975)'e göre; mahremiyet terimi dört tip olarak geçerlidir. Bunlar:

- Yalnız kalmak veya başkalarını gözlemlemekten kaçmak;
- Yalnız veya ikinci bir kişiyle birlikte olabilmek, ancak dış dünyadan özgür olmak;
- Kalabalıkta izole veya tanınmaz halde bulunma;
- İstenmeyen müdahaleleri uzaklaştırmaya veya kontrol etmeye yönelik psikolojik tutumlar takınmak (Karaman 1991).

Mahremiyet “gizli ve girilmez” tek yönlü bir süreç değil, toplumsal geleneklerden etkilenen ve insanların dahil olup olmadığına bağlı olarak değişen kontrollü bir süreçtir. Bu denetim süreci, sosyal ilişkilerin insanlar arasındaki değişen mesafelerden ne ölçüde oluştuğu açısından düşünüldüğünde ortaya üç tür mahremiyet/gizlilik davranışı çıkmaktadır:

- “Kamusal mahremiyet”, yabancılar arasında geçici bir ortaklıkla oluşturulmaktadır;
- “Toplumsal/sosyal mahremiyet”, aile üyeleri ve misafirler arasındaki yakın sosyal ilişkiler tarafından yönetilir;
- “Kişisel yakınlık” ebeveynler ve çocukları arasındaki yakın ilişkilerde ortaya çıkmaktadır (Turgut, Karasözen 1993).

Sosyo-psikolojik açıdan bir diğer önemli faktör mekânsal kişiselleşmedir. Kişisel mekân ihtiyacı, mahremiyetin sağlanmasında temel mekanizmadır. Sosyo-psikolojide, kişisel alan terimi, insanların kendilerini “özel alanlarında” gibi hissettikleri ve başkalarının izinsiz giremeyeceği, beden çevresinde duygusal olarak renklendirilmiş bir bölgeyi tanımlar (Lourenco et al. 2011; Hall 1966; Hayduk 1983).

Kişisel alanın merkezi insan bedenidir ancak genellikle bu alanın merkezi bireyin odak noktasıdır (Çakin 1988). Kullanıcılar, fiziksel alanı kontrol etmek, onu ihtiyaçlarına göre özel kılmak, tercih ve isteklerini karşılamak için hareket etme eğilimindedirler. Priemus (1986) ve Bilgin (1997)'e göre 'Kendileme/Kişiselleştirme', kişinin bir şeyi kendine alması ve kendi kullanımı için saklaması eylemidir. Mülkiyet hakları, bir yerin veya mekânın

dönüştürülmesiyle ortaya çıkan bireysel veya toplumsal güç olarak düşünülebilir. Birey, yarattığı bir alanı başkalarının alanı ve çerçevesi içinde düzenler, organize eder ve diyalektik olarak ayırt edilebilmektedir.

Kişisel alanların özellikleri ve bölgelerin boyutu; mekânsal organizasyonu incelemek, arkeolojik ve geleneksel bağlamlarda davranışın biçimini, kapsamını, yönünü ve sınırlarını incelemek için açıklamalar ve yöntemler sağlar (Gür 2000). İnsan ve mekân ilişkisi bağlamında ortaya konan kişisel alan kavramı, her bireyin kendisini çevreleyen, sınırlarını koruyan ve diğer bireylere yabancı olan kişisel alanını ifade etmektedir. Bireyin fiziksel ve bilişsel olarak baskın olduğu alanlarda yakınlık derecesi yüksektir (Bilgin 2003).

Egemenlik alanı/bölgesel davranış, bireylerin veya grupların sahiplik duygusu ile fiziksel veya sosyal kurallar ve semboller aracılığıyla korudukları sabit alan olarak tanımlanabilmektedir. Mekânı tanımlayan unsurlar arasında duvarlar, korkuluklar, payandalar, çevre düzenlemesi, malzeme özellikleri ve renk değişiklikleri yer almaktadır. Bu konseptte bir örnek, insanların günlük hayattaki mekânlarda veya en sevdikleri caddelerde oturmayı tercih ettikleri sandalye ve masalardır. Egemen alan boyutları ve konumları zamanın içinde değişebilir. Bireyler arasındaki ilişkileri tanımlama ve düzenleme aracı olan egemenlik topraklarının sınırları, sözlü veya sözsüz olabileceği gibi, işaret sembol yoluyla da belirlenebilir (Gür 2000). İnsanların mekânı nasıl kullandıkları, mekânsal davranışları nasıl uyguladıkları ve çevreleriyle nasıl ilişki kurdukları, konum tercihleri, mahremiyet, boş zaman etkinlikleri vb. farklı açılardan değerlendirilmelidir.

Kamusal alanın tanımı

Kamusal alan, insanların normalde müddetsiz erişime ve geçiş hakkına sahip olduğu alan olarak tanımlanır (Sendi and Marušić 2012). Lipton (2003)'e göre, kamusal alanları açık hava oturma odaları ve evlerin dışındaki dinlenme ve eğlence merkezleridir. Kamusal alan, çok çekişmeli bir alandır. Bu alanda meydana gelen sosyal ve mekânsal ilişkiler, ırk, sınıf, cinsiyet ve cinsellik gibi kategoriler aracılığıyla kimliği oluşturmaya ve düzenlemeye hizmet etmektedir (Duffy 2020).

Mekânlara katılım şekline odaklanan kamusal alan, insanların grup veya bireysel etkinlikler için gittikleri açık, herkesin erişebileceği bir alandır. Kamusal alan, bu nedenle çoğu zaman örtüşen çeşitli işlevsel ve simgesel amaçlar için kullanılan, bireysel veya küçük grup kontrolünün sınırlarının dışında kalan bir yerdir. Buna göre, insanlar mekânlara, faaliyetlere, bilgiye ve kaynaklara erişime sahiptir. Bu nedenle kamusal alanlar, çoğu zaman tamamen yeşil, kısmen yeşil veya yeşil olmayandan, yumuşak ya da sert alanlara, inşa edilmiş yapılar arasında

aynı şekilde erişilebilir olan çok amaçlı alanlardır. Kentin insanlar üzerindeki etkisinde bu faktörlerin rollerini elde etmek için kentsel kamusal alanın sosyal ilişkiler ağı üzerindeki etkisini anlamak gerekir (Fathi 2012). Bu nedenle, kentsel kamusal alanların tasarım özellikleri, kentsel toplumda sosyal aktiviteleri teşvik eden önemli faktörlerdir. Kent toplumundaki bu güçlü sosyal ilişkiler, anlam ve amaç ile birlikte gelen bir ortam yaratabilir ve aynı zamanda sürdürülebilir sosyal kalkınmanın temelini oluşturabilmektedir (Abada vd 2007).

Kamusal alanların sürdürülebilir sosyal kalkınmadaki rolü bu anlamda önemli olabilir, çünkü bugün insan toplumları, büyük ve yoğun nüfuslu şehirlerin inşasına yol açan günlük nicel ve nitel büyüme ve gelişme nedeniyle yeni sorunlarla karşı karşıyadır. Birbirinden farklı ve heterojen şehirlerin sıklığı ve yoğunluğu, fiziksel yakınlığa rağmen insanlar arasındaki sosyal mesafeyi her geçen gün artırmış ve bununla birlikte insanların birbirine olan dayanışması, iletişimi ve ilgisi azalmıştır (Fathi 2012). Bu perspektiften bakıldığında; kentsel kamusal alanlar, sürdürülebilir sosyal kalkınmaya öncülük eden yerlerdir; bu nedenle, bazen sivil veya kentsel binalar olarak adlandırılan binaların ve kentsel kamusal alanların niceliği ve kalitesi, şehrin vatandaşlarının sosyal ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin en önemli göstergelerinden biridir (Kooshaneh ve Poormohammadi 2013). İnsan uygarlığının başlangıcından bu yana, kamusal alanlar bireylere ve topluluklara sayısız fayda sağlayarak şehirlerde önemli bir rol oynamıştır (Banerjee 2001). Kamusal alanlar, kentlerin biçim ve yapısından sorumlu olan ve kentsel yaşam kalitesini etkileyen kent dokusunun ayrılmaz unsurlarıdır.

Özetlemek gerekirse, kamusal alan, hem kamusal (insanlar) hem de mekân (yer) bileşenleri arasında iki yönlü bir sürecin ayrılmaz bir bütünüdür. O biçimde kamusal alan, yalnızca uzamsal bir çerçeve, bir olayın gerçekleşeceği bir bekleme sahnesi değildir; daha fazladır (Sendi ve Marušić 2012). Bu çalışmanın gereksinimleri doğrultusunda kamusal alan, herkese açık olan, toplumsal işlevlerinin ve pratik sınırlarının içinde, çeşitli insanlarla alanı paylaşmak, fiziksel ve psikolojik anlamda giriş yapabildiği alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Kentsel kamusal alan türleri

Genelde iç ve dış mekânlardan oluşan ve buna göre farklı kullanım tarzlarına sahip olabilen ortak alanlar, kullanıcılara sosyalleşme imkânı sağlamaktadır (Özer 2017). Kentsel dış kamusal alanlar; kent dokusu içinde yer alan, kentin tüm farklı kullanıcılarının kullanımlarına açık, kolektif yaşamın bütün faaliyetlerinin gerçekleştirilebildiği açık alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu mekânlar insanların çevre ile olan ilişkilerinde aktif rol oynamaktadır. Cadde, sokak, meydan, park, gezi alanı, pazar, yeşil alan ve toplanma alanı dış kentsel kamusal alanlara örnek olarak gösterilebilir (Özer 2017). Kentsel iç kamusal alanlar; kütüphaneler, müzeler ve belediye binaları gibi kamu kurumları, otobüs, tren istasyonları ve havaalanları gibi

toplu taşıma ile ilgili binaları kapsar (Sanei et al. 2017). Bu çalışmada “cadde ve park” örnekleri ile dış kamusal alanların kalitesi tasarım kriterlerine dayalı olarak değerlendirilecektir.

Kamusal alanların kriterleri

Turel vd (2007)’göre; kentsel kamusal alanların en hayati sorunları sırasıyla: yürüme olanaklarının olmaması, çevre kirliliği, güvensizlik, onarım ve bakım arızaları, trafik ve sosyo-kültürel sorunlardır. Modern kentsel kamusal alanların zaman içinde sosyal ilişkiler ağını etkilediği ve sürdürülebilir sosyal ilişkilerin sürdürülebilir kentsel alanların ürünü olarak ortaya çıktığı söylenebilir (Fathi 2012). Kamusal alanlarının üç temel niteliği insan ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, demokratik ve anlamlı olmasıdır. Kamusal alanlarda en önemli ihtiyaçlar konfor, rahatlık, pasif veya aktif katılım imkânı, araştırma ve insan gereksinimleridir. Kamusal alanların demokratik olmasıyla kastedilen, alanda kullanıcıların hakkının korunmasıdır. Bu hakları gruplara aittir ve gruplar tarafından kullanılır (Carr vd 1992). Kamusal alan kalitesi işlevsellik ve fiziksel nitelikler kapsamında değerlendirilir (Carr and Stephen 1992).

Gözlemler (görsel analiz) dahil olmak üzere kamusal alanların kalitesini değerlendirmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir (Siregar 2014). İyi bir kamusal alan, çeşitliliği yansıtan ve insanları zahmetsizce birlikte yaşamaya teşvik eden, kalıcılık için gerekli koşulları yaratan ve insanları sokakta olmaya davet eden alandır. Halka açık alanlar yaratma projesi kapsamında yapılan bir çalışmada iyi bir kamusal alanda olması gereken özellikler on başlık altında değerlendirilmiş, bu özellikleri içermeyen kamusal alanların sadece geçiş güzergâhı olacağı sonucuna varılmıştır (Rogers 2017). Kamusal alanlarda olması gereken özellikler:

1. Kullanım çeşitliliği: Restoranlar, kafeler ve yerel ticaret gibi konut, ofis ve ticari alanların harmanlanması insanları çeker ve çevreyi daha güvenli ve dostane hale getirir. Kullanımların çeşitliliği, mekânların güvenliğine katkıda bulunan harici faaliyetler üretir ve sokaklarda daha fazla insan suçu önlemeye yardımcı olur. Ancak bu çeşitliliğin günün her saatini kapsamaması gerekir. Mekânlar davetkar ve yalnızca gündüzleri yoğun olarak kullanılıyorsa, geceleri yine de güvenli olmayan yerler olacaktır. Kamusal alanları insanların bir arada yaşamasını ve kalıcılığını teşvik edecek şekilde planlamak aynı zamanda güvenliğe yatırım yapmanın bir yoludur.

2. Aktif cepheler: Binaların zemin seviyesi, kaldırım ve cadde arasındaki bağlantı, güvenlik ve kentsel tasarımın çekiciliğine katkıda bulunur. Görsel olarak daha ilgi çekici sokaklar insanlar tarafından daha sık kullanılmaktadır. Ayrıca bu ilişki, insanların şehri nasıl kullanacaklarını da etkiler. Jane Jacobs, kamusal alanın nasıl algılandığını ve kullanıldığını gösteren esas unsurun sokaklar ve kaldırımlar olduğunu ifade etmektedir (Jacobs 1961).

3. Sosyal boyut ve kentsel canlılık: İnsanlar bir araya getiren toplayıcısı olarak kamusal alan, sosyal boyut üzerinde etkiye sahiptir. Geniş, erişilebilir sokaklar, meydanlar, parklar, kaldırımlar, bisiklet yolları ve kent mobilyaları, insanlar ve çevre arasındaki etkileşimi teşvik eder, olumlu bir alan kullanımı yaratır ve kentsel canlılığı artırır.

4. İnsan ölçeği: Gehl (2008) saha araştırmalarında, insanların daha hareketli, daha aktif ortamlarda daha yavaş ve daha sessiz yürüdüğünü, boş veya hareketsiz alanlardan geçerken ise daha hızlı yürüme eğiliminde olduğunu tespit etmiştir. İnsan ölçeğindeki yapılar, insanların kamusal alan algıları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.

5. Aydınlatma: Verimli ve insan odaklı aydınlatma, kamusal alanların gece kullanımını kolaylaştırarak güvenliği artırır. Yaya ve bisikleti ölçeğinde bakıldığında aydınlatma, doğal ışık olmadığında daha güvenli hareket etmek için gerekli koşulları oluşturmaktadır.

6. Yerel ekonomiyi canlandırmak: Kaliteli kamusal alanlar, insanlara sadece eğlence ve yaşam alanları sunarak fayda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yerel ekonomiyi canlandırma potansiyeline de sahiptir. Güvenli ve çekici koşullar, yürümeyi ve bisiklete binmeyi teşvik ederek yerel ticarete kolay erişim sağlar.

7. Yerel kimlik: Mahalleyi karakterize eden küçük işletmeler için kamusal alanlar planlanmalıdır. Büyük işletmeler (süpermarketler gibi) genel olarak ekonomiye katkıda bulunabilir, ancak mahalle ölçeğinde çok az katılımları vardır. Küçük işletmeler ve girişimler, önemli uzun vadeli etkilere sahiptir ve yerin kişiliğine ve kimliğine katkıda bulunurlar. Bir kamusal alan planlanırken, insan ve yer arasında güçlü bir ilişki oluşturmak için alanın sosyal dinamiklerini ve kültürel özelliklerini dikkate almak gerekir.

8. Komple caddeler: Mümkün olan her yerde, kamusal alanların Komple Caddeler ve “paylaşılan alanlar” ilkelerini takip etmesi düşünülmelidir. Tam Sokaklar konsepti, tüm kullanıcıların (yayalar, bisikletliler, sürücüler ve toplu taşıma kullanıcıları) güvenli dolaşımını sağlamak için tasarlanmış sokakları tanımlar. Kaldırımların iyi durumda olması, bisiklet altyapısı, sokak mobilyaları ve tüm kullanıcılar için tabelalar tam bir cadde oluşturabilecek unsurlar arasında yer alır.

9. Yeşil alanlar: Hava kalitesine katkıda bulunmanın ve yaz aylarında sıcaklıkları düşürmeye yardımcı olmanın yanı sıra, bitki örtüsü, insanları açık hava etkinliklerine çekerek şehirleri insanlaştırma gücüne sahiptir. Şehirler yoğunlaştıkça, kentsel ağaçlandırma insanların stres seviyelerini azaltabileceği ve şehirlerdeki refahı artırabileceği için yeşil kamusal alanlara erişim daha da önemli hale gelecektir. Ayrıca ağaçlar, bitkiler ve çiçek tarhları kentsel drenaj ve biyolojik çeşitliliğin korunması için stratejik öneme sahiptir.

10. Sosyal katılım: Kentsel kamusal alanların veya yaşadıkları mahallelerin tasarımına, planlanmasına ve yönetimine sakinlerin dahil edilmesi, bu alanların kalitesinin korunması için esastır. Kamusal alanların her mahallede ve toplumda farklı kullanımları ve anlamları vardır. Sakinlerin katılımı, kamusal alanın doğasının ve kullanımının toplumun farklı ihtiyaçlarını karşılamasını sağlar. Bir mekân, yerel nüfusun isteklerini yansıtmıyorsa, kullanılmayacak veya korunmayacaktır. Sosyal katılım, daha güvenli ve adil kamusal alanların inşası için merkezi bir unsurdur.

Özetle, insanlar kendilerini güvende hissedерlerse sokakta olacaklar ve sokak daha fazla insan tarafından kullanıldığında daha güvenli bir ortam olacaktır. Yukarıda sıralanan öğeler birbiriyle ilişkilidir. Örneğin, insan ölçeğindeki aktif cepheler ve yapılar doğrudan yerel ekonominin teşviki ile ilgilidir. Kamusal alanlar; tip, işlev, konum, çevre ve sosyo-psikolojik arka plan açısından her zaman belirli olmasına rağmen, kaliteleri evrensel yöntemlerin kullanımıyla değerlendirilmelidir.

Kamusal alan olarak park

Kentlerde kamusal açık yeşil alanların önemli parçalarını meydana getiren kent parkları, kentlerin sağlıklı gelişimi ve kentlilerin yaşam kalitesinin artırılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Yeşil alanları (park) başarılı yapan insan kullanımıdır. Eğer insanlar kullanmazsa yeşil alan âtıl hale gelir ve başarısızlığa mahkumdur (Jacobs 1961). Açık- yeşil alan, doğa ile kenti dengeleyen, kentsel gelişme düzeyini belirleyen, kentin yaşam kalitesinin yükseltilmesine yardımcı olan bir unsurdur. Kentsel planlama açısından yeşil alanın işlevsel bir ögesi olan parklar işlevsel ve estetik özelliklere sahip doğal bir alan oluşturmakta ve boş zaman etkinliklerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır (Özdingiş 2007). Bu kapsamda yeşil alanların doğru tasarlanması etkin şekilde kullanılması işlevini yerine getirebilmesi için önemlidir. Bir parkın kalitesini belirleyen unsurlar, parkın her yaşta insanı çeken alanlara sahip olması, tesisler açısından iyi konumlanmış olması, bakımlı ve güvenli olmasıdır. Kent parklarının kullanılması bireysellikten ziyade toplumsal bir davranış ve kamusallığın oluşmasına imkân sağlamaktadır. Ayrıca, kentsel mekânların sunduğu faydalarla sosyal etkileşim, psikolojik rahatlama ve çevresel iyileştirme gibi bu alanlar tercih edilmekte ve bu alanlara değer verilmektedir (Project for public spaces 2000).

Park kullanımını gözlemlemek ve insanların parka ilişkin algılarını değerlendirmek, parkı başarılı bir yer haline getirmek için ne gibi değişikliklerin yapılabileceğini anlamak için önemlidir. Parkı başarılı kılmak için yapılabilecek değişiklikleri anlamak önemlidir. İyi bir park tasarımı, kullanıcılara katılabilecekleri bir dizi aktivite (aktivite ve kullanım) sunmalı ve park kolayca erişilebilir (erişilebilirlik), güvenli, iyi organize edilmiş ve çekici (konfor ve görüntü)

olmalıdır (Project for public spaces 2000). Çınar (2008)'e göre parklarının kalite kriterleri, yaşam olanakları (antropometriye uygunluk, uygulama teknolojisi, alanın büyüklüğü, özen), psikolojik uygunluk derecesi ve yaşam kalitesi, fiziksel (çekici, sakın vb.), erişilebilirliği (fiziksel, görsel ve psikolojik) şeklinde belirlenmektedir. Bu kapsamda, bu çalışmada yer alan dış kamusal olarak park kalite kriterleri; “Çeşitlilik, Erişilebilirlik ve Ulaşım, Yeşil Alan ve Peyzaj, Çevresel Kalite ve Sosyallik (sahiplik hissi)” olarak belirlenmiştir.

Kamusal alan olarak cadde

Kentlere karşı izlenimler temel olarak kamusal alanların kalitesinden kaynaklanmaktadır. İlk defa ziyaret edilen bir kentin izlenimleri öncelikle o kentin sokakları, meydanları ve parkları ile şekillenmektedir. Bir kentin sokaklarına ve diğer kamusal alanlarına atıfta bulunduğumuzda, aslında kentin kendi kimliği hakkında konuşulmaktadır. Eğer bu alanlar kullanıcılara estetik gelmez ve güvensizlik hissi iletirlerse kullanıcılar geri dönerler. Bu nedenle kamusal alanların iyi bir şekilde planlanması bir istisna değil kural olmalıdır (Pacheco 2017). Birçok kentli için caddeler kamusal dış mekânı temsil eder (Jacobs 1993). Bu çalışma kapsamında bir kentsel kamusal dış mekân olarak tanımlanan caddeler, belirlenen caddedeki ticaret alanları özelinde ele alınmıştır. Mekânın kalitesini ve kamusal mekânların başarısını ölçmeye yönelik analitik sorulardan birkaçı, mekânın kimin tarafından, hangi amaçla kullanıldığı ve kullanıcıların o mekânda nasıl hissettikleridir (Jacobs 1961).

Jacobs (1993), yayaların aktivite ve davranışlarını gözlem yöntemleriyle açıklayarak yayalara uygun caddeler ve sokakların yapımına katkı sağlayan fiziksel özellikleri araştırmıştır. Bu özellikler "tanım", "karmaşıklık", "şeffaflık" ve "tamamlayıcılık" olarak sınıflandırmaktadır. Tanım, cephenin sokağın sınırlarını oluşturmaktır. Yüksek profilli faaliyetlerle ilgili ayrıntıların aksine karmaşıklık ve şeffaflık sayesinde sokaktaki insanlar binanın içini görebilir. Tamamlayıcılık ise sokaktaki binaların uyumlu bir şekilde düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Jacobs 1993; Yavuz 2009). Herkes için tasarlanmış bir cadde, tüm kullanıcıları kapsayan, bütün kullanıcıların gereksinimlerini karşılayan, toplumun tüm üyeleri için kullanılabilir, erişilebilir, güvenli, fonksiyonel, duygusal, fiziksel ve sosyo-kültürel özellikler ve iklim ile güçlü bir halde şekillendirilen bir cadde ile ilişkilidir (Burton and Mitchell 2006; Shamsuddin et al. 2004).

Caddelerin fiziksel ve sosyal nitelikleri birbirine bağlıdır, toplumsal yaşamın güçlenmesine katkı sağlar ve sokağa anlam kazandırır. Caddeler, kullanıcılarına bir nedeni sağlıyorsa, var olma nedeni anlam yaratır (Lynch 2010). İnsan kendini güvende hissettiği bir ortamda huzur içinde yaşar ve huzur içinde yaşadığı zaman bu yer ona aittir. Bu durum doğrudan ya da dolaylı olarak kişinin yaşamına ve davranışlarına etkisini yansıtır. İnsanların

mekânları kabul etmesi ve kullanması, o mekânların güvenli ve ihtiyaçlara uygun bir şekilde inşa edilmesi ile ilgilidir (Yavuz 2009). Kamusal alanların kavramsal olarak merkezlerin (işaretler, düğümler), çizgiler (yollar, kenarlar) ve bölgelerin bir karışımı olarak tanımlayan Lynch (2010), kentsel tasarımın konusu içinde yer alan kamusal mekânda olması ihtiyaç duyulan temel özellikleri (Lynch 1981); canlılık, algı, uygunluk, ulaşım/ erişim, kontrol olarak sıralarken, (Jacobs et al. 1987) çalışmasında benzer ifadelerle; yaşanabilirlik, kimlik ve kontrol, ulaşım, topluluk yaşamı, kentsel güvence ve çevre olarak belirtmektedir.

Özetle, yukarıda detaylandırılmaya çalışan çalışmalara dayanarak, başarılı bir kamusal alanlar yaratmak istendiğinde, fiziksel ve sosyo-psikolojik ihtiyaçları karşılayan caddelerin erişilebilir, güvenli, eğlenceli, konforlu, herkes tarafından kullanılan ve algılanan nitelikte olması gerektiği görülmektedir. Bu kapsamda, araştırmacıların cadde ve sokaklara ilişkin çalışmaları bir arada değerlendirilerek cadde tasarım kriterleri “Erişilebilirlik ve Ulaşım, Yeşil Alan ve Peyzaj, Çevresel Kalite ve Sosyalite (sahiplik hissi)” ana başlıkları altında toplanmaktadır.

Kentsel kamusal açık alanlarda insan- çevre ilişkisi

İnsan davranışı ve çevre arasındaki etkileşim, son yılların en önemli konularından biridir. Çevre tasarımcıları, davranış ve toplum bilimciler bu konuda yaptıkları çalışmalarla yeni bir disiplinin doğmasına öncelik etmişlerdir “Çevre psikolojisi” olarak adlandırılan bu disiplin, “çevresel sosyal psikoloji” olarak tanımlanabilir (Canter 1986). Çünkü fiziksel çevre üzerine yapılan psikolojik araştırmalar, insanın çevre ile ilişkilerinin sosyal olduğunu göstermektedir. Çevre psikolojisi şu şekilde tanımlanabilir: Çevre faktörleri, insan duyguları ve düşünceler arasındaki karşılıklı etkileşimi araştıran disiplindir. Geniş anlamda ele alındığında; çevre, insanı etkileyen en önemli faktör olarak görülmektedir. Konu sadece fiziksel çevre olarak ele alındığında mimari tasarım davranışlarımızı, yargılarımızı, tercihlerimizi, değerlendirmelerimizi, algılarımızı ve duygularımızı etkileyen birçok faktörden biridir. Fiziksel çevre insan davranışlarını etkilediği gibi, insan da fiziksel çevreyi etkiler ve değiştirir (Çakın 1990).

Öncelikle insan, çeşitli yapı ekipmanları, modelleri ve düzenlemeleri ile çevreyi şekillendirmektedir. Sonrasında ise aynı çevre insanı şekillendirir (Alkan 1979). “Çevresel Davranış” kavramını araştıran çalışmalar, fiziksel davranışların etkilerini incelemektedir. Kullanıcıların mekânsal davranışları, onlara yönelik tutumları gibi etkileşim verileri aracılığıyla kullanıcı üzerinde çevre ve memnuniyet düzeyleridir. Mekân fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimleri karşılayacak şekilde oluşturulmalıdır. İnsan davranışları üzerine pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen en kapsamlı kavram Maslow’un (1987) ihtiyaçlar

hiyerarşisidir. Maslow insan gereksinimlerini sekiz başlıkta tanımlamıştır. Gereksinimlerin arasında hiyerarşik bir düzeni vardır. Buna göre insan davranışında iki temel hareket noktası vardır: i. Tüm davranışlar bir ihtiyacı karşılamayı amaçlar, ii. Bu ihtiyaçların bir hiyerarşisi vardır (Maslow 1987). Bunun hiyerarşik aşamaları şu şekilde gerçekleşir:

- Fizyolojik ve biyolojik gereksinimler: barınma, yeme-içme vb.
- Güvenlik ihtiyaçları: güvenlik, düzen, kanun, sınırlar, istikrar vb. unsurlardan korunma;
- Aidiyet ve sevgi ihtiyaçları- çalışma grubu, aile, sevgi, ilişkiler vb.
- Saygınlık ihtiyaçları- benlik saygısı, başarı, ustalık, bağımsızlık, statü, hakimiyet, prestij, yönetim, sorumluluk vb.
- Bilişsel ihtiyaçlar- bilgi, anlam, vb.
- Estetik ihtiyaçlar- güzellik, denge, biçim vb. için takdir ve arayış;
- Kendini gerçekleştirme gereksinimleri, kişinin potansiyelin anlaması, öz gelişim ve zirve arayışı deneyimleri;
- Aşkınlık ihtiyaçları- başkalarının kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olma.

Açık kamusal alanların tasarımında temel amaç, kullanıcının hem fiziksel hem de psikolojik gereksinimlerini karşılamak ve çevre ile insan arasındaki uyumu sağlamaktır. Bireylerin ve toplulukların eylemlerini gerçekleştirmeleri için gereken asgari koşullar eğilim arzudur ve bu arzular ihtiyaçların çıkış noktasını belirler (Bolak 1988). Ünügür'ün (1986), belirttiği gibi insanların kamusal alan gereksinimlerini fiziksel ve sosyo-psikolojik boyutlarda ifade etmek mümkündür.

Tablo 4. Kamusal Alanlarda Fiziksel ve Sosyo-Psikolojik Gereksinimler (Ünügür 1986)

Fiziksel Gereksinimler	Sosyo- psikolojik Gereksinimler
▪ Mekânsal gereksinimleri; Ergonomi antropometri bilimlerinin yarattığı boyutsal ve işlevsel çeşitliliğe cevap veren mekânsal çeşitliliğin ve boyutlandırmanın kapsanması ▪ Fiziksel çevre şartlarına bağlı gereksinimler; iklim, görsel ve işitsel konfor ihtiyaçları ▪ Fiziksel çevre şartlarına bağlı gereksinimler; iklim, görsel ve işitsel konfor ihtiyaçları ▪ Güvenlik gereksinimleri; yapısal olarak güvenli, doğal koşullar karşısında güvende olma ihtiyacıdır	▪ Mahremiyet gereksinimi; mahrem mekân, kişisel mekân, toplumsal mekân ve topluma açık mekân olarak tanımladıkları sınırlarıdır. Kişiler kamusal bir mekânı kullanırken mahrem mekân ve şahsi mekânın ihlal edilmemesini istemektedir. ▪ Davranışsal gereksinim; kişilerin eylem ve davranışları için mekânın sağlamış olduğu psikolojik boyutlardır. ▪ Estetik gereksinim; mekânın biçimsel, görsel dokunsal ve anlamsal yönden hoşluk ifade etmesidir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın Materyali

Hatay ili Antakya ilçesi içerisinde belirlenen çalışma alanında, kamusal alanlarda (yoğun oldukları alanlarda) Suriyeli sığınmacıların yerel halk ile uyum sağlamış olup olmadıkları incelenmektedir. Bu kapsamında Suriyeli sığınmacıların sosyo-psikolojik bağlamda mekâna etkilerinin incelenmesi ve bu mekânın tasarım kriterlerinin değerlendirmesi bu araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında kamusal alanlar olarak 15 Temmuz Milli İrade Parkı ve Şükrü Balcı Caddesi belirlenmiştir.

Çalışma Alanı ile İlgili Genel Bilgiler

Hatay ili, Türkiye'nin sınır illerinden birisidir. Hatay ilinin merkezi olan Antakya, 36-10' kuzey enlemi ve 36-06' doğu boylamıyla Türkiye'nin en güneyinde yer almaktadır.

Şekil 5. Hatay'ın Türkiye'deki Konumu

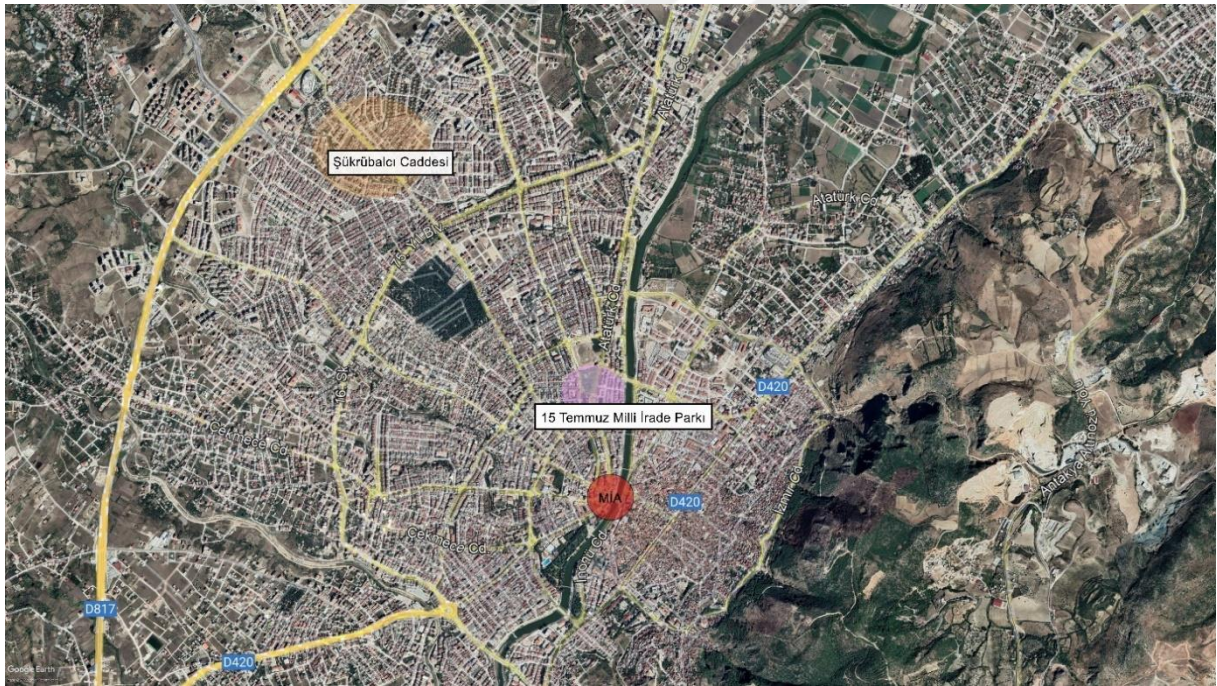
Tezin araştırma alanı Hatay ilinin merkez ilçelerinden olan Antakya'dır (Şekil 6). Antakya'da "farklılığa saygının" yaşayan bir kültür olarak diğer toplumlara model teşkil edecek düzeyde olduğu söylenebilir. Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu şehirlerden birisi olan Antakya, kendine özgü kozmopolit yapısını geçmişten günümüze kadar taşımayı başaran bir şehirdir. Sosyal doku üzerindeki etki konusunda önemli potansiyele sahip olan Antakya din, mezhep ve ırk bağlamında çok kültürlü yapısıyla barış ve hoşgörü temsili bir şehri olarak bilinmektedir. Bu zenginlik ve çok kültürlülüğe sahip olan Antakya'da yaşayan Suriyeli

sığınmacıların sosyal uyumu sağlamış olup olmadıklarının önemli bir bulgu olacağını düşünülmektedir.

Şekil 6. Antakya ilçesinin Hatay ili içindeki konumu

Antakya şehrinde, yapılan anket çalışmasının sonuçları ve yapılan gözlemlere göre belirlenen çalışma alanları kamusal alanlardan, park olarak 15 Temmuz Milli İrade Parkı ve cadde olarak Şükrü Balcı Caddesi seçilmiş ve bu alanlar incelenmiştir (Şekil 7).

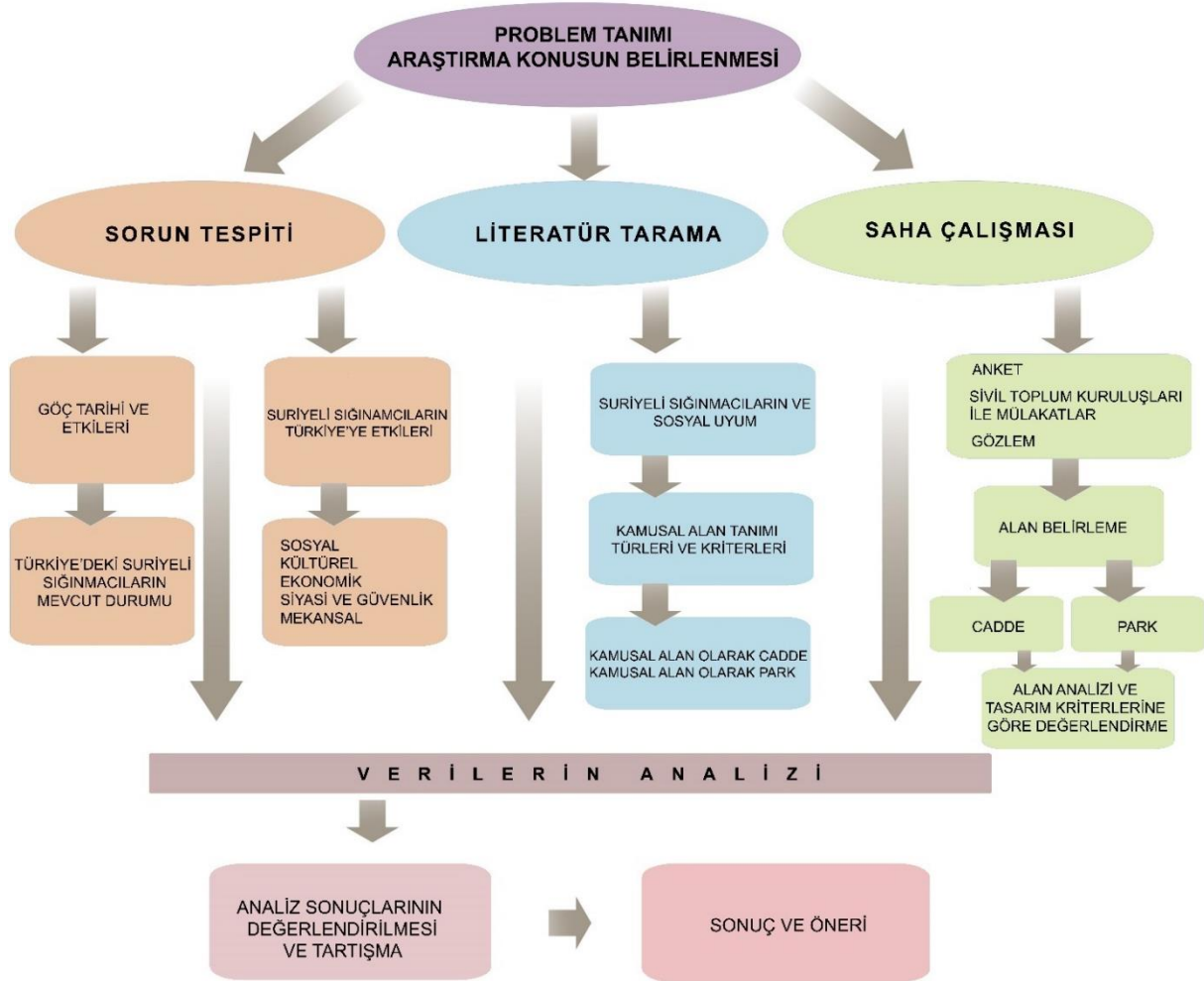

Şekil 7. Antakya'da belirlenen çalışma alanlarının uydu görüntüsü

Yöntem

Çalışma kapsamında öncelikle çalışmanın konusu ve amacının belirlenmesi ve netleştirilmesi üzerine yoğun bir çalışma yürütülmüştür. Bu kapsamda yukarıda detaylandırılan literatür taraması oluşturulmuş, çalışma temel sorun alanı netleştirilmiş ve saha çalışması için 2 alan belirlenmiştir. Sonrasında saha çalışmaları kapsamında anket, mülakat ve gözlem yöntemleri kullanılarak belirlenen alanlarla ilgili temel kriterler ortaya konulmuş ve belirlenen

araştırma alanlarında verilerin toplanması sağlanmıştır. Son aşamada elde edilen veriler kapsamlı şekilde analiz edilmiştir (Şekil 8).

Şekil 8. Yöntem akış şeması

Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada, nitel yöntem kapsamında çalışma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmış olup, resmi istatistiksel veriler kullanılmıştır. Veriler üzerinde yorum ve değerlendirme yapılmıştır. Alan çalışmasında nicel veriler anket tekniği ile, nitel veriler ise mülakat ve gözlem tekniği ile elde edilmiştir.

Veri Analizi

Bu çalışma göçe bağlı çeşitlilikleri açısından farklılık gösteren/değişen/dönüşen kentsel kamusal mekânlarda Suriyeli sığınmacıların halihazırda var olanı nasıl deneyimlediklerini ve kente/ kent hayatına aidiyet duygularının bu kalıplar tarafından nasıl şekillendiğini incelemektedir. Bu çalışmanın temel sorusu Antakya'da yoğun olarak kullanılan kentsel kamusal mekânlarda Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasında uyumun ne derece sağlanabildiğidir. Uyumu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen unsurların neler olduğu ve

olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına katkı sunacak tasarım çözümlerinin neler olabileceği de araştırmaya yön veren diğer sorulardır. Bu sorulara bilimsel cevaplar bulabilmek için bu araştırma keşfetmeye dayalı bir gözlem, anket ve mülakat bütününde kurgulanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Türk katılımcıların demografik özellikleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1a: Türk katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1b: Türk katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1c: Türk katılımcıların meslek grupları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1d: Türk katılımcıların yaşları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1e: Türk katılımcıların medeni durumları ile Suriyelilere ilişkin duyguları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Suriyeli katılımcıların demografik özellikleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2a: Suriyeli katılımcıların cinsiyetleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2b: Suriyeli katılımcıların eğitim durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2c: Suriyeli katılımcıların meslek grupları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2d: Suriyeli katılımcıların yaşları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2e: Suriyeli katılımcıların medeni durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Türk halkının algılanan kaygılarının Suriyelilere ilişkin duygular üzerinde etkisi vardır.

H4: Suriyeli ve Türk katılımcıların Türk kaygılarını algılamaları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

H5: Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk kaygılarını algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6: Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Güvenirlilik Analizi

İç tutarlılığının bir ölçeği olan Cronbach Alfa, bir grup ögenin diğeriyle ne kadar yakından alakalı olduğu ile ilgilidir. Cronbach Alfa 0 ile 1 arasında bir değeri ifade etmektedir (Yıldız ve Uzunsakal 2018).

Alfa katsayısı;

- *0,80-1,00 arasında ise; geliştirilen test (ölçek) yüksek güvenirliliğe sahiptir.*
- *0,60-0,80 arasında ise; geliştirilen test oldukça güvenilirdir.*
- *0,40-0,60 arasında ise; geliştirilen testin güvenirliliği düşüktür.*
- *0,00-0,40 arasında ise; geliştirilen test güvenilir değildir.*

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlilik analizi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Anket formu Suriyeli sığınmacılara ve yerel halka ayrı formlarda uygulandığı için Suriyeliler ile ilgili duygular, Türk halkı ile ilgili duygular ve Türk halkı kaygıları (her iki anket formu için) adı altında ayrı ayrı Cronbach Alfa değerlerine bakılmıştır. Formda yer alan ölçeklere ilişkin ifadeler ve Cronbach Alfa değerleri Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlilik Analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	Değişken sayısı
Türk Halkı ile İlgili Duygular	0,807	8
Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Duygular	0,947	8
Bir Türk / Suriyeli ile iş için ortaklık Kurabilirim		
Bir Türk / Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam		
Bir Türk / Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam		
Bir Türk / Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam		

Tablo 5. (devamı)

Türklerin / Suriyelilerin ticaret yerlerinden alışveriş yapabilirim		
Bir Türk / Suriyeli ile arkadaş olabilirim		
Bir Türk / Suriyeli ile evlenebilirim		
Türk toplumuna uyum sağladığımı düşünüyorum/ Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağladıklarını düşünüyorum		
Türk Halkı Kaygıları (Türk Katılımcılar)	0,839	4
Türk Halkı Kaygıları (Suriyeli Katılımcılar)	0,748	4
Suriyelilerden dolayı işlerini kaybetme kaygısı		
Suriyelilerin yaratacağı güvenlik sorunları		
Suriyelilerin siyasete (seçim) katılmalarına dair endişeler		
Suriyelilerin Türk halkının kimliğini bozacağı endişesi		

Güvenirlilik analizi sonuçlarına bakıldığında bütün ölçeklerin 0,7'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Suriyeli katılımcıların Türk halkının kaygıları ile ilgili ölçeğin oldukça güvenilir, diğer üç ölçeğin ise yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

Gözlem

Gözlem, belirli insanların yaşam alanları, yaşadıkları çeşitli olaylara ve durumlara ilişkin bilgi toplamak için araştırmacıya önemli yararlar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Gözlemler doğrudan gözlemler ve dolaylı gözlemler olarak ikiye ayrılır. Her ikisi de performans değerlendirme ve denetim için kullanılır (Murphy ve Cleveland 1995). Temel olarak iki tür gözlem vardır: Yapılandırılmış gözlemler ve yapılandırılmamış gözlemler. Yapılandırılmış gözlem, belirli bir davranış veya olayın sıklığını, süresini, büyüklüğünü ve önemini belirlemek için yapılan ölçümdür. Yapılandırılmamış gözlemler ise esas olarak kişinin gözlemlenen davranışları ve bu davranışların özelliklerini not etmesini kapsar (Hopkins and Moore 1993). Bu çalışmada birincil veriler seçilen kentsel kamusal mekânlarda gerçekleştirilen yerinde gözlemlerden (gündelik akış, yaşam tarzları, mekân kullanımı) analiziyle elde edilmiştir. Yapılandırılmamış gözlem kapsamında; Suriyeli sığınmacıların parkta, caddede birbirleriyle ve yerel halkla olan etkileşim biçimleri, kamusal alanı kimlerle kullandıkları ve ne tür etkinliklere nasıl katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Anket

Anket çalışması, Antakya'daki Suriyeli sığınmacılar ve yerel halkın kamusal alanlarda ilişkileri, kaygıları, endişeleri ve Suriyeli sığınmacıların ne kadar uyum sağladıklarını anlamak için hazırlanmıştır. Kesin anket formu oluşturulmadan önce, çeşitli kaynaklardan edinilen veriler ışığında Antakya kentinde, yaş ortalaması 18 ve üzeri, 30 kişilik gruba ön deneme yapılmıştır. Ön deneme; taslak anketin sınanması ve soruların hazırlanmasında gözden kaçmış ya da unutulmuş konuların, atlanmış soruların olup olmadığını görme imkânı sağlamıştır (Balcı 2009). Yapılan ön denemeden sonra ekleme-çıkarmalar ile anket formuna son hali verilmiştir. Anket formu son hali ile toplam 410 yönelik (17 soruluk Suriyeli sığınmacılara, 10 soruluk yerel halktan katılımcılara) uygulanmıştır. Çalışma anketi cevapları beş seçenekli likert tipi anketi olduğundan, anket maddeleri “Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum” seçenekleri ile sınıflandırılmıştır. Veriler SPSS Programı kullanılarak frekans, Anova testleri, t-testleri, Regresyon, tablo ve grafik olarak kategorize edilmiştir.

Mülakat

Suriyeli sığınmacıların Antakya'ya göçü ve toplumsal bütünleşme sürecini belirlemek için “Mülakat yöntemi” kullanılmış ve mülakat formu aracılığıyla belirlenen ilgililere çeşitli sorular sorulmuştur. Mülakat yöntemi, nitel araştırmaların en bilinen yöntemidir. Mülakatların amacı, karşıdaki kişinin içsel dünyasını görme, duyguların yüzüne nasıl yansıdığını gözlemlemek ve karşıdaki kişinin doğru tepki vermesi için bir atmosfer yaratmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Mülakat yöntemi üç şekilde uygulanabilir. Bunlar “yapılandırılmış görüşmeler”, “yarı yapılandırılmış görüşmeler” ve “yapılandırılmamış görüşmeler” dir (Burge and Howard 2015).

Yapılandırılmış görüşmede sınır bellidir ve açık uçlu soru yoktur. Mülakat sırasında ek soru eklenmemektedir. Ama yapılandırılmamış bir görüşmede sorular sıraya bağlı değildir, görüşmeci istediği soruları cevaplayabilir ve durumlara ilişkili soruları derinleştirme avantajı vardır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme ise bu iki modelin arasındadır, sorulan soruların sırası görüşmenin evrimine göre yeniden şekillendirilmektedir. Soruların dili, yapılandırılmış görüşmeden daha esnektir. Yapılandırılmış görüşme soruları daha fazla açıklanmasa da, görüşmeciler yarı yapılandırılmış görüşme sorularını yorumlayabilir, ayrıntılı sorular sorarak daha derine inebilir konuşmanın sınırları değişebilir (Burge and Howard 2015). Ayrıca görüşme sırasında araştırmacı üslubu, beden dilini dikkate almalıdır (Baş ve Akturan 2017).

Sivil toplum kuruluşlarının, sığınmacıların sosyal uyumu konusunda önemli bir rol oynadığını düşünülmektedir. Bu nedenle mülakatlar aktif olarak çalışan, Suriyeli ve Türk dernekleri ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini olan Hatay ilinin Antakya ilçesinde sosyal uyumu değerlendirilirken 6 dernek üyesi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar yüz yüze gerçekleştirilmiş ve ortalama 30 dakika sürmüştür. “Imran”, “Dar-Aleez”, “Violeti”, “Hatay Birlik Beraberlik ve Kardeşlik Dayanışma ve Yardımlaşma”, “Hatay Sosyal ve Kültürel” ve “Türk Kızılayı” olmak üzere dernekler ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir.

Derneklerin Genel Bilgileri

Bu bölümde mülakat gerçekleştirilen dernekler hakkında genel bilgiler verilmiştir. Bu derneklerin ne zaman kurulduğu, ne tür hizmetler sunduğu, hangi illerde örgütlenmiş olduğu, hangi kurumlarla ilişkili olduğu Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Derneklerin Genel Bilgileri

Dernek	Açıklama
Imran Derneği (SrD1)	2014 yılında kurulan bu dernek, insani duruma yanıt verecek projeler sunmaktadır. Suriye’nin kuzeyinde-İdlip’te uygulanan projeleri bulunmaktadır. Türkiye’nin güneyinde-Hatay’da uygulanan proje örnekleri: kadını güçlendirme projesi, Suriyeli Kadınlara yaşam becerileri kurslarıdır. Save The Children, Ataa İnsani Yardımlaşma Derneği, İHH, Hayat Destek Derneği, Takaful Al Sham Yardım Derneği, Midad Derneği, Suriyeli kadınlar Derneği, Al-Wafa Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği gibi kurumlarla ilişkilidir.
Dar-Aleez Derneği (SrD2)	2014-2015 yılında kurulan bu dernek, insani, sosyal, kültürel ve bilimsel meselelerle ilgilenen bir sivil toplum kuruluşudur. Trablus- Lübnan’da iki, Amman-Ürdün’de bir ve Antakya-Türkiye’de bir merkezden oluşmaktadır. Barınma, gıda, halk sağlığı, eğitim ve rehabilitasyon, eğlence amaçlı spor kursları ile psikolojik, sosyal ve eğitimsel destek sağlamaktadır. Dernek Suriyeli çocukların ev sahibi ülkedeki yerel okullara, kullanılan dil oranında entegrasyonunu kolaylaştırmak için çabalamaktadır. İHH kurumlarıyla ilişkilidir.
Violeti Derneği (SrD3)	2011 yılında Kuzey Suriye’deki kamplar alanında ilk eğitim projesinin başladığı uluslararası kuruluşlarla 2013 yılının sonlarında resmi işbirliğine başlamıştır. Türkiye’de, Antakya şehrinde bir ana ofisi bulunan bir insani yardım kuruluşudur. Gençlik kapasitelerini geliştirmek ve kadınları güçlendirmek için topluluk oluşturma programları sunmaktadır. İHH, Mercy-Usa, Save The Children, Unicef, World Vision, Shlterbox, Med Global, Gatar Red Crescent, Vision Hope, Alkhair-Foundation, Federal Ministry For Economic Cooperation And Development, OCHA, International Rescue Committee, International Islamic Charity Organization, Embassy of Denmark gibi kurumlarla ilişkilidir.
Hatay Birlik Beraberlik ve Kardeşlik Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği (YrD1)	2013 yılında kurulan bu dernek, maddi ve manevi ve yardımlaşma, dayanışma konusunda her türlü hizmeti sunmaktadır. Türkiye’de Hatay’ın ilçelerinde kapsamlı bir şekilde hizmetlerini yürütmektedir. Bu dernek başka bir kurumla çalışmamaktadır.

Tablo 6. (devamı)

Hatay Sosyal ve Kültürel Derneği (YrD2)	Antakya’da 2005 yılında kurulmuştur. Şehre toplumsal ve kültürel açıdan katkı sağlamak için faaliyetler düzenlemektedir. 2005’ten 2013’e kadar dernek öncelikle gençler için faaliyetlerinde bulunmuş, Avrupa Birliği’nin Uluslararası Gençlik Projesini organize etmiş ve birçok Avrupa ülkesinden gençleri ağırlamıştır. Dernek kültürel ilişkileri öğrenmek, biyolojik, çeşitlilik ve çocukların bakımı gibi konularda eğitim kursları vermiştir. Dernek 2011 sonrasında sığınmacı mevzusunda çalışmaya başlamış, sığınmacıların yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler yürütmüştür. Derneğin başka illerde şubesi yoktur. Mustafa Kemal Üniversitesi, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Antakya Belediyesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi ile işbirlikleri yapmaktadır.
Türk Kızılay (YrD3)	1868 yılındaki kuruluşundan bu yana Türkiye’de kayıtlı ve yardıma ihtiyacı olan tüm yabancılara yardım, entegre hizmetler proje ve programlar sunmaktadır. Türk Kızılayı, Göç İdaresi Bakanlığı, AFAD, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu gibi göç alanında çalışan kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmaktadır. Kızılay’ın Türkiye’nin tüm illerinde şubeleri bulunmaktadır.

* (YrD1) Yerli Derneği 1, (SrD1) Suriyeli Derneği 1 şeklinde kodlanmaktadır.

ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Analizlerin Sonuçları

Bu bölüm, istatistiksel değerlendirmelerin sonuçlarını içermektedir. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen demografik bulgular, Antakya’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların ve yerel toplumun ilişkileri ve kaygıları frekans, Anova testleri, t-testleri ve regresyon analizlerinin sonuçlarına yer verilmiştir.

Demografik Verilere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılanların demografik verilerine yönelik sorulara frekans analiz uygulanmış, verilerin dağılımı N (örneklem sayısı) ve % (örneklemin yüzde oranı) olarak sunulmuştur.

Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında Türk ve Suriyeli katılımcılar için kadın ve erkeklerin bir-birlerine yakın dağılım gösterdikleri görülmektedir. Türk katılımcılar için (96) %46,8’ini kadın, (109) %53,2’sini erkek, Suriyeli katılımcılar için (101) %49,3’ünü kadın, (104) %50,7’sini ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır (Tablo 7)

Tablo 7. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Türk Katılımcılar		Suriyeli Katılımcılar	
	N	%	N	%
Kadın	96	46,8	101	49,3
Erkek	109	53,2	104	50,7
Toplam	205	100	205	100

Katılımcıların Yaşları İtibariyle Dağılımı

Katılımcıların yaşları itibariyle dağılımları incelendiğinde Türk katılımcıların (88) %42,9’unu, Suriyeli katılımcıların ise (114) %55,6’sını 18-24 yaş aralığında olan katılımcılar oluşturmaktadır. Türk katılımcıların (63) %30,7’si, Suriyeli katılımcıların ise (58) %28,3’ü ise 25-34 yaş aralığında olan katılımcılardan oluşmaktadır. Türk katılımcıların (49) %23,9’unu, Suriyeli katılımcıların ise (26) %12,7’sini 35-44 yaş aralığında olan katılımcılar oluştururken, 45 ve üzeri yaşta olan katılımcılar ise Tablo 8’de görüldüğü üzere Türk katılımcılar için (5) %2,4, Suriyeli katılımcılar için ise (7) %3,4 oranındadır. Anket sorularını cevaplayan

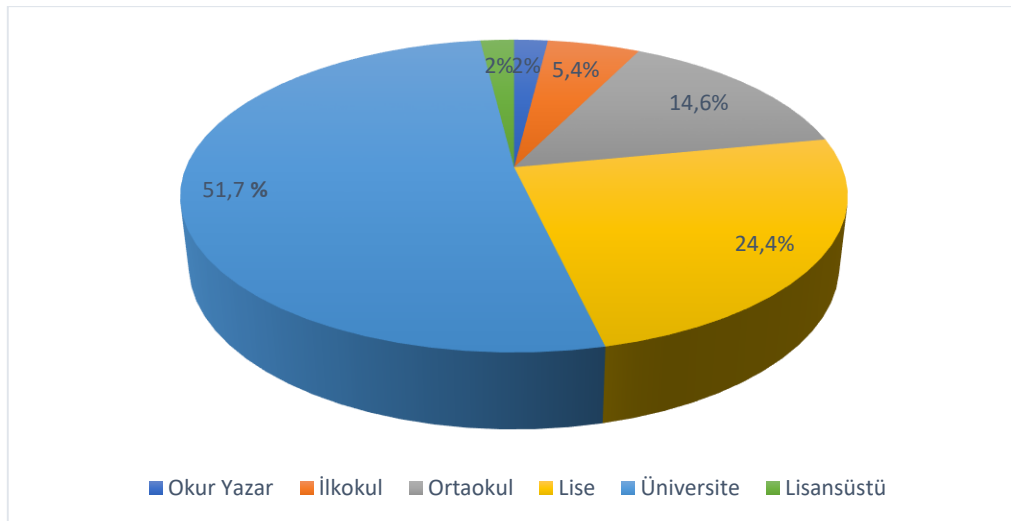
katılımcıların çoğunluğunu genç katılımcılar oluşturduğu için, 45 yaş ve üzeri katılımcı oranı azınlığı oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların yaşlarını öğrenmeğe yönelik yaş sorusu açık uçlu olarak verilmiş ve katılımcıların yaş itibarıyla dağılımları göz önünde bulundurularak gruplandırılmıştır.

Tablo 8. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Yaşları İtibarıyla Dağılımı

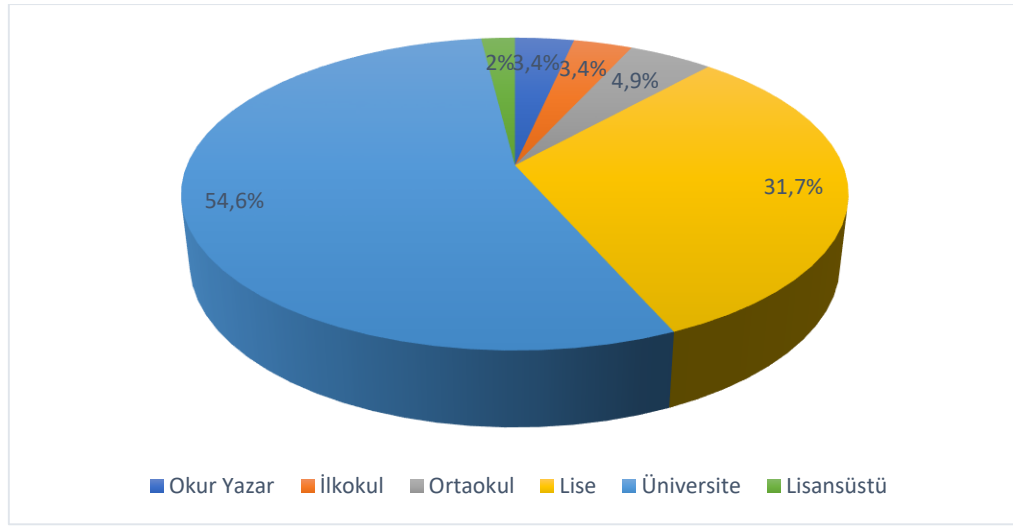
Yaş	Türk Katılımcılar		Suriyeli Katılımcılar	
	N	%	N	%
18-24	88	42,9	114	55,6
25-34	63	30,7	58	28,3
35-44	49	23,9	26	12,7
45 ve üzeri	5	2,4	7	3,4
Toplam	205	100	205	100

Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı

Türk katılımcıların (4) %2'si, Suriyeli katılımcıların ise (7) %3,4'ü okur- yazardır. Türk katılımcıların (11) %5,4'sini, Suriyeli katılımcılar (7) %3,4'ünü, ilkokul mezunları; Türk katılımcıların (30) %14,6'si, Suriyeli katılımcılar (10) %4,9'ü ortaokul mezunu; Türk katılımcıların (50) %24,4'ü, Suriyeli katılımcıların ise (65) %31,7'sini lise mezunudur. Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin frekans analizi sonuçlarına bakıldığında hem Türk hem de Suriyeli katılımcılar arasında lise ve üniversite mezunları çoğunluğu oluşturmaktadır. Şöyle ki, Türk katılımcıların (106) %51,7'sini, Suriyeli katılımcılar ise (112) %54,6'sını üniversite mezunları oluşturmaktadır (Şekil 9 ve Şekil 10)

Şekil 9. Türk katılımcıların eğitim durumu dağılımı

Şekil 10. Suriyeli katılımcıların eğitim durumu dağılımı

Türk Katılımcıların Meslek Dağılımı

Katılımcıların meslek dağılımına bakıldığında Türk ve Suriyeli katılımcılar için de öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. Öğrenciler Türk katılımcılar için (62) %30,2'dir. Ardından sırayla, Türk katılımcılar için (56) %27,3'ünü özel sektör çalışanları, (52) %25,4'ünü esnaf, (14) %6,8'ini devlet memuru, (14) %6,8'ünü ev hanımı, (7) %3,4'ünü tercüman, işçi ve boyacı olarak "diğer" seçeneğinde sıralanan meslekler oluşturmaktadır. Türk katılımcıların meslek dağılımı Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Türk Katılımcıların Meslek Dağılımı

Meslek	N	%
Öğrenci	62	30,2
Özel Sektör	56	27,3
Esnaf	52	25,4
Devlet Memuru	14	6,8
Ev Hanımı	14	6,8
Diğer	7	3,4
Toplam	205	100

Suriyeli Katılımcıların Meslek Dağılımı

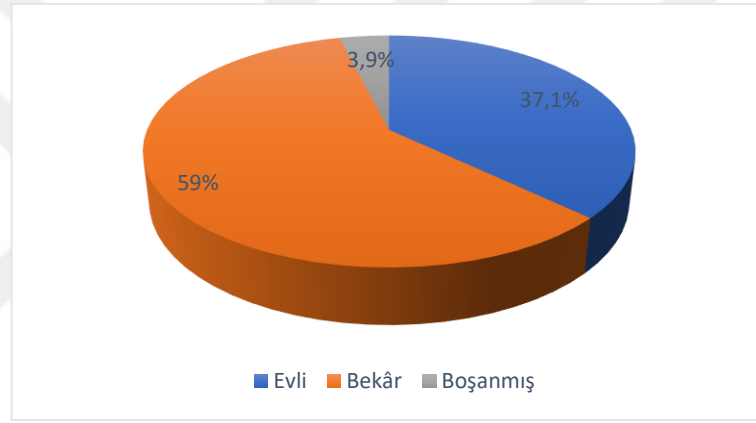
Suriyeli katılımcıların (109) %53,2'sini öğrenciler oluşturmaktadır. Suriyeli katılımcılar için (30) %14,6'sını esnaf, (28) %13,7'sini ev hanımı, (25) %12,2'sini özel sektör çalışanı, (8) %3,9'unu devlet memuru, (5) %2,4'ünü tercüman ve işçi olarak "diğer" seçeneğinde sıralanan meslekler oluşturmaktadır. Suriyeli katılımcıların meslek dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Suriyeli Katılımcıların Meslek Dağılımı

Meslek	N	%
Öğrenci	109	53,2
Esnaf	30	14,6
Ev Hanımı	28	13,7
Özel Sektör	25	12,2
Devlet Memuru	8	3,9
Diğer	5	2,4
Toplam	205	100

Türk Katılımcıların Medeni Durumu

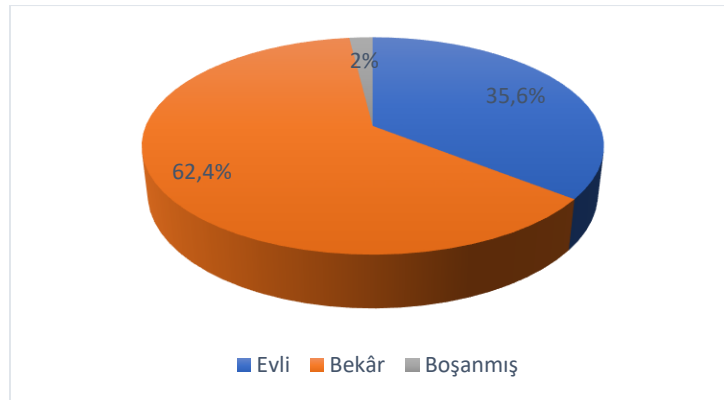
Katılımcıların medeni durum dağılımına ilişkin analiz sonuçları Şekil 11’de gösterilmiştir. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde Türk katılımcılar için (76) %37,1’si evli, (121) %59’u bekâr, (8) %3,9’u boşanmış kişilerden oluşmaktadır (Şekil 11).

Şekil 11. Türk katılımcıların medeni durum dağılımı

Suriyeli Katılımcıların Medeni Durumu

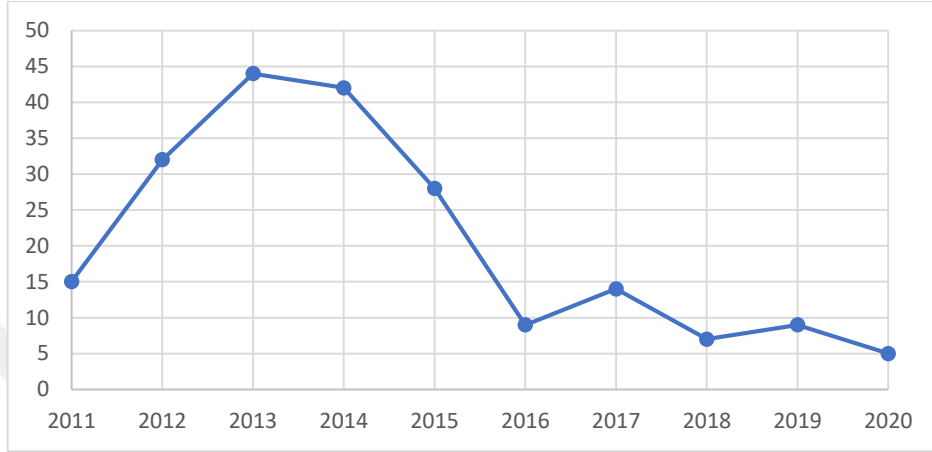
Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde Suriyeli katılımcıların verileri Türk katılımcılarla benzerlik göstermiştir. Şöyle ki, Suriyeli sığınmacıların (73) %35,6’sı evli, (128) %62,4’ü bekâr, (4) %2’si ise boşanmıştır (Şekil 12).

Şekil 12. Suriyeli katılımcıların medeni durum dağılımı

Suriyeli Katılımcıların Antakya ve Türkiye'ye ilişkin Düşünceleri

Şekil 13'te Suriyeli katılımcıların Antakya'ya ne zaman geldiklerine dair veriler gösterilmiştir. Katılımcıların çoğu savaş başladıktan hemen sonra Antakya'ya gelmiştir. Ankete katılan Suriyelilerin (15) %7,3'ü 2011'de, (32) %15,7'si 2012'de, (44) %21,5'i 2013'te, (42) %20,5'i 2014'te, (28) %13,7'si 2015'te, (9) %4,4'ü 2016'de, (14) %6,8'i 2017'de, (7) %3,4'ü, 2018'de, (9) %4,4'ü 2019'da, (5) %2,4'ü ise 2020'de Antakya'ya gelmiştir.

Şekil 13. Suriyeli katılımcıların Antakya'ya geldikleri yılların dağılımı

Suriyeli Katılımcıların Antakya'yı Seçme Nedenlerin İlişkin Bulgular

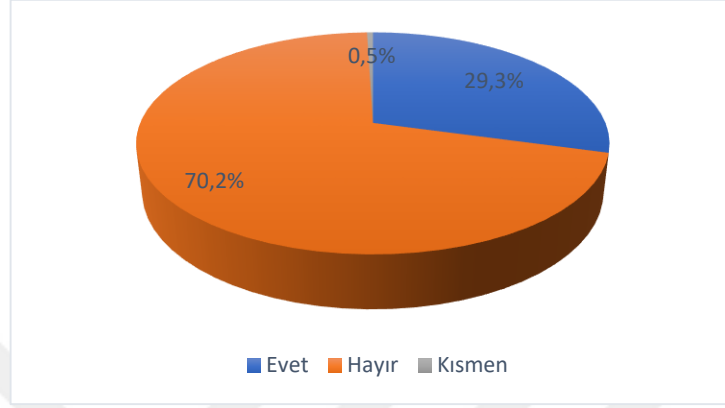
Şekil 14'te Suriyeli katılımcıların Antakya'yı seçme nedenlerini gösterilmiştir. Suriyeli Katılımcıların (96) %46,80'ı Suriye'ye yakın olması, (86) %42'si tanıdıklarının olması, (23) %11,2'si işten dolayı Antakya'yı seçtiklerini belirtmişlerdir. Suriyeli katılımcıların Antakya'yı seçme nedenleri büyük oranda (182) %88,8'i Suriye'ye yakın olması ve tanıdıklarının olmasıdır.

Şekil 14. Suriyeli katılımcıların Antakya'yı seçme nedenleri

Suriyelilerin Türkiye'ye Gelirken Kaygı ve Endişelerine Yönelik Bulgular

Suriyeli katılımcılara Türkiye'ye gelirken kaygı ve endişelerinin olup olmadığını öğrenmeye yönelik soru sorulmuş ve sonuçlar Şekil 15'te verilmiştir. Sonuçlara göre Suriyeli sığınmacıların (60) %29,3'ü Türkiye'ye gelirken kaygı ve endişe duymuşken, (144) %70,2'si ise kaygı ve endişe duymamıştır.

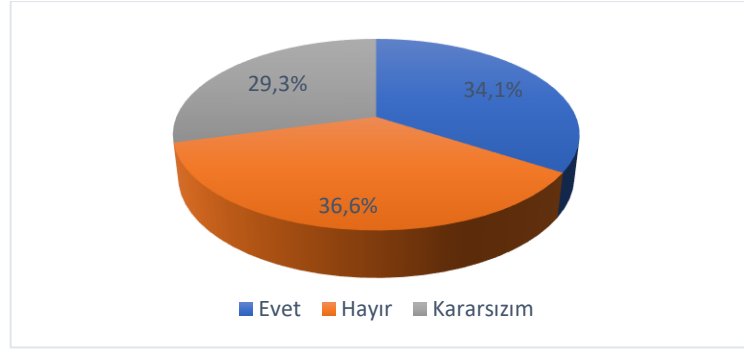

Şekil 15. Suriyelilerin Türkiye'ye gelirken kaygı ve endişelerine yönelik bulgular

Kaygı ve endişe duyan Suriyeli katılımcılara ne tür kaygı ve endişe duydukları sorulmuştur. Çıkan sonuçlara göre Suriyeli katılımcıların en çok kaygı ve endişe duyduğu konu Türkçe bilmemek veya anlayamamak ile ilgilidir. Suriyeli katılımcıların kaygı ve endişe duyduğu bir başka konu ise gurbete gitmek, vatanlarını terk etmek ile ilişkili konulardır. Daha sonraki sıralarda ise eğitim ve iş ile ilgili konular gelmiştir.

İmkân Olsa Türkiye Dışında Başka Bir Ülkeye Gitmeye Yönelik Bulgular

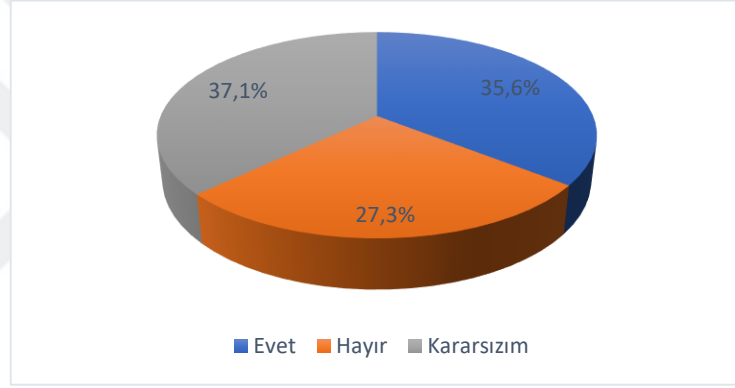
“İmkânınız olsa Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmeyi düşünür müydünüz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 16'da gösterilmiştir. Suriyeli katılımcıların (75) %36,6'sı başka bir ülkeye gitmeyi düşünmezken, (70) %34,1'i ise gitmeyi düşünmektedir. Suriyeli katılımcıların (60) %29,3'ü ise bu konuda kararsız kalmaktadır. Görüldüğü üzere katılımcıların 3'te biri imkânları olması durumunda Türkiye'yi terk etmeyi düşünmektedirler. Türkiye'yi terk etmek isteyen Suriyeli katılımcıların en çok gitmek istedikleri yer ise Avrupa ve Kanada'dır. Katılımcıların başka ülkeye gitmek istemelerindeki temel neden gitmek istedikleri ülkelerde daha iyi yaşam koşullarının (eğitim, sağlık ve ekonomik nedenler) olacağı düşüncesidir.

Şekil 16. Türkiye dışında başka bir ülkeye gitme düşünceleri yönelik bulgular

Suriye’ye Dönmeye İlişkin Bulgular

“Suriye’ye dönmeyi düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 17’de gösterilmiştir. Suriyeli katılımcıların (76) %37,1’si bu konuda kararsız kalmaktadır. (73) %35,6’sı dönmeyi düşünmekteyken, (56) %27,3’ü ise Suriye’ye dönmeyi düşünmemektedir.

Şekil 17. Suriye’ye dönmeye ilişkin bulgular

Bu çalışmada kapsamında derneklerle yapılan mülakatlardan ve kişisel gözlemlerden elde edilen verilere göre Suriyeli sığınmacıların istikrar sağlanırsa geri dönmeyi ciddi şekilde düşünecekleri yönünde görüşlerin yanı sıra, dönüşün zor bir karar olduğu yönünde görüş bildirenler de olmuştur:

“Yüzde 80’i döner, gidenler ekonomik açısından yoruldu, psikolojik olarak da yoruldu. Gitmeyenler ise evleri, iş yerleri ve durumu iyi seviyede olduğu için sıfırdan bir hayat kurmak istemiyordur.” (SrD1)

“Çoğu döner bence, ama bir kısmı da kalacak, biz dinliyoruz yani gitmek istemeyenlerden siyasi sorunlardan dolayı, eşleri ölmüş, ailesi kaybetmiş, evi işi yokken tekrar baştan hayat kurmak istemiyor, tekrar savaş çıkarsa bu duygu tekrar yaşamak istemiyorum diyenleri duydum.” (SrD2)

“Eskiden Suriye cennetti, savaş olmasaydı Suriyeliler gelmezdi bunu biliyoruz biz de aynı durumu yaşayabilirdik, yani çoğu gitmesi gerektiğini düşünüyorum ama mevcut durumu

normale dönse bile bence sadece yüzde 40'ı döner, dönmeyenler ise işi kurmuş burada, zengin takımı ya da siyasete karışmış. Suriye'de hangi tarafına gideceğine bilmeyen, ya da artık orada kimsesi yok.” (SrD3)

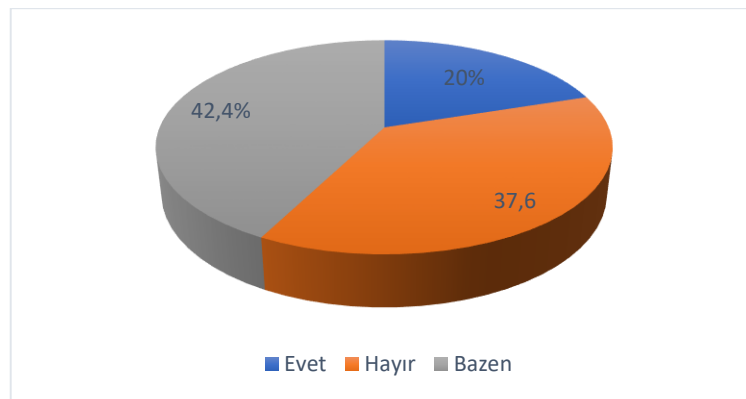
“Bu soru çok zor bir soru, bunu bilmek mümkün değil, göç çalışmalarda geri dönme efsanesi var. Aslında bir karardır. Bu çok önemli bir karar, kendisi ne beklediğini bilmiyor. Şartlar iyi olsa olmasa dahil, birçok insan dönmek istemeyebilir. Türkiye’de ne kadar şikâyet etsek de Türkiye’yi daha özgür görüyorlar. Bunu düşünerek kalmak istemeyenler orada bir arsası var, bir işi varsa, kullanabileceği bir arazi varsa ve orada bağları varsa geri dönmek ister, onun dışında geri dönüş başlı başına bir tez konusu olabilir, çünkü gerçekleştirmek çok başka bir şey, risk. Sığınmacılar her zaman için geri dönmeyi düşünüyor ve hayal ediyorlar. Ama gerçekten geri dönmeye karar vermek uzun zaman alabiliyor. Hatta bu karar hiçbir zaman verilemeyebiliyor” (YrD3).

“Orada can güvenliklerini, sosyal hayatı sağlanırsa, buradakine benzerse dönerler yoksa dönmeyiz.” (YrD3)

“İstikrar ve yaşam gereksinimleri sağlanırsa, çoğu dönerim diyor. Ama başta kim döner, işi olmayan, maddi durumu kötü ve bu ülkede hiçbir şeyi yoktur. Çoğu geri dönmek istiyor ama gerçek diye bir şey var, Suriyelilerin Türkiye’de yaşadığı güvenlik Suriye’de olmayacak ve Suriye’deki durum istikrara kavuşursa eski haline dönmesi için yıllar alacak. Ama bence Suriyelilerin Türkiye dışında iltica etmesi için imkânı olursa son dönemde ırkçı söylemin yoğunluğu arttığı için gitmek isteyen çok aileler var.” (SrD3)

Türk Katılımcıların Suriyeliler ile Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Türk katılımcılara sorulan “Suriyeliler ile sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 18’de verilmiştir. Sonuçlara göre, 205 katılımcıdan (77) %37,6’sı Suriyeliler ile sorun yaşamazken, geri kalan (128) %62,4’ü ise Suriyeliler ile sorun yaşamaktadır.

Şekil 18. Türk katılımcıların Suriyeliler ile yaşadıkları sorunlara ilişkin frekans analizi sonuçları

Türk Katılımcılara sorun yaşadıkları durumda en çok ne gibi sorunlar yaşadıkları sorulmuş ve cevaplar Tablo 11’de gösterilmiştir. Görüldüğü üzere bu sorunların başında (68) %53,2’sı dil ve iletişim ile ilgili sorunlar gelmektedir. Suriyelilerle sorun yaşayanların yarıdan çoğu dil ve iletişimle ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Daha sonra ise (17) %13,3’ünü ön yargılı yaklaşımlar, (13) %10,1’sini komşularla ilgili sıkıntılar, (11) %8,6’sını ev sahibi ile ilgili sorunlar, (10) %7,8’ini ayrımcılık, (7) %5,4’ünü iş/okul konularındaki sorunlar, %1.6 oranında ise diğer sorunlar (düşünce farklılığı ve topluma ayak uyduramama) Türk katılımcılar için Suriyelilerle sorun yaşama nedenleri olarak sıralanmaktadır.

Tablo 11. Suriyelilerle Yaşanan Sorunlar

	N	%
Dil/ iletişim sorunu	68	53,2
Ön yargılı yaklaşımlar	17	13,3
Komşularımız ile ilgili sıkıntılar	13	10,1
Ev sahibi ile ilgili sıkıntılar	11	8,6
Ayrımcılık	10	7,8
İş/ okul konularında sorunlar	7	5,4
Diğer	2	1,6
Toplam	128	100

Türk Katılımcılara sorun yaşadıkları durumda en çok ne gibi sorunlar yaşadıkları sorulduğunda, yaptıkları yorumların bazıları şu şekildedir;

“Aşırı derecede dil sorunu var, bide onlar insanları soğutuyorlar kendilerinden, nefret ettiriyorlar artık, buraya geldiler kültürleri devam ediyorlar hala, evimi, işimi aldılar benden, ev tutmak için gittim, niye bu kadar yükseltmişsin abi diyorum bu ev için o kadar etmez dedim, sen almasan abla Suriyeliler alır dedi, bir iş görüşmesi için gitti, bana dedi ki Suriyeli çalışanı istiyoruz onları yardım etmek istiyorum, tamam ben de dul bir kadını, çocuklarım da var benim, iş, ev bulamıyorum napim bana kim yardım edecek.” (YrK 32)

“Ben Suriyelileri seviyorum, ailem de öyle, ayırt yapmıyorum. Arkadaşım da Suriyeli sabahtan akşama kadar birlikteyiz. Sonuçta beş parmağın aynı değil. Antakya küçük şehir ve gayet iyi yaşıyoruz birlikte. Parka gidiyorum bir ara Türk Türk ile kavga ediyor, ertesi gün Türk Suriyeli ile, bazen de Suriyeli Suriyeli ile, olabilir yani.” (YrK 32)

“Buradakiler çoğu Suriyelileri sevmiyor. Evler karalılığı yükseldi, fiyatlar arttı,, Suriyeliler daha ucuza satıyorlar diye artık bizimkiler de onlardan alışveriş yapıyor, onlar Suriye’den mal getiriyorlar biz mesela getiremiyoruz çoğu onlardan alıyor, önümüze taş koydular insanlar bizden almıyor, biz zarar görmüş olduk sıkıntı yani bu konuda ekonomik

olarak. İnsan insandır benim için, benim bir arkadaşım Suriyeli, apartmanımda çoğu Suriyeli, sorun yaşamıyorum onlarla ama dediğim gibi ekonomik olarak zarar gördük.” (YrK 37)

“Antakya’da iki halkın arasında sorunlar oluyor genel olarak ama benim için herkes aynı değil genelleme yapmamak lazım, mesela yan dükkânda Suriyeli arkadaşım var iyi anlaşıyoruz iyi insandır. Çoğu Suriyeli, sorun yaşamıyorum onlarla ama dediğim gibi ekonomik olarak zarar gördük.” (YrE 18)

“Bu Suriyeli, o Suriyeli falan deyince artık insan ister istemez bir algısı oluşuyor, ön yargılı oluyor.. Hepimiz insanız Müslümanız... Türk halkı ırkçılık yapıyor, ben hiçbirine katılmıyorum, tamam kültürümüz farklı olabilir ama ne olacak hiç sorun yok, benim birçok Suriyeli arkadaşım var bir sorun falan yaşamıyorum, Türk halkı abarttılar bu konuda, onların şuraya kadar gelmiş, eminim Suriyeliler de öyle.” (YrE 21)

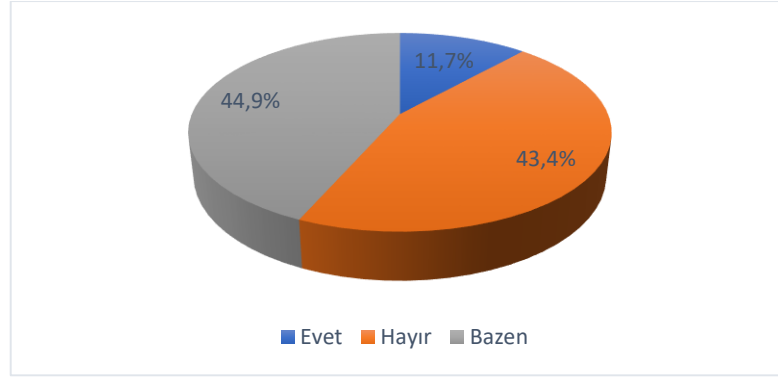
“Suriyelilerle sorun yaşamıyorum, onlardan rahatsızlık duymuyorum ama kültür farklılığı var, bölge, iklim, yemek farklılığı var her şey farklı, ama olabilir yani sorun yok, mesela ben bu yaşa kadar geldim ilk defa evlendim, bir Suriyeli ile evlendim boşandık daha düğün yapmadan, şimdi kimseyi kötülemiyorum, genelleme yapmıyorum”. (YrE 42)

“Kafa yapısı farklı, bak şimdi onlar 40-50 yıl bizden gerideler, ekonomiyi düşürdüler ben mesela şimdi işe gitmedim onlar açtılar diye, daha ucuza satılıyorlar diye benden insanlar almıyor, maaşları artık bizden fazla alıyorlar, yardım da alıyorlar. Onlar haince bakıyorlar, bakış açıları farklı çok rahatlar, genç erkeklere güvenmiyorum. Çok rahatlar, sanki savaştan biz kaçmışız onlar değil. Mesela 15 Temmuz parkında çok Suriyeli var. Kızım ve eşim o parka gittikleri zaman rahat olmuyorlar, güven yok. Samimiyet yok onlarda, on lira için satarlar insanı, ben bunları yüzde 80 öyle diyorum, yoksa hepsi öyle değil, her millete var, benim 20 yıllık baktığım bir kız çocuğu var büyünce beni arayıp merhaba demiyor yani işte her millete var öyle insanlar.” (YrE 50)

“Günahlarına girmek istemiyorum. Ama olan şeyler durum belli siz de biliyorsunuz, onlar vatanlarından kaçan insanlardır, asla ne arkadaş ne iş etmem onlarla.” (YrE 37)

Suriyeli Katılımcıların Türk Halkı ile Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Suriyeli katılımcılara sorulan “Türk halkı ile sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki Şekil 19’da verilmiştir. Sonuçlara göre, (92) %44,9’u Türk halkı ile sorun yaşamazken, (118) %55,1’i ise Türk halkı ile sorun yaşamaktadır.

Şekil 19. Suriyeli katılımcıların Türk halkı ile yaşadıkları sorunlara ilişkin frekans analizi sonuçları

Suriyeli katılımcıların Türk halkı ile yaşadıkları sorunların başında %59,6 oranıyla (68) dil ve iletişim sorunları gelmektedir. Diğer Sorun alanları ise (23) %20,2 oranında iş ve okul konularında yaşanan sorunlar, (11) %9,6 oranında ayrımcılık, (5) %4,4 oranında komşularla ilgili sıkıntılar, (4) %3,5 oranında ön yargılı yaklaşımlar, (3) %2,6 oranında ev sahibi ile ilgili sıkıntılar ve (2) %0,1 oranında ise düşünce farklılığı olarak belirtilmiştir.

Tablo 12. Türk Halkı ile Yaşanan Sorunlar

	N	%
Dil/ iletişim sorunu	68	59.6
İş/ okul konularında sorunlar	23	20.2
Ayrımcılık	11	9.6
Komşularımız ile ilgili sıkıntılar	5	4.4
Ön yargılı yaklaşımlar	4	3.5
Ev sahibi ile ilgili sıkıntılar	3	2.6
Diğer	2	0,1
Toplam	116	100

Suriyeli Katılımcılara sorun yaşadıkları durumda en çok ne gibi sorunlar yaşadıkları sorulduğunda, yaptıkları yorumların bazıları şu şekilde;

“Yaşadığım sorun bu olabilir dil sorunu, çoğu Arapça konuşuyor, Türkçe konuşmaya çalışsam da Arapça cevap verir bana, çok denedim kursa falan girdim ama olmadı bir türlü, Türklerle pek bir araya gelmiyoruz, özel sektörde çalışıyorum, kamusal alanlarda pek bulunmuyorum, Türk ticaret yerlerinde alışveriş yapıyorum tabi, dilden dolayı uyum sağladığımı pek düşünmüyorum, apartmanıma girdiğimde zemin kattaki Türk komşularımız eve ne getirip ne getirmediğim inceliyor sürekli giriş çıkış yaptığımda biz Suriyelileriz ya yaşamamız lazım gibi bu beni biraz rahatsız ediyor.”(SrE 42)

“Bir halkın diğer bir halkla anlaşması tek yol dildir. Sosyal uyumu bence dilden başlar, Suriyelilerin bu ülkenin dili öğrenmekle başlar. Dil bilmemek engel oluyor adaptasyona.” (SrE 36).

“Ben şahsen sorun yaşamadım şimdiye kadar, yaşanan sorunlar bireysel sorunlardır, genelleme yapılmamalı, Suriye’de de öyle sorunlar çıkardı aynı milletten, iki milletle de illaki sorunlar çıkar gayet normal, bir de zaten Türkiye’de ekonomi olarak düşme var o da insanları sıkıyor Suriyelilere batıyorlar. Başlarda durumlarımız daha iyiydi hatta Türklerden sorun falan yaşanmıyordu, ekonomik krizden dolayı Türklere rahatsız oldular. Asıl sorun aslında sosyal medyadaki dezenformasyon yapılmasıdır. Yanlış bilgiler ve yargılar oluşturuyor insanlarda. Yapılması gereken Türkçe bilenleri konuyu netleştirmektir. Doğru bilgiler ve gerçekleri anlatması gerekir. Bu da Suriyelilere önce Türklere.. O kadar nüfus gelmiş bu ülkeye yük oldu ister istemez, bu da geçici bir süre yani aslında devlet Suriyelilere hala mülteci statüsü vermiyor misafir olarak çünkü geçici, durum düzelirse insanlar gidecek.” (SrE 36)

Göç edenlerin karşılaştığı sorunlarından biri dil sorunudur. Sığınmacılar göç ettikleri ülkenin dilini konuşamadıklarında ciddi sorunlar ile karşı karşıya gelebilmektedirler (Küçükkaraca 2001). Göç edenler aynı dili kullanabildikleri, kendilerini ifade edebildikleri, çevreyi anlayabildikleri ve geldikleri bölgedeki insanlarla iletişim kurabildikleri durumunda daha kolay uyum sağlayabilmektedirler. Göç ettikleri ülkenin dilini öğrenmek göç edenleri daha görünür kılar, kamusal alanlarda, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamalarını kolaylaştırır. Bu çalışma kapsamında mülakat ve anketlerde iletişimle ilgili sorunlar başlığında öne çıkan detaylar şu şekilde sıralanabilir:

“Dil öğrenmeme, dil bilmemek en önemli sorunlardan biridir. Birçok alanda zorlandıklarını, kendilerini ifade edemiyorlar, bu da Türkleri de rahatsız ediyor bu kadar yıl geçtikten sonra Türkçeyi öğrenmemeleri için. Dil öğrenmekle kamusal alanlarda uyum sağlanabilir.” (SrD2)

“Kültürün en önemli unsuru dildir. Suriyelilerin toplumsal uyum açısından en önemli sorunlarından biridir. Daha önce bir alıntı okumuştum “Cultur eat changes”. İnsan uymadığı, ayak uyduramadığı bir ortama geldiğinde o ortamdan çıkmak zorunda kalır. Türk toplumunun kültürü var ve Suriye toplumunun kültürü var. Bu farklılıktan sosyal uyum sorunları yaşanıyor. Çağlar boyunca kültürün en önemli bileşeni dil bilinmekte, ardından gelenek ve göreneklerdir. Suriyeliler yerel halkın diliyle ilgilenmediler ve bu en önemli sorunlardan biri. İkincisi örf ve adetler farklılığı ve Suriyeliler Türkiye’ye geldikleri için birbirlerine kapandılar doğal olarak, sonra kendi kültürlerini devam etmeye çalıştılar. Antakya özelinde ise sosyal farkındalık eksikliği. Biz Türkçe konuşurken onlar Arapça konuşuyorlar ve tam tersi.” (SrD3)

“Sosyal uyumun sorunlarından dil demiyorum özellikle Hatay’da çoğu Arapça bildiği için.” (SrD1)

“Genelleme yapmak istemiyorum, Antakya özelinde düşündüklerimi söyleyeceğim. Dil sorunu demiyorum çünkü eğitime katılanlara dil sorunu aşılıyor, onun dışında yasallara uyum sağlanmamış.” (YrD2)

Yapılan dernek görüşmeleri anket sonuçlarına ve literatüre katılmaktadır. Derneklerin kendi gözlemlerine göre ön yargılar sosyal uyuma büyük bir engel olduğunu tespit edilmektedir. Örneğin;

“İki toplumda ön yargıları var bu da Antakya’da özellikle en temel sorunlarındanıdır.” (SrD1)

“İletişim zayıflığı ve ön yargılı yaklaşmak, iki toplumun birbirini dinlememesi ve birbirinden yanlış bilgiler edinmesi. Genelleştirmek ve ön yargılı davranmak sosyal uyuma engel oluyor.” (YrD2)

Bu çalışmada yapılan görüşmelerde sosyal uyumun sorunlarında biri ekonomik olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin;

“Bence ekonomik, Suriyelilerin Türkiye’deki en büyük sorunlardan biridir. İki halkın ekonomik hayatı arasındaki fark vardır. Ekonomik krizi Suriyeliler geldikten sonra oluşması iki toplumun arasındaki entegrasyonu zorlaştırdı ve sorunlar meydana getirdi. Suriyelilerin yoğunluğu, Antakyalılar kendileri işgalci olarak görüyorlar.” (SrD1)

Bu çalışmada yapılan saha çalışmasında, Suriyelilerin kamusal mekanlarda uyumu nasıl sağlanabilir? Türklerin ve, Suriyelilerin ön yargıları nasıl ortadan kaldırılabilir? Ve başka neler yapılabilir sorulduğunda, verilen cevaplar şu şekilde;

“Ortak faaliyetler kurarak, iki toplumun kültürünü sergileyerek. Eğitim vermek, dil öğrenmekle kamusal alanlarda uyum sağlanabilir. Aynı zamanda dil öğrenme” (SrD1).

“Kuşkusuz yasalara ve kurallara, başkalarının kültürüne saygı duymaktır. Dil öğrenme, iki toplumun bir araya getirmek faaliyet, konferans aracıyla diyalog oluşturmak iki grubun arasında.” (SrD3).

“Kaynaştırmak lazım, birlikte faaliyetler yapılmasıyla birbirlerini yakından tanınması fırsat sunacaktır. Biraz da insani bakmak gerek konuya, bu insanlar keyfinden gelmediğini Türk toplumuna anlatması gerek işte bu da arada sohbet etkinliği gerçekleştirilmeli diyorum bu şekilde ön yargılılar yavaş yavaş yıkılabilir.” (YrD2).

“Düzenli sohbetler çoğalmalı, kamusal alanlarda faaliyet düzenlenmeli, sanat olsun, yemek olsun...” (YrD1)

“Türkiye’ye gelen cihatçı öyle sakallı görüntü olarak, bir bayan geçerse acaba beni saldıracak mı diye korkuyor, kılık kıyafetler, üslup biraz da ortadan kalkması lazım ki Türklerin ön yargılı yaklaşmasın diye. Bulundukları mahalledeki sosyal hayat uyum sağlanmalı. Birden savaş oldu ve ortam karıştı, ciddi bir nüfus Türkiye’ye geldi ve hayatımıza girdiler. Sosyal etkinlikler, bayramlarda, kutlamalarda ortak olursa belki ön yargılar ortadan kalkabilir. Bizim yaptığımız faaliyetlerde iki grup birbirilerini tanıyınca, Suriyelilerin zararsız oldukları anlıyorlar, artık normal ve doğal olarak görmeye çalışıyorlar. Bir de sosyal medyada Suriyelilerin, -dışarıdan gelenler- biraz daha dikkat etmesi gerekiyor, çünkü tüm Suriyelileri temsil ediyor. Ankara’da mesela biri diğerini bıçakladı diye tüm Suriyeliler öyle sanıyor insanlar, genelleme yapıyorlar o yüzden biraz da sağlıklı davranmak lazım.” (YrD3).

“Kolay değil, Bunun üzerinde çok çalışmalıyız. Sosyal entegrasyon programları aracılığıyla zamanla kaldırılabilir. Ön yargıları yıkılmışsa, bunu yapan eğlence ve ortak faaliyetler bence.” (SrD3).

Bu araştırma kapsamında yapılan saha çalışmasında Suriyeli sığınmacılarla yerel halkın ilişkileri, ön yargılar, iki grubu birbirine yakınlaştıran ve/ya uzaklaştıran unsurlar ile birlikte huzur içinde yaşayabilmek için yapılması gerekenler de katılımcılara sorulmuştur. Katılımcılar süreci zorlaştıran unsurları daha çok vurgulamıştır. Vurgulanan ilk zorluk, Türk ve Suriyeli STK’lar aralarındaki iş birliği eksikliğidir. İkinci önemli zorluk, STK’ların, faaliyetlerini yürütürken engellerle karşılaşmaları olarak ifade edilmiştir. Vurgulanan üçüncü zorluk ise iki toplum bir araya getirememektedir. Örneğin:

“Biz iki grup birlikte zaman geçirmek için çok uğraştık, Türk tarafından pek kabul görülmedi. Daha önce bir faaliyet düzenledik el sanatları ilgili, Türk çalışanlarımız da vardı, sunum yaparken Suriyeliler ve Türkleri bir araya getirmek için davet ettik, Türkler gelmediler. Birlikte nasıl zaman geçirebiliriz, nasıl tanıyabiliriz diye etkinlikler düzenlemeye çalışıyoruz, daha önce bir proje sunduk maliyeti yüksek diye reddedildi. Ama bunu üzerinde de çalışmak istemekteyiz. Yapılan faaliyetler insanları bir araya getirmek için biraz zorlansak olsa da uyumu sağlamaya iyi adımlar atıyoruz. Türk grubu bu faaliyetlere katılmaması, bizim Türk dernekler ile pek iyi bir bağlantımız olmaması ve bu konuda yetkin sahip insanları tanıyamadığımız. Türk, Suriyeli dernekleri birleştirmek ve iki toplum için ortak bir projeler sağlamak başta olmak üzere birbirimizi tanımak ve birbirimize fırsat vermekte fayda var.” (SrD1)

Türklerin ve Suriyelilerin ön yargılarının nasıl ortadan kaldırılabilceği sorulduğunda verilen cevaplardan öne çıkanlar şu şekildedir:

“Herkes kendiliğinde başlamalı. Hep siyah lekeyi beyaz sayfada belli olur. Hep kötü olanı, kavgayı çıkartan, sorunlar çıkartan belli oluyor, daha çok göze batıyor. O yüzden Suriyeliler en iyi örnekler göstermeli, yasallara uyuyarak, dikkat ederek sonuçta yabancı bir ülkedeyiz. İyi insanlarla karşılaştıkları zaman ön yargıyı yıkılacak. Genelleştirme yapılmayacak diye düşünüyorum.” (SrD1)

“Dediğim gibi Türk hükümeti bazı açıklamalar yapması gerekiyor. Gerçekleri açık bir şekilde belirlenmesi gerekiyor ki Türk halkın kin beslemesin diye bence bu şekilde ön yargılar ortadan kalkabilir.” (SrD2)

“Kaynaştırmak lazım, birlikte faaliyetler yapılmasıyla birbirlerini yakından tanınması fırsat sunacaktır. Biraz da insani bakmak gerek konuya, bu insanlar keyfinden gelmediğini Türk toplumuna anlatması gerek işte bu da arada sohbet etkinliği gerçekleşmeli diyorum bu şekilde ön yargılılar yavaş yavaş yıkılabilir.” (YrD1)

Sizce Suriyeliler Türk halkıyla yakınlaştıran ya da uzaklaştıran unsurlar nelerdir? Sorusu sorulduğunda, yakınlaştıran unsur olarak iki toplumun aynı dine sahip olması ve ortak tarih vurgulanırken; zorlaştıran unsurlar ise kültür farklılığı, ön yargılar ve yapılan kışkırtmalar olarak sıralanmıştır. Örneğin:

“Yakınlaştıran aynı dine sahip olmamız, uzaklaştıran bazı kışkırtmalar oluyor, iki grubun birbirinden uzaklaşıyor ister istemez.” (YrD1).

“Yakınlaştıran dinimiz ortak, ortak tarihimiz var, Çanakkale’de Suriyeli şehitlerimiz var. Zorlaştıran ise dediğim gibi kültür farklılığı.” (YrD3).

Katılımcılara “süre uzadıkça uyum daha mı kolaylaşıyor? Yoksa daha mı zorlaşıyor? İlk gelenlerin uyumuyla son gelenlerin uyumunda fark var mı?” sorusu sorulduğunda, öne çıkan cevaplar şu şekildedir;

“Daha kolaylaşıyor uyum, zamana ihtiyacımız var ön yargılar yıkmak için. Pek fark yok aslında çünkü bu insana göre değişiyor, sonradan gelse ya da önceden gelmesiyle alakası yok. Kafa yapısı ve sahip oldukları eğitime göre ayırt edebiliriz ve çevre ile uyum sağlamak için ne kadar çaba gösterdiği ile alakadır.” (SrD1).

“Bence süre uzadıkça zorlaşıyor, artık iki toplumun sıkılmış durumda özellikle son zamanlarda daha çok tedirginlik ortaya çıktı. İlk gelenler daha çok alıştı, daha çok uyum sağladı. Çevresi olmuş tanıdıkları oldu iş kurmuş.” (SrD2).

“Zorlaşıyor bence, bu dönem çok zor, hiç kimse kaldıramıyor, ekonomik durumu çok zorlaştı. İlk gelenler daha çok uyum sağladı, yasalara uyum sağladı, alıştı, dil öğrendi çoğunu artık kestiremesin Türk mü Suriyeli mi diye. Aslında saha çalışmalarımızda, gözlediğimize göre 18-30 yaşlar arasında yüzde 80 uyum sağladı, iki toplumun arasındaki sorunlar olmuyor, kaynaşmışlar. Son gelenlerine gelirse biraz zorluk çektiklerini farkına vardık.” (YrD1).

Antakya ile İlgili Sorular

Türk ve Suriyeli katılımcılara Antakya özelinde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

“Antakya’da vakit geçirmekten hoşlandığınız ilk üç yer neresidir?

Bu yerlerde sizi rahat hissettiren unsurlar nelerdir?

Antakya’da hiç gitmek istemediğiniz ilk üç yer neresidir?”

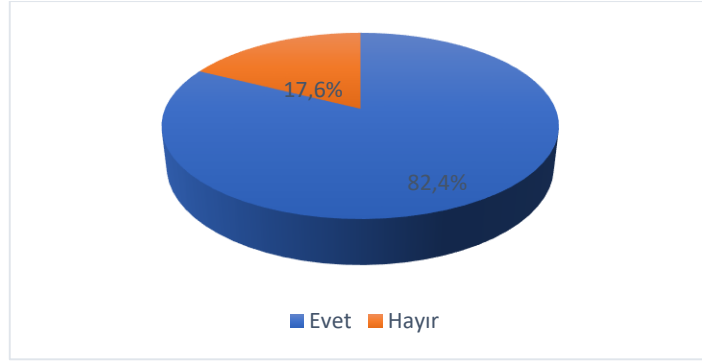
Türk katılımcıların Antakya’da vakit geçirmekten hoşlandığı ilk 3 yerin (21) %10,3 oranıyla AVM, (20) %9,8 oranıyla piknik alanları ve (19) %9,3 oranıyla Uzun Çarşı olduğu görülmektedir. Türk katılımcıları bu yerlerde rahat hissettiren unsurlar huzur, doğal manzara ve Suriyelilerin olmamasıdır. Bu cevaplar yerli halk ile Suriyeli sığınmacılar arasında sorunların yaşandığına dair önemli bir bulgudur.

Ayrıca Türk katılımcıların Antakya’da gitmek istemediği yerler arasında 15 Temmuz Milli İrade Parkı (26) %12,7 oranla ilk sırada yer almaktadır. (114) %55,6 oranında Türk katılımcı ise Antakya’da gitmek istemediği herhangi bir yer olmadığını ifade etmiştir.

Aynı sorular Suriyeli katılımcılara da sorulmuştur. Sonuçlara göre Suriyelilerin Antakya’da vakit geçirmekten hoşlandığı yerler (24) %11,7 oranla Harbiye ve (19) %9,3 oranla AVM’dir. Bu soruya “Belirli bir yer yok” cevabını verenlerin oranı ise (10) %4,9’dur. Katılımcılar bu yerleri en çok temiz hava ve doğal manzara gibi nedenlerden ötürü seçmektedirler. Suriyelilerin Antakya’da gitmek istemedikleri yerler ise ilginç şekilde Türk katılımcılarla aynı (15 Temmuz Milli İrade Parkı) olmuştur.

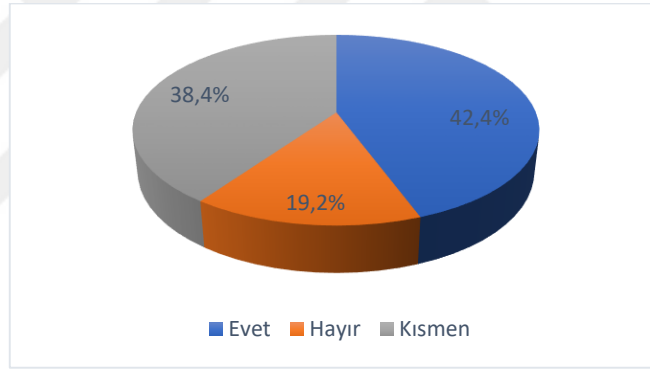
Antakya’da yaşayan akrabaların olup olmaması

Suriyeli katılımcılara Antakya’da yaşayan akrabalarının olup olmadığı sorulduğunda katılımcıların (169) %82,4’ü Antakya’da akrabası olduğunu belirtmiştir (Şekil 20). Devamında katılımcılara Antakya’da akrabalarının olmasının uyumlarını kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı sorulmuştur.

Şekil 20. Suriyelilerin Antakya'da yaşayan akrabalarının dağılımı

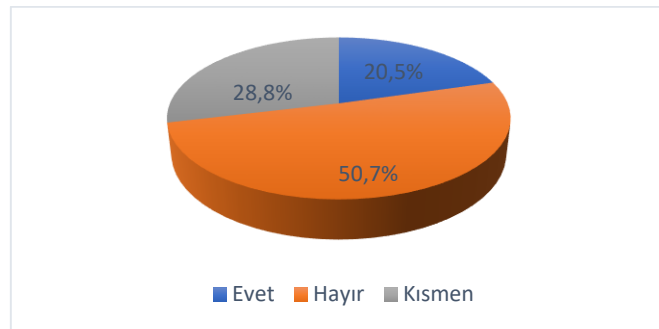
169 Suriyeli katılımcıdan 143'ü (%80,8'i) Türkiye'de akrabalarının olmasının uyum sağlamalarına yardımcı (Evet veya Kısmen) olduğunu ifade etmiştir (Şekil 21). Suriyeli katılımcıların (26) %19,2'si ise uyum sağlamada akrabalarının yardımcı olmadığı görüşündedir. Sonuç olarak Suriyeli katılımcıların Antakya'da akraba ve tanıdıklarının olması, kendilerini kültürel olarak yakın hissetmelerine ve sosyal uyumlarının kolaylaşmasına destek olduğu söylenebilir.

Şekil 21. Akrabalarınızın olması uyumunuzu kolaylaştırdı mı?

Suriyelilerin Türkiye'de kendilerini yalnız hissetme durumu

Suriyeli katılımcılara Türkiye'de yalnız hissetme durumları sorulmuş ve sonuçlar Şekil 22'de verilmiştir. Sonuçlara göre katılımcıların (104) %50,7'si kendilerini Türkiye'de yalnız hissetmezken, (101) %49,3'ü kendilerini tamamen veya kısmen yalnız hissetmektedir.

Şekil 22. Suriyelilerin Türkiye'de kendilerini yalnız hissetme durumu

Suriyeli sığınmacıların Antakya’da akrabalarının olması sosyal uyum süreçlerini kolaylaştırmakta, aynı zamanda Türkiye’de kendileri yalnız hissetmemelerini sağlamaktadır. Akrabalık bağlarının, yardımlaşma ve dayanışmada da önemli bir rol oynadığını söylenebilir.

Hipotezlerin Testi

Hipotezleri test etmek amacıyla SPSS paket programında istatistiksel analizler kullanılmıştır. Ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, bütün ölçekler için bu değerler -1,5 ile +1,5 arasında bulunmuştur.

Basıklık ve çarpıklık değerleri -1.5 ile +1,5 arasında olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Sosyo-demografik verilerin dağılımına ilişkin tablolar frekans analizi yardımıyla test edilip raporlanmıştır. Hipotezleri test ederken farklılıkları ölçmek için Parametrik testlerden ANOVA (Welch ve Brown-F) ve T-testi, ayrıca değişkenler arasındaki etkiyi ölçmek için ise Basit Doğrusal Regresyon analizi kullanılmıştır.

H1: Türk katılımcıların demografik özellikleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1a: Türk katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 13. Türk Katılımcıların Cinsiyetleri ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (T-Testi)

		Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	Serbestlik Derecesi	Sig. (2-tailed)	Ortalama fark	Standart Hata Farkı	%95 Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Suriyelilere İlişkin Algılanan Duygular	Eşit varyanslar	13,737	0,000	-0,429	203	0,669	-0,07503	0,17501	-0,42009	0,27003
	Eşit Olmayan Farklar			-0,434	202,147	0,665	-0,07503	0,17289	-0,41593	0,26587

Tablo 13’de H1a hipotezine ilişkin T-testi sonuçları verilmiştir. H1a hipotezi: Türk katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını sunmaya yönelik kurulmuştur. Tabloya bakıldığında Levene testi altındaki sig. değerinden (0,000) varyansların homojen dağılım göstermediği görülmüştür. Bu durumda bakılacak değer eşit olmayan varyanslar satırındaki Sig. (2-tailed) değeridir. Bu değer 0,665> 0,05 olduğu için Türk katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumda H1a hipotezi reddedilmiştir.

H1b: Türk katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilere ilişkin duyguları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 14. Türk Katılımcıların Eğitim Durumları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,698	56,840	5	11,368	8,674	0,000
Gruplar içi		260,804	199	1,311		
Toplam		317,644	204			

Türk katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasındaki farklılığı test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 14). Levene testi sütunundan ($0,05 < 0,698$) varyansların homojenlik varsayımının karşılandığı görülmüştür. Bu durumda bakacağımız ikinci değer ise sig. değeridir. Sig değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için H1b hipotezi kabul edilmiştir. Gruplardan hangisinin farklılık gösterdiğini bulmaya yönelik Post Hoc testlerinden Tukey yapılmıştır. Sonuç olarak üniversite mezunu grubun diğerlerinden farklılık göstererek Suriyelilere ilişkin algıladıkları olumlu duyguların daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda H1b hipotezi kabul edilmiştir.

H1c: Türk Katılımcıların meslek grupları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1c hipotezine ilişkin Levene testi sonuçlarına göre ($0,02$) varyansların homojenlik varsayımı karşılanmamıştır. Bu durumda yapılacak olan testler Welch ve Brown- Forsythe testleridir.

Tablo 15. Türk Katılımcıların Meslek Grupları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe)

	İstatistik	Sd1	Sd2	Sig.
Welch	9,600	5	35,538	0,000
Brown-Forsythe	8,000	5	48,630	0,000

Welch ve Brown- Forsythe testleri sonucuna göre Türk katılımcıların meslek grupları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır (Tablo 15). Gruplardan hangisinin farklılık gösterdiğini bulmak için post hoc testlerinden Dunnet-C yapılmış ve öğrenci olan grubun farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durumda H1c hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin Suriyelilere ilişkin algıladıkları olumlu duygular diğerlerine nazaran daha fazladır.

H1d: Türk katılımcıların yaşları ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 16. Türk Katılımcıların Yaş grubu ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe)

	İstatistik	Sd1	Sd2	Sig.
Welch	7,112	3	18,823	0,002
Brown-Forsythe	6,707	3	30,829	0,001

Varyansların homojenlik varsayımı karşılanmadığı için, H1d hipotezine Welch ve Brown-Forsythe testleri uygulanmış ve istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Tablo 16). Dunnet-C testine göre 25-34 yaş grubu diğer gruplara göre farklılık göstermiştir. Bu durumda H1d Hipotezi kabul edilmiştir.

H1e: Türk katılımcıların medeni durumları ile Suriyelilere ilişkin duyguları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 17. Türk Katılımcıların Medeni Durumları ile Suriyelilere İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Welch ve Brown-Forsythe)

	İstatistik	Sd1	Sd2	Sig.
Welch	13,611	2	20,937	0,000
Brown-Forsythe	10,860	2	71,828	0,000

Türk katılımcıların medeni durumları ile Suriyelilere ilişkin duyguları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik Welch ve Browne-Forsythe (varyanslar homojen dağılmadığı için) testleri yapılmış ve medeni durumu bekâr olan grubun diğerlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir (Dunnet- C) (Tablo 17). Yani medeni durumu bekâr olan grup Suriyelilere ilişkin olumlu duygular algılamaktadırlar. Bu durumda H1e hipotezi kabul edilmiştir.

H2: Suriyeli katılımcıların demografik özellikleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2a: Suriyeli katılımcıların cinsiyetleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 18. Suriyeli Katılımcıların Cinsiyetleri ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (T-Testi)

		Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	Serbestlik Derecesi	Sig. (2-tailed)	Ortalama fark	Standart Hata Farkı	%95 Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Suriyelilere İlişkin Algılanan Duygular	Eşit varyanslar	1,842	0,176	-1,206	203	0,229	-0,10197	0,08453	-0,26854	0,06470
	Eşit Olmayan Farklar			-1,209	200,876	0,228	-0,10197	0,08437	-0,26833	0,06439

Tablo 18'e bakıldığında Levene testi altındaki sig. değerinden varyansların homojen dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu durumda bakılacak değer eşit varyanslar satırındaki Sig. (2-tailed) değeridir. Bu değer 0,229 > 0,05 olduğu için Suriyeli katılımcıların cinsiyetleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumda H2a hipotezi reddedilmiştir.

H2b: Suriyeli katılımcıların eğitim durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 19. Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,751	0,673	5	0,135	0,361	0,875
Gruplar içi		74,183	199	0,373		
Toplam		74,856	204			

H2b hipotezi Suriyeli katılımcıların eğitim durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık bulmaya yöneliktir (Tablo 19). Ancak sig. değeri (0,875) 0,05'ten büyük olduğu için Suriyeli katılımcıların eğitim durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu durumda H2b hipotezi reddedilir.

H2c: Suriyeli Katılımcıların Meslek grupları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 20. Suriyeli Katılımcıların Meslek Grubu ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,934	0,880	5	0,176	0,474	0,796
Gruplar içi		73,976	199	0,372		
Toplam		74,856	204			

Suriyeli Katılımcıların Meslek grupları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasındaki farklılığı sınamaya yönelik ANOVA testi uygulanmış ve herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 20).

H2d: Suriyeli Katılımcıların Yaşları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasında Anlamlı Bir Farklılık Vardır.

Tablo 21. Suriyeli Katılımcıların Yaşları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,583	0,521	3	0,174	0,470	0,704
Gruplar içi		74,335	201	0,370		
Toplam		74,856	204			

Tablo 21’de çıkan sonuçlara bakıldığında sig. değerinin 0,704 olduğu görülmüştür. Bu durumda Suriyeli katılımcıların yaşları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yani H1d hipotezi reddedilmiştir.

H2e: Suriyeli katılımcıların medeni durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır

Tablo 22. Suriyeli Katılımcıların Medeni Durumları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (ANOVA)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,369	0,178	2	0,089	0,241	0,786
Gruplar içi		74,678	20w	0,370		
Toplam		74,856	204			

Tablo 22’de H2e hipotezine ilişkin Anova testi sonuçları verilmiştir. Çıkan sonuçlara göre Suriyeli katılımcıların medeni durumları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bu durumda H2e hipotezi reddedilmiştir.

H3: Türk halkının algılanan kaygılarının Suriyelilere ilişkin duygular üzerinde etkisi vardır.

Sebeup sonuç ilişkisini test etmeye yönelik kullanılan analiz tekniklerinden biri de regresyon analizidir. Tek değişkenli regresyonun ana odak noktası, bağımlı bir değişken ile bir bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi analiz etmek, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki doğrusal ilişki denklemini formüle etmektir (Uyanık ve Güler 2013). Bu nedenle H3 hipotezi **regresyon** analizi kullanılarak test edilmiştir.

Tablo 23. H3’e İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	Regresyon Katsayısı	Standart Hata	T	P
Sabit	3,628	0,161	22,539	0,000
Suriyelilere İlişkin Duygular	-0,417	0,049	-8,562	0,000

* Algılanan Türk Halkının Kaygıları- Bağımlı değişken (Sabit)
R=0,515’a R² = 0,265 F=73.301 p=0,000

R değeri ile algılanan Türk halkının kaygıları değişkeni ile Suriyelilere ilişkin olumlu duygular arasındaki korelasyon değerini, R-kare ise bu korelasyon değerinin karesini göstermektedir. F değeri Regresyon katsayılarının sıfıra eşit olup olmadığına ilişkin tümel F değeri olup regresyona ilişkin olarak yapılan varyans analizi sonucunda elde edilir (Dikmen 2017).

Regresyon katsayısına bakıldığında Suriyelilere İlişkin Duyguların -0,417 olduğu görülmektedir (Tablo 23). Bu değer negatif yüklü bir değer olduğundan, algılanan Türk halkı kaygılarının Suriyelilere ilişkin duygular üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu kanısına varılır. P anlamlılık değeri (0,000 <0,05) incelendiğinde ise algılanan Türk halkının kaygıları arttıkça Suriyelilere ilişkin olumlu duygular azalmaktadır. Ayrıca algılanan Türk halkının kaygıları Suriyelilere ilişkin duygulara %26,5 (R² = 0,265) oranında açıklamaktadır. Çıkan bu değerlere göre H3 hipotezi kabul edilmektedir.

H4: Türk ve Suriyeli Katılımcıların Türk Kaygılarını Algılamaları İstatistiksel Olarak Anlamlı Farklılık Göstermektedir

Tablo 24. Türk ve Suriyeli Katılımcıların Türk Kaygılarını Algılamaları Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları T-Testi

		Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	Serbestlik Derecesi	Sig. (2-tailed)	Ortalama fark	Standart Hata Farkı	%95 Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Algılanan Türk Halkının Kaygıları	Eşit varyanslar	5,465	0,020	-5,036	408	0,000	-0,47805	0,0943	-0,66466	-0,29144
	Eşit Olmayan Farklar			-5,036	403,718	0,000	-0,47805	0,09493	-0,66467	-0,29143

Suriyeli ve Türk katılımcıların Türk kaygılarını algılamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla T-testi uygulanmıştır (Tablo 24). Suriyeliler ile Türk katılımcılar ayrı iki grup şeklinde ele alınmış ve çıkan sonuçlara göre (sig. 0,000) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yani Suriyeli ve Türk katılımcılar Türk kaygılarını farklı şekilde algılamaktadırlar. Bu farklı algılamalar her iki grubun birbirilerini anlamaması ile sonuçlanmaktadır. Suriyeli katılımcıların Türk kaygılarını Türk katılımcılarla aynı algılaması birçok sorunun ortadan kalkmasını sağlayabilir.

H5: Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Kaygılarını Algılamaları Arasında İstatistiksel Olarak Anlamlı Bir Farklılık Vardır.

Tablo 25. Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Kaygılarını Algılamaları Arasındaki Farklılık Testleri Sonuçları (Anova)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,525	9,180	9	1,020	1,244	0,270
Gruplar içi		159,844	195	0,820		
Toplam		169,024	204			

Tablo 25'te H5 hipotezi adı altında Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk kaygılarını algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı test edilmiş ve anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

H6: Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasında İstatistiksel Olarak Anlamlı Bir Farklılık Vardır.

Tablo 26. Suriyeli Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılları ile Türk Halkına İlişkin Algıladıkları Duygular Arasındaki Farklılık Testi Sonuçları (Anova)

	Levene testi	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Sig.
Gruplar arası	0,703	8,078	9	0,898	2,621	0,007
Gruplar içi		66,778	195	0,342		
Toplam		74,856	204			

Tablo 26'da Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasındaki farklılık testli sonuçları verilmiştir. Çıkan sonuçlara göre, varyansların homojen dağıldığı görülmüştür. Sig. değeri (0,007) 0,5'ten küçük olduğu için Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Gruplardan hangisinin farklılık gösterdiğine yönelik post-hoc testlerinden Tukey yapılmış ve 2019 yılında Türkiye'ye gelen katılımcıların diğer gruplara nazaran farklılaştığı görülmüştür. 2019 yılında Türkiye'ye gelen katılımcılar Türklere karşı diğerlerinden fazla olumlu duygular içerisindeyler.

Tablo 27. Çalışmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuç Tablosu

Hipotezler	Hipotez ifadeleri		Sonuç
H1	Türk Katılımcıların demografik özellikleri ile Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Cinsiyet	<i>Reddedildi</i>
		Eğitim	<i>Kabul edildi</i>
		Meslek	<i>Kabul edildi</i>
		Yaş	<i>Kabul edildi</i>
		Medeni Durum	<i>Kabul Edildi</i>
H2	Suriyeli Katılımcıların demografik özellikleri ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Cinsiyet	<i>Reddedildi</i>
		Eğitim	<i>Reddedildi</i>
		Meslek	<i>Reddedildi</i>
		Yaş	<i>Reddedildi</i>
		Medeni Durum	<i>Reddedildi</i>

Tablo 27. (devamı)

H3	Algılanan Türk halkının kaygılarının Suriyelilere ilişkin duygular üzerinde olumsuz yönde etkisi vardır.	Kabul edildi
H4	Türk halkının ve Suriyeli katılımcılar ile algılanan Türk halkının kaygıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul Edildi
H5	Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk kaygılarını algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
H6	Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk kaygılarını algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul edildi

Gözlem

Çalışma alanlarındaki sosyo-psikolojik mekân etkileşimi ve tasarım kriterlerine değerlendirmesine yönelik yapılan gözlem ve sonuçları

Kamusal alan olarak kabul edilen önemli yerlerden biri olan parklar ve caddeler şehirlerin yoğun faaliyetlerin gerçekleştiği buluşma noktalarıdır. Bu mekânlar, kentsel ölçekte geniş kullanıcı profillerinin gereksinimlerini bütüncül bir şekilde, ancak kullanıcı- mekân etkileşimi açısından değil, etkileşim içinde ve bir tüm olarak çevre ile uyum içinde karşılamayı amaçlamaktadır. Kentler, bu mekânlar aracılığıyla gerçekleşen ilişkiler ve akışlar sebebiyle toplumsal olarak genişler ve kimlik, yer, sınıf ve kültür açısından zengin bir hayal dolu bir alan bırakır. Zamana ve mekâna ait olma duygusuna dönüşen kültürel izler ve ilişkiler, kentlerin anılarının oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Aytaç 2013; Oğurlu 2014).

Bu bölümde, Antakya kentinde belirlenen çalışma alanlarına dair gözlem notları aktarılmıştır. Anket çalışmasına ve yazarın kendi gözlemlerine dayanarak seçilen bu alanlar analiz edilmiş ve fotoğraflanmıştır.

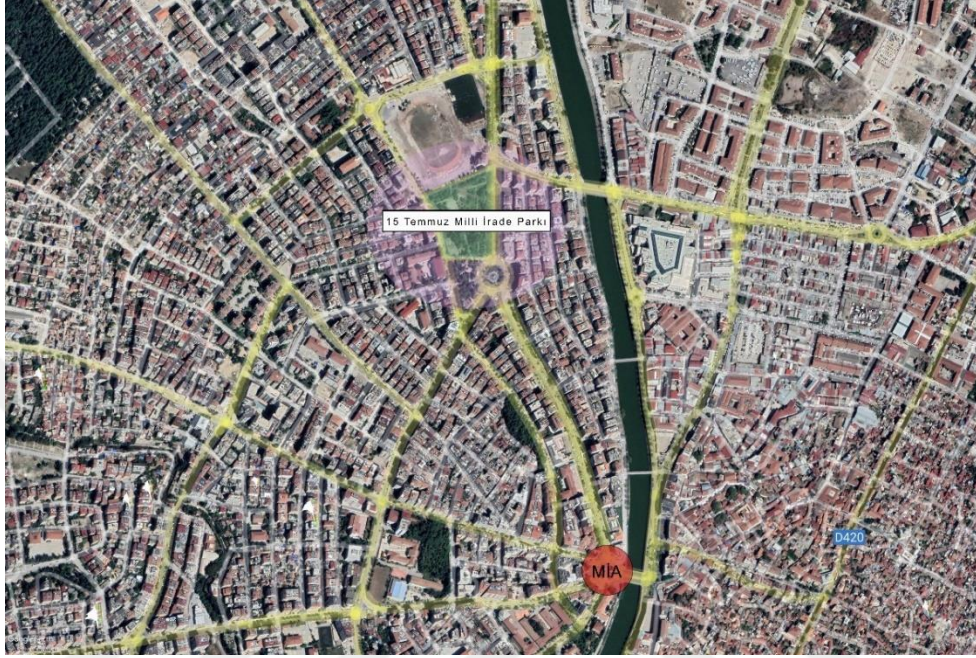
15 Temmuz Milli İrade Parkı

Parkın hakkında genel bilgiler

15 Temmuz Milli İrade Parkı, bulunduğu yer Kanatlı Mahallesinde yer alan 16.712 m² büyüklüğünde bir alandır. Parkın merkezi konumu, çarşı, kamu kurumları, alışveriş merkezlerine yakınlığı sebebiyle Antakya halkı tarafınca yaygın şekilde kullanılmaktadır. Her gün yüzlerce ailenin çocuklarının parka gelmesiyle park her yaştan insanı kendine çekmektedir. 15 Temmuz Milli İrade Parkı; erişilebilirliği, parkın sunduğu olanaklar, davetkâr giriş noktaları kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir. Park alanından parka ulaşım modelleri ve park yollarının kullanımı sağlanmaktadır. Parkın etrafındaki çeşitli konut ve ticari alanlar, her günün

farklı saatlerinde parkı ziyaret eden çok çeşitli kullanıcıları cezbetmektedir. Parkın ortamı ve bağlantıları, parkın içi ve dışı işlevsel bir birim oluşmasını sağlamaktadır.

15 Temmuz Milli İrade Parkı, literatür bölümünde anlatılan park tasarım kriterlerine göre; çeşitlilik, ulaşım ve erişilebilirliği, yeşil alanı ve peyzaj öğeleri, kaldırımlar, cadde mobilyaları ve sosyal dokusu olarak incelenmiştir.

Şekil 23. Parkın coğrafi konumu

Parkın kentsel tasarım kriterlerine göre değerlendirilmesi

Çeşitlilik

Park ve çevresi insanların doğa ile kalmalarına olanak sağlamaktadır. Oyunlar, yürüyüşler gibi fizyolojik aktivitelere, arkadaşlarla buluşma benzer biçimde toplumsal aktivitelere katılma imkânı sunmaktadır. Parkta halkın gereksinimlerini karşılayacak oturma mekânları, yeme-içme faaliyetleri için satış stantları bulunmaktadır (Şekil 24).

Şekil 24. Parkta kafe ve satış alanları

Oyun grupları ve spor aletleri, bank ve oturma alanları, aydınlatma direkleri ve piknik masaları, yürüyüş yolları parkta bulunan yeşil alanlar da güzelleştirilmeyi sağlamaktadır (Şekil 25). Parkın içinde iki adet çocuk oyun alanı ve fitness aletleri bulunmaktadır (Şekil 26).

Şekil 25. Parkta bulunan yeşil alanlar

Şekil 26. Parkta çocuk oyun alanı

Ulaşım ve erişilebilirlik

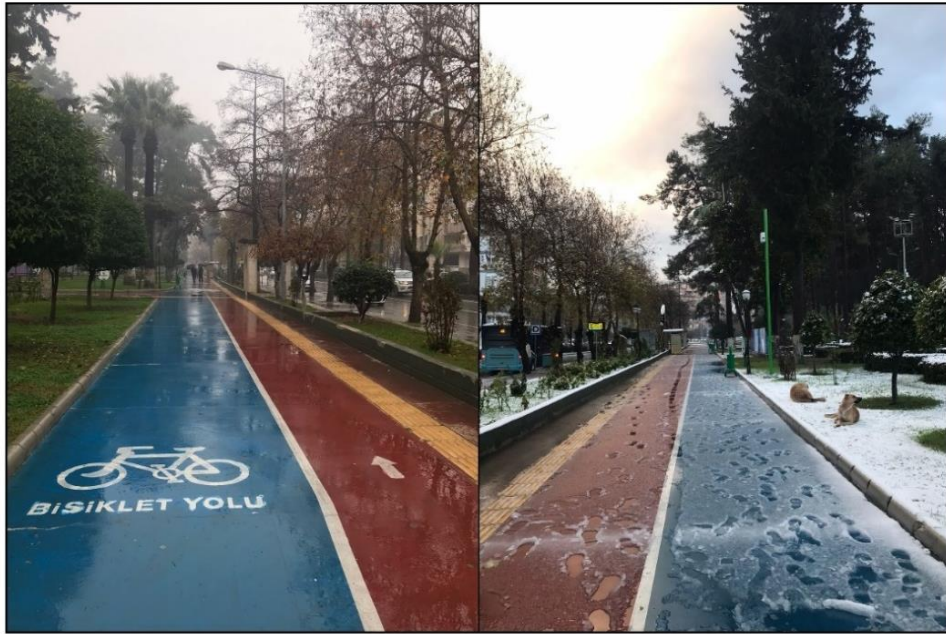
Erişilebilirlik, mekânlarda engellerle karşılaşmadan hizmetlere ve etkinliklere erişim kolaylığı olarak tanımlanmaktadır. Erişilebilirlik, ikamet ve faaliyet arasındaki mesafe ile ters orantılı olarak hem bölgeye hem de bölgenin çeşitli noktalarına ulaşma imkânı olarak tanımlanmaktadır. Bu mesafe, özellikle güçleri sınırlı kişiler için çok önemli bir engel olabilir. Öte yandan, konutun en yakın yeşil alanına konumlanan merdivenler, yüksek kaldırımlar, araba yolları ve düz olmayan zemin yüzeyleri erişim koşullarını olumsuz etkilemektedir (Oğuz 2003).

Parkın alanına yürüyerek ya da bisiklet, otobüsler gibi farklı taşıma araçlarından erişilebilmektedir. Parka yakın mesafede durak bulunmaktadır (Şekil 27).

Şekil 27. Parkın yanındaki otobüs durağı

Park durumu; cadde üzerinde ya da parka yakın ara sokaklarda park edilmektedir. Otopark olmaması olumsuz olarak değerlendirilebilir. Kalabalık olduğu zamanlarda eksikliği açıkça hissedilmektedir. Parkın içerisinde yaya, bisiklet yolu mevcuttur (Şekil 28).

Şekil 28. Bisiklet yolu

Yeşil alan ve su yüzeyleri

Parkın bitkisel tasarımında şehrin iklimine uygun bol ağaç kümeleri ve ağaççıklar türlerinin kullanıldığı gözlemlenmektedir (Şekil 29, 30). Su yüzeylerine ise yer verilmemektedir.

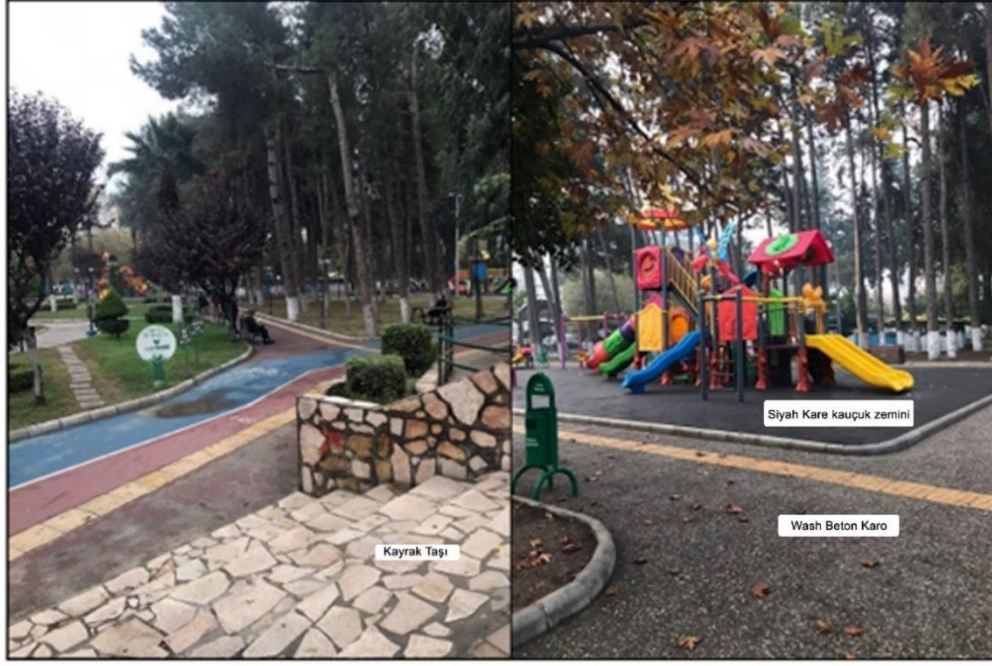
Şekil 29. Parkta ağaç türleri

Şekil 30. Parkta ağaç türleri

Döşemenin kaplaması

Parkın döşemeleri alanlara göre değişmektedir. Parkın yürüyüş yollarında Wash beton karo döşemesi estetik ve şık bir görünüme aynı zamanda kaymayan bir yüzeye sahiptir. Çocuk oyun alanında kauçuk zemin kullanılmıştır (Şekil 31).

Şekil 31. Parkın zemin kaplamaları

Park mobilyaları

Parkın mobilyaların seçimi, donatı tipi ve stili çok önemlidir. Parkta ahşap malzemelerden çeşitli oturma elemanları bulunmaktadır (Şekil 32). Yağmurdan korunma gibi gereksinimleri az sayıda karşılanmaktadır. Park, akşamlarda saat 18:00'den sonra kalabalıklaşmaya başlamaktadır. Parkın kapasitesi, kullanıcı yoğunluğunun altındadır. Park alanı kullanımına olan talebin artması ve dinlenme yerleri yetersiz olması, kullanıcılar parkın içindeki belirli alanları tercih etme eğilimindedir. Çimlerde, kaldırımlarda, park surlarında özellikle yaz ve bahar mevsiminde bu görüntüleri görülmektedir. Bu sebeple park alanının arttırılmasını, kullanıcılar ve tesis işletmecilerin açısından müspet sonuçlar doğurabilir. Parkı görme, duyma ve zihniyet açısından daha sakin ve rahat hale getirebilir.

Şekil 32. Parkın oturma elemanları

Aydınlatma

Hem iç hem de dış mekândaki nesneleri görmek için ışığın kullanılmasıdır. Aydınlatmanın temel amacı görsel konfor sağlamaktır. Açık alanlarda ışık, görsel konforun yanı sıra insanların güvenliğini de sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bölgede çıkabilecek herhangi bir çatışma veya rahatsızlık sonucunda, insanların bölgeyi hızlıca terk edebilmesi için alandan çıkışların net bir şekilde hissedilmesi gerekmektedir. Davranışsal psikoloji, insanların algılanabilir çıkışı olmayan alanlardan geçmekten kaçınmasını önerir. Aydınlatma olmayan park ve bahçeler insanlar için korkutucu ve tehlikeli bir ortamdır. Aydınlatma bir ortam genellikle insanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Kentsel alanlarda doğru gece aydınlatması, insanların mutluluk, ait olma, takdir ve güven gibi çeşitli olumlu duyguları yaşamalarına imkân tanır (Bostancı 2002). 15 Temmuz Milli İrade Parkı'na bakıldığında zaman; aydınlatma elemanları iki ve üç yönlü tasarıma sahiptir. Parkta aydınlatma unsuru çoğu tek tipe sahiptir. Yeterli sayıda yerleştirilmiş olduklarını söylenebilmektedir (Şekil 33).

Şekil 33. Aydınlatma elemanları

Pano ve levhalar

Parkta işaret ve bilgi levhaları bulunmakta ancak yetersizdir. Parkı tercih eden kullanıcılar için bilgilendirme panellerinin yanı sıra kuruluş yılını ve park planı var olması bir avantaj olacağını düşünülmektedir (Şekil 34).

Şekil 34. Parkta işaret ve bilgi levhaları

Sanatsal yapılar

Kamusal alanlarda yapılan sanat ve tasarım eserlerinin kişilerarası iletişimin ve insanın çevre ile etkileşiminin mekânda olumlu etkisinde mühim bir rol oynadığını tespit edilmektedir. Kamusal alanda sanat eserlerin varlığı, bireylerin kamusal alanları daha verimli etkin kullanmalarına, daha mutlu ve daha üretken olmalarına olanak tanır. Sanatsal ve tasarım pratikleri toplumsal iletişimi güçlendirir, mekânların estetiğini geliştirir ve görsel iletişim yoluyla psikolojik rahatlamayı sağlar (Parlakkalay 2020). Parkta sanatsal öğelere ve heykellere yer verilmektedir. Dikilen bodur ağaçlar ve çalılar estetik bir görünüm kazandırmak için süs bitkileri ile şekillendirilmektedir (Şekil 35).

Şekil 35. Parkın sanatsal yapıları

Bakım

Parkta yeşillik ve bitki materyallerinin bakımı için görevliler bulunmaktadır. Şehir belediye ekibi nitelikli, sonuç olarak parkta yeşil alanların çoğu iyi durumda olduğunu söylenebilir. Park ekipman bileşenlerinin ve tesis malzemelerinin bakım ve onarımları düzenli olarak yapılmalıdır. Parkın estetik bir görünüme sahip olabilmesinin tek yolu budur. Parkta metal çöp kovaları kullanılmaktadır. Daha çok oturma birimlerin yanlarında yer verildiği gözlenmektedir. Sayı yeterli ve konumun genel olarak doğru olduğu gözlenmektedir (Şekil 36).

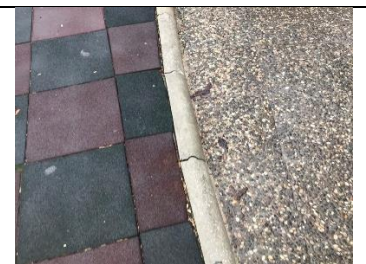

Şekil 36. Parkta çöp kutuları

Sosyal doku

Antakya merkezdeki birkaç büyük parktan biri olan bu parkın Suriyeli sığınmacılar tarafından aktif olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Park, çocuk aktivitelerine olanak sağlamanın yanı sıra kendi kültüründen kişilerle sosyalleşmektedir. Bu parkın diğer parklara göre Suriyeli sığınmacılar ve Türkler etken olarak kullandıklarını bilinmektedir. Halk arasında “Suriyelilerin Parkı” olarak bilinmektedir. Park görseli açıdan bunu doğrular niteliktedir. Bir Suriyeli ile bir Türk birlikte oturduğuna pek rastlanmamaktadır. Anketin katılımcıların, bu parkta kavgalar çok olduğundan ifade edenler var ancak gözlem sırasında öyle bir olaya rastlanmamaktadır. Park her mevsimde özellikle yazın kalabalıklaşmaktadır. Antakyalılar ve Suriyeli sığınmacılar tarafından park her gün kullanılmakla birlikte, yoğunlukla akşamları kalabalıklaşmaktadır. İki grubun ayrı ayrı zaman geçirmektedir. Her grubun kendi aileleri, arkadaşları, ya da tek başına parkta oturmaktadır.

Tablo 28. Tasarım Kriterlerine Göre 15 Temmuz Milli İrade Parkı Mevcut Durum Analizi

Kriter	Boyut	Açıklama	Görsel Açıklama
Çeşitlilik	Çocuk oyun alanı	Var	
	Spor alanı	Var	
	Kafe	Var	
Erişilebilirlik ve Ulaşım	Durak	Var	
	Otopark	Yok	
Yeşil Alan ve Peyzaj Öğeler	Yeşil Alan	Yeterli	
	Su yüzeyleri	Yok	
	Yer Döşemesi	Wash beton karo, kauçuk	

Tablo 28. (devamı)

Sokak Mobilyası	Oturma Elemanları	Çeşitli oturma alanlar bulunmakta ancak yetersizdir.	
	Aydınlatma	Yeterli	
	Levhalar ve panolar	Yetersiz	
	Sanatsal Yapılar	Var	
Bakım	Çöp kutuları	Yeterli	

Parkın sosyo-psikolojik ihtiyaç değerlendirmesi sırasında yapılan gözlemlere dayanmaktadır. Genel olarak farklı mekânların tüm sosyal, boş zaman, eğlence, beslenme, oyunlar, yürüyüş ve spor ihtiyaçları için tasarlandığı görülmektedir (Tablo 28). Önal ve Sağır (2018)'e göre, parkın tercih etme sebepleri arasında en üst düzeyde açık havada olma, arkadaşlarla ve doğada vakit geçirme, rahat ulaşım ve fiziksel ya da ruhsal rahatlamamanın olduğunu bulmaktadırlar. Bu nedenle parkın bu temel gereksinimlere faaliyetlerin ön planlarda yer aldığını belirtmekte fayda vardır.

Mahremiyet gereksinimleri; parkta bir ayırım karşılanmadı, duvarla ya da başka bir engeller gözlenmedi, mekânla daha çok bağlantı kurulmaktadır. Bazı oturma alanlar diğer otuma elemanlardan ayrı ve mesafeli bu şekilde gürültüden ve seslerden uzak durma imkânı sağlamaktadır.

Davranışsal gereksinimleri; mekân kullanımı, toplumsal iletişimi, mekân uyumu vb. değeri sağlanmaktadır.

Estetik gereksinimleri; parkın çeşitli ağaç türleri güzelleştirmektedir. Parkta görsel bir estetik (bitki tasarımı, açık ve kapalı alanlar vb.) kullanılmış, kısmen renkli ve çarpıcı tasarımların kullanılmaktadır. Mekâna katılımı teşvik eden yapısal ve bitkisel kompozisyonların tasarıma dahil edilmesi mekânın çekiciliğini arttıracaktır (Bogenç vd 2018). Parklarda sert zemin oranının yüksek olduğu yerler dışında yağmur suyu geçirgenliği sağlayan parke malzemeleri ve yeşil alanların olduğu gözlemlendi. Yumuşak ve sert yüzeylerin kentsel ortamda dağılımının yanı sıra bu yüzeylerin (beton, toprak, çıplak, asfalt, çim) yüzey kaplama özellikleri de kentsel ekosisteminde mühim etkilere sahiptir. Bilhassa yumuşak yüzeyin, çeşitli habitatlar oluşturabilmeleri nedeniyle biyoçeşitliliği artırmaktadır (Eşbah 2006; Erduran ve Kabaş 2010). Parkta kullanılan döşeme malzemelerinin genellikle Wash beton karolar, oyun alanlarında kauçuk tartan döşemenin kullanıldığını gözlemlenmektedir.

Genellikle, Antakya'daki Suriyeli sığınmacılar açık ve yemyeşil alanlardan aktif bir şekilde kullanıldığını açıkça görülebilmektedir. Araştırmadan elde edilen bilgilerin ışığında, parkın kullanım amacının Suriyeli sığınmacılar diğer Suriyeliler ile sosyalleşmek ve kendi kültürlerinden kişiler ile tanışmaktır. Bu çerçevede açık ve yeşil alanların planlanması farklı kültürlerin gereksinimleri ve kullanım konularında dahil edilebilir. Bu konu ilgili de farklı araştırmalar yapılmasına olanak tanımalıdır. Bununla birlikte ankete katılan katılımcılarının görüşlerini incelendiğinde: Güvenlik, su yüzeyleri, yeşil alanı artırma ve oyun alanları geliştirme gibi bazı ifadeleri şu şekildedir;

“Park genel olarak güzel, ancak oturma alanları az ve su yüzeyleri yok. Bu eksikleri olursa daha güzel olacağını düşünüyorum” (SrK 24)

“Genellikle buradaki Suriyeliler çocukları için geliyor, bu yüzden çocuklara yönelik daha fazla oyunlar getirilebilir alana. Parkın etrafında donatılacak şekilde bir tren olabilir mesela” (SrE 36).

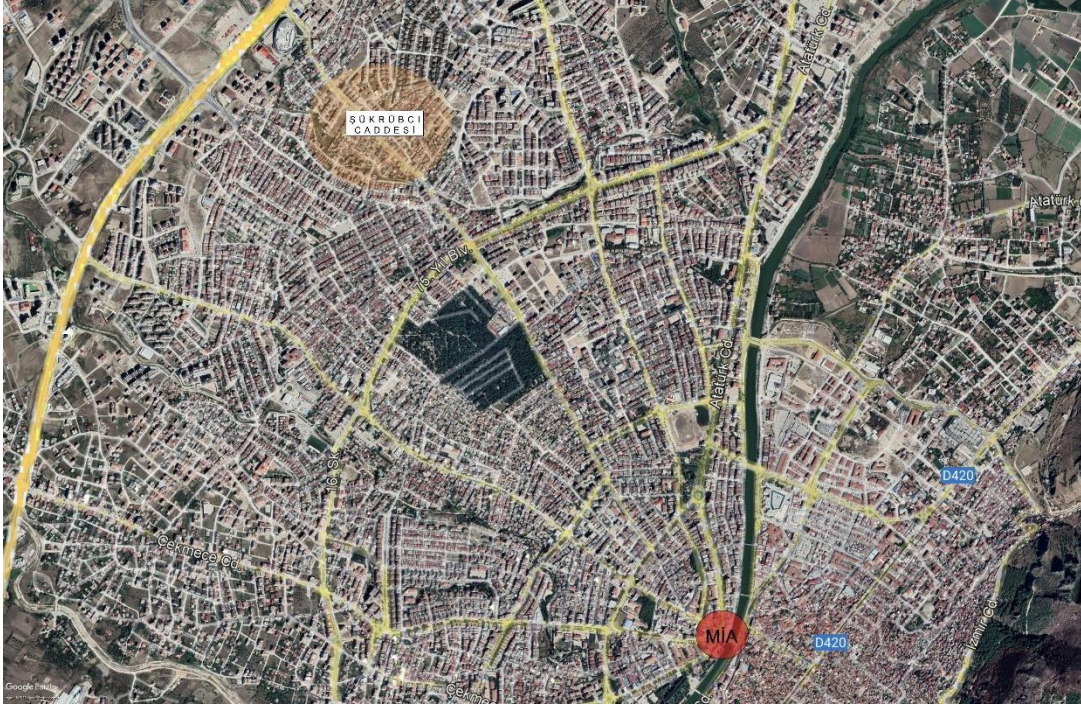
“Sert alanları azaltılmalı bence, güvenlik açısından bazı yerleri ışık yok, aydınlatma elemanları çoğaltılmalı aslında biraz güvensiz bir parktır. Her türlü insan bulunuyor. Ayrıca çok pis, bakım konusunda daha fazla dikkat edilmeli” (SrE 18).

Parka işlevsel ve görsel zevk veren benzersizlik bir tasarım, görsel zenginliği, kullanıcının algısını değiştirir ve mekân çekiciliğini artıracaktır. Bu bağlamda fiziksel boyutunun kullanıcıya getirdiği psikolojik boyutu da sağlayacaktır.

Şükrü Balcı Caddesi

Cadde hakkında genel bilgiler

Şükrü Balcı Caddesi Saraykent Mahallesiinde yer almaktadır (Şekil 37).

Şekil 37. Şükrü Balcı Caddesi coğrafi konumu

Suriyeli nüfusunun ilçede artmasıyla birlikte Suriyeli yatırımcılar bu bölgede işyerleri açmaya başlamış ve Saraykent semtindeki Şükrü Balcı Caddesi gibi yol üzerindeki birçok dükkân Suriyeli sığınmacılar tarafından işletilmeye başlanmıştır. Şükrü Balcı Caddesi, bölgede oluşan sosyal ve kültürel boyutla birlikte değişmektedir. Bu çalışmada cadde tasarım kriterleri değerlendirilirken, belirlenen sosyo-psikolojik gereksinimleri mahremiyet, davranışsal ihtiyaç, estetik de incelenmektedir. Caddede genel olarak bir-üç katlı arasında bitişik nizamdaki binalar; konut, ticari yapılarından oluşmaktadır (Şekil 5).

Ulaşılması kolay olmasının yanı sıra, yüksek ticari faaliyetin aktivite, restoran gibi birçok talebi karşılayabileceği bir yer haline getirilmektedir. Caddelerin fiziksel özelliklerini inceleyen Jacobs (1961), sosyal ve ekonomik açıdan caddeler için fonksiyonel çeşitliliğin önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda; değerlendirilen bu cadde canlılığını korumayı savunur, insanların boş zamanları geçirebilecekleri, başkalarıyla etkileşime girebilecekleri ve alışveriş yapabilecekleri bir yerdir. Aktiviteleri gerçekleştirmeye izin veren birçok fonksiyonel

varyasyon içerir. Karma kullanımı, alan erişilebilirliği, bağlanabilirlik, park sorunları, yoğunluk, yaya durumu gibi fiziksel faktörler sokak kullanımı üzerinde etkilidir.

Mekân çekicilik ve konfor standartlarına göre; konforlu ortamı, yürüyüş yolları ve kaldırımları iyi durumda ve temiz olmasıdır. Kamusal alanların çekiciliğini arttıran faktörler, caddenin görsel estetiği, kentsel kullanımın çeşitliliği ve içerdiği etkinliklerdir (Appleyard 1981; Jacobs 1995). Caddedeki etkinlikler yalnızca kentsel alanlara canlılığı getirmekle kalmaz, aynı zamanda çeşitli sosyal grupları da birbirine bağlar (Montgomery 1998). Yürüyüş yolu kalitesi, caddenin fiziksel tasarım kalitesi ile ilişkilidir. Amaç, ortak alanlarda yayaların konforunu artırmaktır. "Sınırsız hareket", tüm insanların özgürce hareket edebilme yeteneğidir (Duany vd 2010). Tüm yayaların güvenliği ve engelsizce yürümesi için gerekli bütün tasarım fonksiyonlarının varlığı, yaya ihtiyaçlarını karşılayan tesisler ve hizmet alanları (cadde mobilyası, yayanın geçidi gibi) sağlanmalıdır. Kaldırım genişlikleri, cadde mobilyası, işaretler, trafik işaretleri, cadde aydınlatmaları, ağaç, bitki saksı vb. içeren ağlar, caddelerin kalitelerini etkileyecektir (Southworth 2005).

Şükrü Balcı Caddesi, literatür bölümünde anlatılan cadde tasarım kriterlerine göre; çeşitlik, ulaşım ve erişilebilirliği, yeşil alanı ve peyzaj öğeleri, kaldırımlar, cadde mobilyaları ve sosyal doku olarak incelenmektedir.

Caddenin kentsel tasarım kriterlerine göre değerlendirilmesi

Çeşitlilik

Kullanıcı algısını büyük ölçüde etkileyen ve arayüzün sosyalliğine katkıda bulunan hususlardan biridir (Jacobs 1961). Kentte herhangi bir sosyal aktivitenin gerçekleşebilmesi için mekân düzenlemelerin çeşitlilik göstermesi gerekir (Gehl 2010). Şükrü Balcı Caddesi, her iki tarafında yan yana bulunan dükkanların düzenli bir dağılımını göstermektedir. Cadde boyunca (restoranlar, giyim mağazalar, kuruyemiş dükkânları, tatlıcılar, kozmetik mağazaları vb.) ticari fonksiyona sahip dükkânlar yer almaktadır. Caddede ağırlıklı olarak yeme-içme birimleri bulunmaktadır. İkincisi giyim sektörüdür. Caddede zaman zaman benzer birimlerin bir arada gruplandığı gözlemlenmektedir. Örneğin; caddenin birinci bölümünde giyim sektörünün birbirine çok yakın yerler seçtiğini ve bu yer seçiminin restoranlar tarafından sürdürüldüğü görülmektedir (Şekil 38).

Şekil 38. Şükrü Balcı Caddesi üzerinde dükkânların birkaçı

Ulaşım ve erişilebilirlik

Kamu ve ortak yerlerin erişilebilirliği, rahat bir yaşam ve yürüyüş ortamı mühim bir kriterdir (Lotfi and Koohsari 2009). Alanın kullanımı ve yayaların yoğunluğunu sağlamış olacaktır. Yapılan gözlemlere göre bu alanda; yayalar, işletme sahipleri, çalışanlar ve mahalle sakinleri caddede bir hareket kaynağıdır. Şükrü Balcı caddesine birçok farklı yoldan ulaşılabilir. Cadde, çift şeritlidir ve çift yönlü ulaşım imkân verir. Antakya'nın diğer yerleşim alanlarında yaşayanlar, Şükrü Balcı caddesine gerek yaya olarak gerekse özel araç ve otobüsleri kullanarak ulaşabilmektedir. Yaya geçitlerinin farklı stilleri görünürlük yaratarak sokakta hareketliliği artırır. Caddede yaya geçidi çizgileri bulunmamaktadır. Caddenin kuzeyinde ve güneyinde durak bulunmaktadır (Şekil 39). Caddede araç yolunun yanında bisiklet yolu yer almamaktadır (Şekil 40).

Şekil 39. Şükrü Balcı Caddesi'ndeki otobüs durağı

Şekil 40. Şükrü Balcı caddesinin araç yolu

Bölgede ticari faaliyetlerin bulunması nedeniyle trafiğin yoğun, araçların cadde kenarlarına park edilmek suretiyle yolu daralttığı görülmektedir. Cadde boyunca önemli eksikliklerden biri de otopark alanlarıdır (Şekil 41). Birbirlerine yakın bir şekilde park eden araçlar, caddeyi kullanan yayalar için tehdit olarak sayılabilir. Yayaların, dükkanlara erişiminde sorun yaşanmaktadır.

Şekil 41. Şükrü Balcı Caddesinde araç parkı

Yeşil alan ve su yüzeyleri; yol boyunca ağaç bulunmamaktadır. Su yüzeyleri ise; caddede yer almamaktadır. Caddeye yakın mesafede çocuk parkı yer almaktadır (Şekil 42).

Şekil 42. Çocuk parkı

Kaldırım

Jacobs; kaldırım, şehrin halka açık yeri ve en önemli organı, güvenli ve konforlu yayaaların bölgesinin önemli bir parça olduğunu ifade etmektedir (Jacobs 1961). İyi bir yaya ortamı, insanları halka açık yerlerde buluşmaya teşvik ederek ve iyi işleyen kamusal alanlar yaratarak elde edilebilir (Gehl 2004). Shamsuddin et al (2012)'e göre yayaalara iyi bir ortam oluşturmak için konfor ve güvenliğinin yanı sıra, bakımlı kaldırımların bulunması, yayaaların trafikten ayrılması ve geçişlerin güvenliğinin sağlanmasının gerekli olduğu belirtilmektedir. Yapılan çalışmalarda, kaldırımın genişliği 1,10 ile 3,5 metre arasında, araçların trafiğe ayrılan bölümünde ise 5,30 ile 7,20 metre aralarında değişiklik göstermektedir. Çalışmalara göre 2-3 kişinin rahatlıkla yürüyebilmesi için kaldırımın minimum genişliği 1,5 metre olmalıdır. Bazı durumlarda, belli faaliyetlere geniş bir asfalt alan ayırmak gerekebilir (Southworth 2005). Bu değerin altındaki kaldırımların alanında gerçek anlamda güvenliği sağlamak imkânsız hale gelmektedir. Şükrü Balcı caddesinde, yayaalar için güvenli kaldırım bulunmaktadır. Ayrıca kaldırımlar düzenli bakımına ve onarımına özen gösterilmelidir. Şükrü Balcı caddesinin kaldırımları literatür bölümünün standartlarına dayalı olarak, kullanılan malzemeler, yükseklikler, genişlik ve tasarım açısından büyük farklılıklar göstermektedir. Kaldırımın genişliği yaya sirkülasyonunu kolaylaştırmaktadır. Yoğun araç trafiği ve kaldırımlar yayaalara bazı saatlerde yeterli gelmemekte ve bu sebeple de yayaalar araçlara ayrılan yolları kullanılmaktadırlar. Kaldırımdan yola inen engelli rampaların eğimin uygun bir şekilde boyutlandırılmadığı gözlemlenmektedir.

Döşemenin kaplaması

Kullanılan elemanların dokusu, boyutu, rengi ve deseni, kapsanan alanın algılanan boyutunu etkiler. Cadde tasarımında döşemeler, görsel öğelere mekânsal karakterizasyon ve

görsel ilgi katmaktadır. Şükrü Balcı caddesinde incelemelerde; kaldırımlardaki kilit taşlarının bazı noktalarda yerinden çıktığı, bazı yerlerde ise geniş olmadığı için yayaların yürüme konforuna engel olmaktadır. Caddenin döşemelerinin yürümeye elverişli olmaması, yetersiz ve güvensiz olarak bulunmaktadır.

Cadde mobilyaları

Gehl (2010)'e göre; sık kullanılan kamusal alanlarda, 100 metreye bir bank kurulmalıdır. Şükrü Balcı caddesindeki kaldırımlar dar olduğu için bank gibi dış mekân oturma elemanları bulunmamaktadır. Cadde; dinlenme, oturma ve rahatlatma amacıyla kullanılabilecek şekilde bir tasarıma sahip değildir. Bazı dükkânların sahipleri dükkânlarının önünde kendilerine ait sandalyeler yerleştirip oturmaktadır. Yayaların dinlenme, yağmurdan ve güneşten korunma gibi gereksinimleri karşılanmamaktadır.

Aydınlatma elemanları

Aydınlatma elemanları, sade bir tasarıma sahiptir. Caddeye aydınlatması sorunsuz bir şekilde sağlanmış olup malzeme ve yerleşim düzeni standartlarını karşıladığı gözlenmektedir. Aydınlatma elemanları caddenin yolu aydınlatmak için standart sokak lambalarına ek olarak tek yönlü aydınlatma elemanları da yerleştirilmektedir (Şekil 43).

Şekil 43. Şükrü Balcı Caddesi aydınlatma elemanları

Cepheler, pano ve levhalar

Caddede karmaşık bir his yarattığı söylenebilir. Dükkânların cephelerinin; az detaya sahip, tek formda, dikkati çekmeyen boş ve görüntü kirliliği yaratan cephelere sahip olması olumsuz unsurlar olarak söylenebilir. Kullanılan ticari levhaların, cephe ve malzeme yönüyle birbirleriyle uyumsuz bir görüntü sergilediği gözlemlenmektedir. Binaların bakımsız ve özenle tasarlanmış bir yapıya sahip değildir. Dükkânların levhaları belirli bir renk şemasına bağlı

değildir. Pirinç, metal veya plastik gibi çeşitli malzemelerden yapılmış ve neon, LED aydınlatmalarla süslenmiş levhalar da vardır (Şekil 44). Yönlendirme ve taşıt levhalarının da yeterli bir miktarda yerleştirilmediği gözlemlenmektedir.

Şekil 44. Şükrü Balcı Caddesi yapı cepheleri ve levha örnekleri

Sanatsal yapılar

İncelenen Şükrü Balcı Caddesine bakıldığında, cadde üzerinde hiçbir yerde sembolleşmiş figürlerin heykelleri bulunmamaktadır.

Bakım

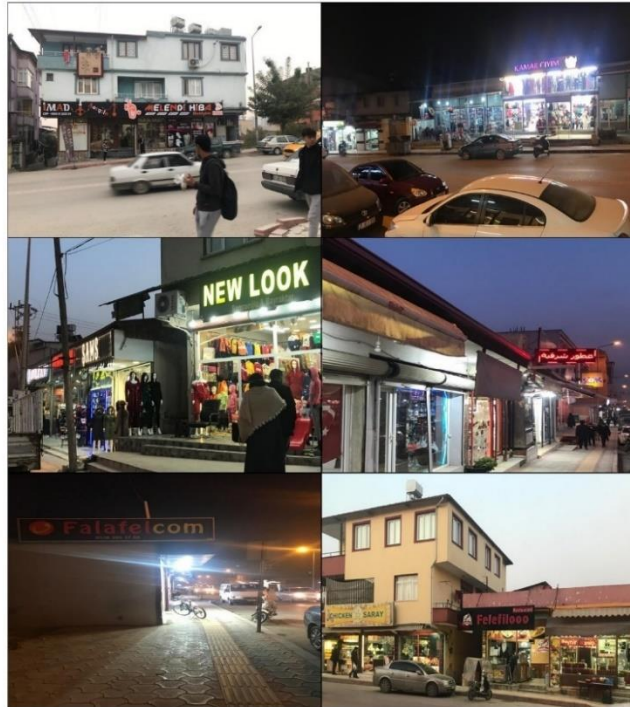
Çöp kutuları, yayaların hareketini kısıtlamamak için kaldırım kenarından en az 40 cm uzağa yerleştirilmelidir. Yüksekliği en az 90 cm en fazla 120 cm olmalıdır. Yanlış yerleştirilmiş çöp kutuları, yürüme engelli yayalar için tehlike oluşturabilir. Bunu önlemek açısından diğer donatı elemanlarının olduğu gibi çöp kutularının da zıt renkler kullanılarak belirgin ve kolay algılanabilir hale getirilmesi gerekmektedir. Çöp kutuları ilgili yükseklik dikkate alınarak sokak lambası direğine monte edilmelidir. Çöp kutusu kapağının formu ve bu elemanın mekân içindeki konumu kullanıma engel olmamalıdır. Cadde üzerindeki çöp kutuları, standart çöp konteynerleri düzenli yerleştirilmemiş ve az sayıda bulunmaktadır (Şekil 45).

Şekil 45. Şükrü Balcı Caddesi çöp elemanları örneği

Sosyal doku

Bu caddeye adım attığımız anda fark edilen ilk şey, yol boyunca neredeyse tüm dükkânların, iş yerlerinin ve hatta konutların Suriyeli sığınmacıların tarafından kullanıldığı gözlemlenmektedir. Yoğun bir şekilde açılan ticari işletmeler, Suriyeli sığınmacıların kültürlerini de beraberinde getirmektedir. Örneğin tabelalar, dükkânlara verilen isimler, sunulan ürünlerin (gıda, giyim vb.) dikkat çekmektedir (Şekil 46). Sunulan ürünler sığınmacı kültürüne göre olması Cadde üzerindeki dükkanlardan alışveriş yapılmaktadır. Suriyeli sığınmacılar ve yerel halkın tarafından da alışveriş yapılmaktadır. Fakat alışveriş yapanların büyük çoğunluğunu Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır.

Şekil 46. Şükrü Balcı Caddesinde tabelalar, dükkânlara verilen isimler

Bir kamusal alan tasarlanırken, mekânlarının sadece fiziksel değil, yarattığı psikolojik ortamlar da göz önünde bulundurulur (Carr vd 1992). Bir tasarımın ne olması gerektiği ve hangi ihtiyaçları karşılaması gerektiğine ilişkin çalışmalarında, kullanıcılarının hem psikolojik hem de fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan bir tasarım oluşturmanın önemi vurgulanmaktadır (Carr vd 1992; Rahman et al. 2017). Bu bağlamda caddenin tasarımını en önemli temalarından biri, insanların gereksinimlerini karşılayabildikleri boyutta mekânla bağ kurabilecekleri ve bu bağın sosyal etkileşim için önemli olduğudur. Şükrü Balcı Caddesini bu bağlamda çekici kılan bir diğer özellik ise sosyal yönüdür. Bunun varlığı kamusal alanlarda okunabilir hale gelmektedir.

Suriyeli sığınmacıların, Şükrü Balcı Caddesinin Suriyeli sığınmacıların dışarıdaki yaşamlarını şekillendirmeye benzer şekilde, kültürel belleğin mekânsal yansımasına ve günlük ihtiyaçların yerine getirilmesine yönelik mekânsal tutumları burada özetlenmektedir. Dil, en etkili kültürel aktarım faktörlerinden biridir; anlaşılır kılar, mesaj verir ve iz bırakır (Extra and Spotti 2009). Suriyeli sığınmacılara yönelik faaliyet gösteren tüm işletmeler caddede Türkçe yerine İngilizce harflerle küçük Arapça harfleri ve işaretleri kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, dil aracılığıyla köken bölgesinin ortak bir mekân hafızasını korumaya yardımcı olmaktadır. Aynı durumda Almanya'ya gelen Türklerde de bunun gibi stratejiler kullanmış ve kaldıkları bölgelere mekânsal aidiyetlerini artırmaya çalışmışlardır. Aslında Almanya'da Türklerin işletme yerleri ana dilleri olan Türkçe, Antakya'daki Suriyeli sığınmacıların işletme yerlerine benzer durumdadır (Cengiz 2020).

Satılan ürünler daha çok Suriyeli sığınmacılara hitap etmektedir. Müşterilerin de büyük bir kısmı Suriyeli sığınmacılardan oluşmaktadır. Kent mobilyası olmamasına rağmen, mekânda vakit geçirmekten keyif almaktadırlar. Genel olarak, aralarında yüksek derecede bir sosyal etkileşim olduğu açıktır. Dükkân sahipleri aralarında bir dereceye kadar sosyalleşme var olduğunu söylenebilmektedir. Cadde boyunca kullanıcıların davranışlarının oldukça bağımlı olduğu gözlenmektedir. Bu durum, 1960'larda Türkiye'den Almanya'ya göç eden Türklerin kurduğu ağa oldukça benzemektedir (Cengiz 2020). Etnik toplulukların sosyal hiyerarşisindeki ayrışma, yerleşim kalıplarında kendini açıkça göstermiş ve bu durum ciddi bir sosyo-mekânsal ayrımı etkilemektedir. Şükrü Balcı Caddesinin tasarım kriterlerine göre mevcut durumu Tablo 29'da özetlenmiştir.

Tablo 29. Tasarım Kriterlerine Göre Şükrü Balcı Caddesi Mevcut Durum Analizi

Kriter	Boyut	Açıklama	Görsel Açıklama
Çeşitlilik	Çocuk oyun alanı	Var	
	Spor alanı	Yok	
	Kafe	Yok	
Erişilebilirlik ve Ulaşım	Durak	Var	
	Otopark	Yok	
	Yaya Geçidi	Yok	
Yeşil Alan ve Peyzaj Öğeler	Yeşil Alan	Yetersizdir	
	Su yüzeyleri	Yok	
Kaldırım	Kaldırım Bölgelemesi ve Genişlikler	Uygundur	
	Yer Döşemesi	Kilit taş	

Tablo 29. (devamı)

Sokak Mobilyası	Oturma Elemanları	Yok	
	Aydınlatma	Var	
	Pano ve Levhalar	Var. Ancak Trafik ve yönlendirme işaretleri bulunmamaktadır.	
	Sanatsal Yapılar	Yok	
Bakım	Çöp kutuları	Yetersiz	

Caddenin sosyo-psikolojik ihtiyaç değerlendirildiğinde;

Mahremiyet gereksinimleri; caddenin dükkânlarının kısmen mahremiyeti sağlanmış olduğu söylenebilir.

Davranışsal gereksinimleri; mekân kullanımı, toplumsal iletişim sağlanmıştır.

Estetik gereksinimleri; cadde görsel bir estetik (cephe, olanaklar vb.) dikkat çekici bir tasarıma sahip değildir.

Gehl (2010)'e göre, insanların kamusal alanda vakit geçirmeleri, sosyalleşmeleri ve ortak yaşamı canlandırmaları bakımından oldukça önemlidir. Kısaca yapılan gözlemlere göre; kaldırım genişliğinin artması, döşemenin kalitesi, rampa, cadde düzenlemeleri, tabelaların estetiği, trafik işaretleri, cadde aydınlatmaları ve peyzajı ile kaldırımların bakım ve onarım gerektirdiği tespit edilmiştir. Yolun kapsamlı bir görünümü sağlanamamıştır. Peyzaj çalışmaları ile daha yaşanılabilir bir şehir ortamı elde edilebilecektir. Binaların cephesinde uyum bulunmamaktadır. Caddedeki daha rahat yürüme imkanını ve güvenliği artırmak için

arttırılabilir. Şükrü Balcı Caddesinde kentsel alanlarının en temelinde aydınlatma, banklar, çöp, trafik işareti yönlendirmeleri ve reklam unsurlarının düzenli bir şekilde olmadığı gözlemlenmiştir.

Yapılan gözlemlere ve ankete göre, alan güvenlik açısından sıkıntılıdır. Mekân kullanımı açısından Suriyeli sığınmacıların kültürlerine yönelik tasarlanmıştır. Sunulan ürünlerin seçiminde Suriyeli sığınmacılara hitap edilmiştir. Satılan ürünler yerel halka da hitap ederse, alanı yerel halkın da tercih edeceği düşünülmektedir. Mekân tasarım kriterlerine dikkat edilmesi, iki kültürün hem ürünleri hem de tasarım açısından birleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Genel tasarım ilkeleri farklı gruplar kullanılmasının daha mümkün hale getirilebilir.

Bu caddedeki ne tür ürünler sunuluyor ve kime hizmet ediliyor, Suriyeli sığınmacılarla yerel halk ne durumdadır? gibi soruları açıklık getirebilmek için yapılan gözlemlerin yansırı anket soruları caddedeki esnaflara sorularak mesele hakkında yorumda bulunmaları istenmiştir. Dükkân sahipleri ile yapılan görüşmelerde öne çıkan yanıtlarından bazıları şu şekilde özetlenebilir:

"Eskiden bu caddede biri ölse hiç kimsenin haberi olmazdı, son zamanlarda Suriyelilerin dükkânlar açmaya başlamış daha çok giyim, restoran şeklinde daha çok hareket oldu o zamanda belediye bakım yapmaya başladı caddenin yollarını düzeltti, binalar yıkıp dükkân açmaya başlatmıştı. Benim Türk müşterilerim var özellikle uzak yerlerden gelip bizden alıyor, Suriyeliler de alıyor, % 80'ini Suriyelilerin müşterilerinde ibaret diyebilirim" (SrE 26).

"%90 Suriyelilerin dükkanları bulunuyor bu caddede, bizim ürünlerimizle daha çok Suriyelilere hizmet ederek sunuyoruz" (SrE 36).

"Bu cadde çok aktif. Özellikle bayram günlerinde bazen sabaha karşı açık oluyoruz 4'e falan bazen 8'e kadar hatta." (SrE 26) .

"Bu caddede çoğu Suriyeli esnaftır, Türkler de var da daha çok Suriyeli, yan dükkânda Suriyeli bir terzi arkadaşım var çok iyi bir adam anlaşıyoruz onla." (YrE, 18).

Anket ve Görüşme Sonuçları ve Sosyal Uyuma Etkisi

Bu çalışmada, elde edilen bulgular Antakya kentinde yerel halkın ve Suriyeli sığınmacıların sosyal uyum sağlayıp sağlamadıklarını, sosyal ilişkileri ve kaygıları incelenmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında bütün ölçeklerin 0,7'nin üzerinde olduğunu görülmektedir. Bu çalışmanın hipotezleri sonuçları şu şekildedir;

Türk katılımcıların demografik özellikleri eğitim durumları (üniversite grubu), meslek durumu (öğrenciler), yaş (25-34 yaş) grubu ve bekar olan grupların Suriyelilere ilişkin algıladıkları duygular arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılığın sosyal uyuma olumlu etkisinin var olduğu gösterilmektedir. Suriyeli ve Türk katılımcıların Türk kaygılarını algılamalarında farklılık gösterilmektedir. Suriyeli ve Türk katılımcılar Türk kaygılarını farklı şekilde algılamaktadırlar. Bunun da sosyal uyuma bir engel olduğu söylenebilir. Suriyeli katılımcıların Türkiye'ye geliş yılları ile Türk halkına ilişkin algıladıkları duygular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2019 yılında, Türkiye'ye gelen Suriyeli katılımcıların Türklere karşı diğerlerinden fazla olumlu duygular içerisinde olduklarını tespit edilmektedir. Bunun da sosyal uyuma olumlu bir vurgu olduğu ifade edilmektedir. İmkân olsa Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmeyi düşünme bulgularına bakıldığında, Suriyeli katılımcıların %36,6'sı başka bir ülkeye gitmeyi düşünmezken, %34,1'si ise gitmeyi düşünmektedirler. Suriyeli katılımcıların %29,3'ü ise bu konuda kararsız kalmaktadır. Suriye'ye dönme konusunda, Suriyeli katılımcıların %37,1'si bu konuda kararsız kalmaktadır. %35,6'sı dönmeyi düşünmekteyken, %27,3'ü ise Suriye'ye dönmeyi düşünmemektedir. Aynı zamanda görüşmelere göre Suriye'de huzur ve istikrar sağlanırsa Suriyelilerin çoğunun dönecekleri düşünülmektedir. Bu durumun da yakın zamanda beklenmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bulgulardan yola çıkılarak, iki toplumun huzurlu ve barış içinde yaşaması için sosyal uyumun sağlanması gerektiği gösterilmektedir. Yapılan anket ve dernek mülakatlarına göre; Suriyeli sığınmacıların yerel halk ile yaşadığı sorunlarının başlıcaları şu şekildedir;

- Dil ve iletişim sorunları
- Ön yargılı yaklaşımlar
- Ayrımcılık
- Yanlış Bilgiler edinme

Sosyal uyum sürecinde sığınmacının yerleştiği ülkenin dilini bilmesi oldukça önemlidir. İki toplum arasında karşılaşılan sorunların başında dil ve iletişim gelmektedir. Bunun da sosyal uyuma bir engel olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Dil, sığınmacıların kendilerini ifade etmeleri ve yerel halkla etkileşim kurmalarında gereklidir. Dil kursları açılmalı ve dil öğrenimini teşvik eden programlar yaygınlaştırılmalıdır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye sosyal uyum sağlamaları için Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir. Türkçe bilmeden sığınmacılar yerel halk ile kaynaşamazlar. Örf, adetler ve kültür faaliyetleri yürütülmelidir. Bu konularda STK'lar aralarında işbirliği olması gerektiği unutulmamalıdır. Bir diğer vurgu ise ön yargı yaklaşımların iki toplumu birbirlerinde uzaklaştırdığı ve sosyal uyuma ciddi bir engel olduğu görülmektedir.

Taraflar arasındaki sosyal temasın olmadığı ve grupların marjinalleştirildiği durumlarda, topluluk üyeleri sosyal kaynaşmaya dirençli ya da sığınmacılara yönelik önyargılı olabilmektedir (Erdoğan 2017). İki toplumun arasında iletişim ve diyalog kuvvetlendirilmelidir. Bu vurgu faaliyet ve etkinlikler düzenlenerek iki toplumun birbirlerini anlamalarına fırsat sunabilir ve aynı zamanda yakınlaştırabilir. Aslında sadece etkinlikler ile çözülebileceğini düşünmemelidir. Devlet yerel halka bu süreci nasıl ve nereye kadar devam edileceğini açıklamalıdır. Bu şekilde toplumun Suriyeli sığınmacılara karşı ön yargılı yaklaşımdan desteklerini alınabilir ve sosyal uyumu sağlanabilir. Entegrasyon ilkesinin iki bileşeni vardır; biri devlet, diğeri topluluktur. Devlet üzerindeki düşenleri yapmalı, daha fazla okullar ve hastaneler açmalıdır. Toplum sığınmacılar ile güvenle temas kuracaktır. Sosyal bağlamında; eşitsizlik, adaletsizlik, yoksulluk arttıkça ve koşullar ağırlaştığı zaman bir günah keçisine ihtiyaca duyulur, topluluklar gerçek nedenlerden uzaklaştırılarak ve öfkelerini "bizlerden olmayanlar tehlikelidir" yabancılara yönlendirilmektedir. Irkçılık ve ayrımcılığın yaygınlaşmasında, gerçek bilgi paylaşımında, bu dilleri oluşturmada ve toplumun çeşitli kesimleri için alışılmış bir siyasi bir dil haline getirilmesinde hükümetin sorumluluğu düşünülmektedir.

Özetle, sosyal uyum çalışmalarının geç başladığı ve sürdürülebilir çalışmalar olmadığı söylenebilir. Sosyal medyanın dışlayıcı ve ayrımcı dili, yerel toplum üyeleri ile Suriyeli sığınmacılar arasındaki temas eksikliği ve Suriyeli sığınmacılara karşı tutumların ve ön yargıların sosyal kaynaşmaya ilişkin ilişkiler kurmayı zorlaştırdığını söylemek mümkündür. Sığınmacıların Türkçe öğrenmeye daha az motive olmaları ve Türkiye’de bir süredir kalmalarına rağmen kendilerini geçici olarak hissetmeleri toplumsal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Yerel yönetimler ve STK’lar tarafından sürdürülebilir politikalarla Suriyeli sığınmacılarla yerel halkın sosyal uyumu geliştirebilmektedir. Sosyal uyum çalışmasında, Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın ortak yönleri plan çıkarılarak, önyargıları kırmak ve tarafların birlikte yaşadığı alanlarda etkileşim içinde olabilecekleri etkinlikler düzenlemek çok önemlidir. Etkinliklerin sosyal uyuma faydalı olduğunu ve olumsuz yöndeki duyguları azaltabileceği düşünülmektedir. Sosyal uyum, topluluğun huzuru sağlamak, eşitsizliği gidermek ve gettolaşmayı önlemekle bağlantılıdır. Başarılı bir sosyal uyum, sadece eşitlik ve ayrım gözetmemeye dayalı değil, farklılıklara saygı duyulan, bireylerin ifade etme ve katılma özgürlüğüne sahip bir ortamın yaratılmasına dayanmaktadır.

Gözlem Analizleri ve Sosyal Uyuma Etkisi

Bu çalışmada, Antakya’daki Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu kamusal alanlardaki park ve caddeler olarak incelenmektedir. Bu çalışmanın amacı, kamusal alanların

kullanımını sosyo-psikolojik yönleriyle ele almaktır. Yapılan gözlem doğrultusunda, parkın sorunsuz olmasını sağlamak için çeşitli tasarım önlemleri alınmış olsa da daha çekici ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilecek tasarımlara ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Kullanıcı psikolojisi açısından ihtiyaçları tam olarak karşılanmazsa, alanın kullanımı az olacaktır. Literatür bölümünde anlatılan Sosyo-psikolojik mekân gereksinimleri ve park tasarım kriterlerine göre; “çeşitlik, ulaşım ve erişilebilirliği, yeşil alanı ve peyzaj öğeleri, kaldırımlar, cadde mobilyaları ve sosyal doku” başlıkları altında incelenmektedir. Fotoğraflama yöntemi ile değerlendirme yapılmaktadır. Uzun süre, farklı günlerde ve saatlerde yapılan gözlemler sonucunda, yerel halkın ve Suriyeli sığınmacıların aktif ve yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Ancak Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın sosyalleşmediği gözlemlenmektedir. Suriyeli sığınmacılar kendi grup üyeleriyle aynı şekilde Türk halkı da kendi grubu ile sosyalleşmektedir. Parkta engelsiz kullanılabilirlik açısından, işlevsellik açısından maddi ve sosyal adalet sağlanmalıdır. Kimseyi dışlamadan, herkesin eşit ve haklara sahip, kapsayıcı, sağlıklı ve yaşanabilir şehirler için tasarlanması gerektiği düşünülmektedir. Fiziksel, işlevsel ve sosyal olgu açısından kullanıldıkça değeri artan bütün kamusal alanlar gibi parkların da sosyo-psikolojik olması, kapsayıcı, sağlıklı bir şekilde tasarlanması gerektiği düşünülmektedir. İnsanlar çekici ve daha fazla işlevsellik tasarımlara beklemektedir. Parkta sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenirse daha fazla kullanmaya teşvik edileceği düşünülmektedir. Parkın erişimi ve konumu iyi olmakla birlikte, kullanıcılarının psikolojik ihtiyaçlarını alanda geliştirilirse yoğunluğu artacaktır. Alan kapasitesi arttırılarak ve farklı tasarımlar ile geliştirilerek parkın iki grubun bir araya getirebileceği düşünülmektedir.

Caddeler ise kentin en önemli ve insanların en çok etkileşim içinde olduğu bölümlerinden biri olan dış kamusal alanların sembolleri olarak kabul edilmektedir. İnsanların ana gereksinimlerini karşılarken bir araya geldikleri, sosyalleştikleri ve birbirleriyle etkileşimlere girdiği mekanlardır. Erişilebilirlik açısından değil, sosyal sürdürülebilirlik açısından da mühim konuma sahip olan caddeler, kent merkezinin bütün kullanıcılarını barındıracak biçimde tasarlanmalıdır. Yapılan gözlemler doğrultusunda, Şükrü Balcı Caddesinde dikkat çekici olarak yol boyunca neredeyse tüm dükkânların, iş yerlerinin Suriyeli sığınmacıların tarafından kullanıldığını gözlemlenmektedir. Suriyeli sığınmacılar kültürlerini de beraberinde getirmektedir. Şükrü Balcı Caddesi, literatür bölümünde anlatılan cadde tasarım kriterlerine göre ise; "Çeşitlik, ulaşım ve erişilebilirliği, yeşil alanı ve peyzaj öğeleri, kaldırımlar, cadde mobilyaları ve sosyal doku" ve sosyo-psikolojik gereksinimleri olarak incelenmektedir. Caddenin görsel bir estetik (cephe, olanaklar vb.) dikkat çekici bir tasarıma sahip olmadığı görülmektedir. Bu caddenin ortak ihtiyaçları karşılayacak bir yer sağladığı kısmen söylenebilir ancak daha çok Suriyeli sığınmacılara yönelik hitap ettiği görülmektedir.

Caddenin belirlenen tasarım kriterlerine göre iyi durumda olmadığı gözlemlenmektedir. Yaşamaya değer bir cadde için en önemli tasarım kriterlerinden biri olan konfor, kent insanının temel ihtiyaçlarından biridir. Trafik ve erişilebilirliği, peyzaj, çevre kalitesi, park sorunları, görüntü kirliliği, yer döşemesi, mobilya eksikliği gibi konularda elde edilen bulgulara göre; bu caddenin tam anlamıyla konforlu olmadığı ortaya çıkmaktadır. Uygun sokaklara, insanların fiziksel olarak ve sosyo-psikolojik ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. En önemli vurgu ise, caddede kutuplaşma bulunduğu gözlemlenmektedir. Suriyeli sığınmacıların diğer Suriyeliler ile sosyalleştiği ve kendi aralarında alışveriş yaptıkları gözlemlenmektedir. Bu bağlamda Şükrü Balcı Caddesinin literatür bölümünde belirlenen tasarım kriterlerine, fiziksel ve sosyo-psikolojik (önerilere göre) düzenlenmesinin caddenin kullanıcı memnuniyetini önemli yönde etkileyeceği, bölgede kalma sıklığı ve süresini artıracaktır.

Caddenin herkesin erişimine açık hale getirilmesi, ulaşımın kolaylığı ve fiziksel engellerini olmaması düzenlemelerin de caddenin kullanımının herkes tarafından artıracağını düşünülmektedir.

Genel Değerlendirme

Bu çalışmanın başlangıç ve bitiş noktaları kamusal mekânların bazılarının Türkler tarafından yoğun kullanılması, bazılarının da Suriyeli sığınmacıların tarafından yoğun kullanılmasında etnik/mezhebe, ırka, kültürel farklılıklara ve toplumsal farklılıklara bağlı nedenlerin olduğunu varsayılmıştır. Ancak yapılan gözlemlere ve anketlere göre bu kamusal alanları ağırlıklı olarak bir grubun kullanmasının ırka, mezhebe vb. bağlı olmadığını göstermiştir. Aslında asıl sorunun genel tasarım ilkeleri ile ilgili olduğunu tespit edilebilmektedir. Kamusal mekânlar doğru tasarım ilkeleriyle tasarlanmalı ve engelsiz kullanılabilirlik ve işlevsellik açısından maddi ve sosyal adaleti sağlamalıdır. Kimseyi dışlamadan, herkesin eşit haklara sahip olduğu, kapsayıcı, sağlıklı ve yaşanabilir şehirler için tasarlanmalıdır. Bununla birlikte güven ve aidiyet duygusu, kişisel alanın kullanımını güçlü bir şekilde etkilemektedir. Çünkü insanların güvenlik ihtiyacı diğerlerinden önce gelmektedir. Sonrasında daha iyi tasarımlar ve güzel bir manzara için talep etmektedir. Bu bağlamda yeni gelenlerin bu mekânlara aidiyet duygusu hissedebileceği ve topluma daha kolay entegre edilebileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede kamusal alanlarda olumlu bir sosyal çevre potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için çalışılmalıdır. Kamusal alanı tasarlarken, istenen sosyal sonuçları, fiziksel alan ve bağlamının bunları nasıl destekleyip desteklemeyeceğini düşünmek de önemlidir. Çeşitliliği korurken zaman içinde değişen ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek şekilde bir kamusal alan oluşturulmalıdır. Kamusal alanlar çekici, görsel,

fiziksel sosyo-psikolojik açılarından erişilebilir olacak şekilde tasarlanmalıdır. Dünya çapında farklı kültürlerle sahip kent örneklerine bakıldığında, kamusal alanı olarak Times meydanı (Şekil 47) ve Granary meydanı örnekleri ele alınabilir (Şekil 48).

Şekil 47. New York'ta Times Meydanı

Önceki bölümlerde tartışıldığı gibi bir kamusal alanın güvenliği her şeyden önce gelmektedir. Aktif alan her zaman daha güvenli görüneceğinden, gözden kaçan ve dışarıdan açıkça görülebilen alanlar gibi, ne kadar meşgul alanlarla belirlenmektedir. Ayrıca kamusal alanın nasıl yönetildiğini de etkiler; temiz, düzenli ve bakımlı alanlar genellikle daha güvenir hissettirmektedir. Ayrıca kamusal alanın nasıl yönetildiğini de gösterir. Son olarak alan rahatlatıcı olmalıdır. Örneğin, kaliteli, rahat ve tercihen hareketli resmi oturma yerleri, resmi olmayan oturma olanakları (basamaklarda, bordürlerde ve duvarlarda), rahatlatıcı çevre düzenlemesi ve dikkatli bir değerlendirme ile daha uzun süreli vakit geçirmeye elverişli ve rahat olmalıdır. Güneşten, rüzgâr ve yağmurdan korunacak yerler sağlanmalıdır. Örneğin çimlerin bakımlı ve güzel olması kullanıcılarına rahat ve esnek bir ortam sağlamaktadır. Aynı zamanda rahatlama, oyun ve sosyal katılım için son derece elverişli olduğunu düşünülmektedir.

Granary meydanı, Londra-Kings Cross demiryolunun arazilerinin yeniden geliştirilmesinin kalbindeki kamusal bir alandır. Regent Kanalı da dahil olmak üzere bir dizi yeni alt alanı içermektedir. Çeşmeleri ve aydınlatma efektlerini etkinleştirmeye yardımcı olmaktadır. Farklı kültürlerden insanlar bir arada ve ayrıştırılmadan rahat ettiği ve keyifli bir alandır.

Şekil 48. Granary Meydanı

Tartışmalı olarak, planlamacıların ve diğer düzenleyicilerin kamusal alanların tasarımına ve yönetimine kendi katılımlarını değerlendirmelerine olanak tanıyan geniş çapta uygulanabilir bir çerçeve olduğu düşünülmektedir. Buna dayalı başarılı bir kamusal alanlar; gelişen (resmi veya gayri resmi nitelikte), çeşitli (herkes için uygun), ücretsiz (güvenli hak ve yükümlülüklerle), kısıtlı (kullanımlarında açıkça halka açık), ilgi çekici (aktif kullanımlarda tasarlama), anlamlı (kayda değer olanaklar ve özellikler içeren), sosyal (sosyal katılımı teşvik eden), rahat (güvenli ve rahatlatıcı hissetmek) ve sağlam (değişim karşısında uyarlanabilir ve farklı tasarımlarla yaklaşıma) olmalıdır. Bu tür konular şansa bırakılmayacak veya bireysel projeler ve teklifler üzerinde vaka bazında özel durumlara bırakılmayacak kadar önemlidir. Bunun yerine, tartışıldığı gibi, kalkınmadan önce, kamusal alanların uzun vadeli planlaması ve yönetimi için tutarlı bir stratejik çerçeve içinde belirlenen, kamusal alan tasarımı için bir dizi sağlam temelli pozitif ilkeyi ortaya koymanın büyük değeri vardır. Kimse kimseyi dışlamadan, ırka, mezhebe, farklı kültürlere ve toplumsal farklılıklara bakılmaksızın bir araya gelebilmek ve huzur içinde bir arada yaşamak amaçlanmalıdır. Sadece bir grup tarafından yoğun kullanma yerine herkese açık ve davetkar olmalıdır. Bunu da bu tezde göstermeye çalışılmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda Hatay-Antakya kentinde ortaya çıkan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına yönelik sosyal uyumu arttırabilecek nitelikte bir kamusal alan (15 Temmuz Milli İrade parkı, Şükrü Balcı Caddesi) tasarım önerileri şu şekildedir;

15 Temmuz Milli İrade Parkı tasarımı ile ilgili öneriler;

- Kamusal alan kriterlerinden biri kullanıcıları tatmini edecek aynı zamanda kamusal alana çeşitlilik getirecek işlevsel büyüklüktür. Bu bağlamda, parkın yanındaki alanın (eski stadyum) dahil edilmesi önerilmektedir.
- Oturma birimleri yeterli sayıda ve belirli standartlarda olacak şekilde özen gösterilmelidir.

- Estetik açıdan sanatsal yapılar özellikle bitkilerden sağlanmalıdır.
- Konfor ve aktif yaşam konusundaki beklentileri karşılayabilecek kentsel tasarımlar hazırlanmalıdır.
- Farklı kültürlerden gelen kişilerin parkta sosyalleşme açısından haftanın belirli günlerinde sergiler, faaliyetler düzenlenebilir (Şekil 49).

Şekil 49. 15 Temmuz Milli İrade Parkında sergi alan önerisi

- Parkın yeşil alanlarını, oturulacak, dinlenilecek ve manzaraya hayran kalınacak yerlerin yanında, tenis sahası, mini satranç ve yer oyunları gibi uygun pozisyonlar da düzenlemek (Şekil 50).

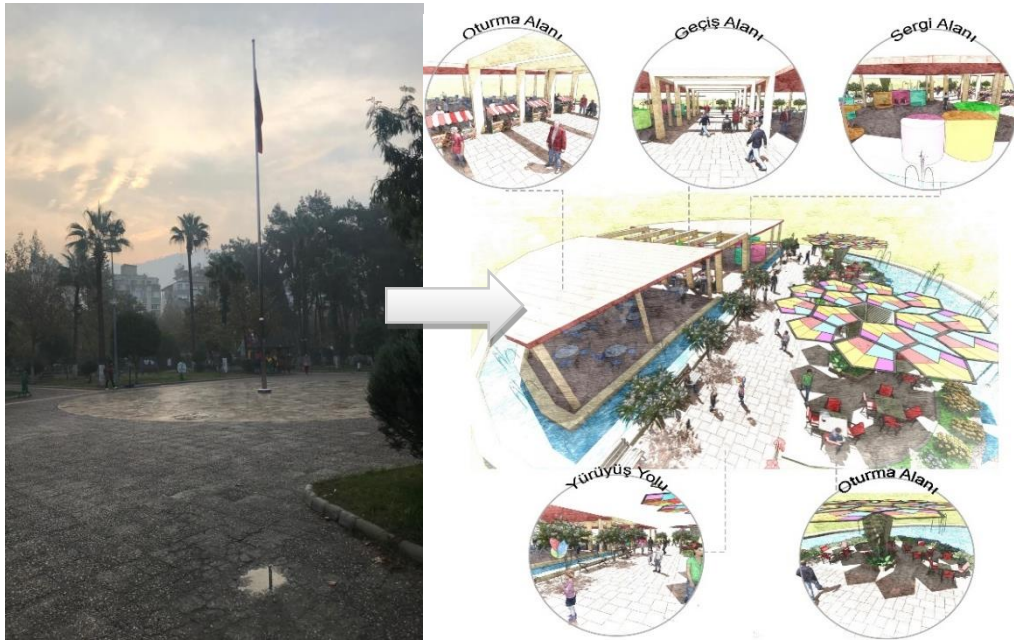
Şekil 50. Sosyal alan önerisi, Utrecht'teki Máxima Park'ta satranç masaları

- Kullanıcıların temel ihtiyaçlarını karşılayan açık ve kapalı olacak şekilde tesisler düzenlenmelidir (Şekil 51).
- Mekânın sosyo-kültürel aktivitelerini zenginleştirmek, sosyal olanaklarını ve çeşitliliğini artırmak (yeme-içme, toplum hizmetleri, büfeler vb.). Parkın çekiciliğini arttırmakla kalmaz, aynı zamanda alanın kullanımı olumlu bir yönde etkileyecektir (Şekil 51).

Şekil 51. 15 Temmuz Milli İrade Parkı sosyal olanaklar önerisi

- İki toplumun arasında sosyalleşme sağlanabilmesi için parktaki çocuk oyunlarını geliştirmek, çocuklara özel ortak ve farklı tasarımlar ortaya koymak gerekir.
- Kent ile ilgili problemleri bütünsel olarak ele almak yeşil örüntü ile kamusal alan kazanımını ilişkisini mimari kentsel tasarım yöntem pratiklerinden farklı bir müdahale biçimi şeklinde irdelemek gerek. Bu bağlamda akupunktur (Şehir hayatını daha iyi hale getirmek küçük ama temel değişiklik yapmak) noktalarından çevreye tasarlamak (Şekil 52).

Şekil 52. 15 Temmuz Milli İrade Parkı orta alanı için tasarım önerisi

Şükrü Balcı Caddesi tasarımı ile ilgili öneriler ise;

- Dükkanların sattığı ürünlerin iki topluma da hitap edilecek şekilde sunulması.
- Heykel, kabartma veya plastik yapıtlar yayaların yürüyüş yollarını hayata geçiren unsurlar olarak kabul edilir. Hareketlilik, esneklik ve değişken çalışma caddeye bir dinamizmin duygusu getirilebilmektedir.
- Estetik, sürdürülebilir, fiziksel, ekonomik, mekânsal, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik açıdan ihtiyaçları karşılayabilecek esneklik ve uyarlanabilir tasarımlar geliştirmelidir.
- Trafik akışında araçların ve yayaların güvenliğini sağlayabilmek için yaya geçidi çizgileri yerleştirilmelidir (Şekil 53).
- Cadde boyunca kent donatılarını yerleştirmek.
- Cadde ile sınır oluşturan binaların cephelerinin belirli dış kriterlere sahip olması gerekir. Binaların cephelerinin aynı tür kaplamalar ve boya malzemeleri kullanılarak caddenin bütünlüğü sağlayacaktır. Binaların çatıları da aynı türden tasarıma sahip olmalıdır (Şekil 53).
- Dükkanların reklam panoları uygun olmayan malzemelerden arındırılarak, yerel standartlara uygun çeşitli renk ve boyutlarda tasarlanmalıdır. Basit ve okunaklı bir format kullanmak suretiyle renk ve cephe açısından kişisel tercihler bir kenara bırakılarak ortak bir dilde oluşturulmalıdır (Şekil 53).

Şekil 53. Şükrü Balcı Caddesi cephe önerisi

- Şükrü Balcı Caddesi ve çevresinde yol üzerinde ağaçlandırma çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalar sadece şehrin ekolojisine katkıda bulunmakla kalmayıp, kent alanlarda yayaların konforu da iyileştirecektir.

- Caddede düzenlemelerinde dilsel tutarlılık ve bütünlük sağlanmalıdır. Bu konuda caddedeki aydınlatma elemanları değiştirilmeli ve belirli aralıklar ile yerleştirmelidir (Şekil 54).
- Eksik çöp kutuları tamamlanmalı, belirli aralıklarla yerleştirilmeli ve sayıları çoğaltılmalıdır.
- Yön ve trafik işaretleri, araç sürücülerinin görebileceği yerlere yerleştirilmelidir.
- Yaya trafiğini engelleyen, gereğinden fazla yerleştirilerek görüntüyü kirliliğine neden olan güncelliğini yitirmiş tabelaların bölgeden uzaklaştırılması gerekmektedir.

Şekil 54. Şükrü Balcı Caddesinde cadde düzenlemeleri önerisi

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çıkan sonuçlara göre, Suriyeli sığınmacılar çoğunlukla kendi kültürlerindeki insanlarla sosyalleşmektedir. Yerel halkın kültüründen kopup kendi mekânlarını oluşturmaktadırlar. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın aralarında sosyal uyum sorunları vardır. Bunları da dil bilmeme, ön yargılar, ayrımcılık ve yanlış bilgiler edinme olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu sorunların aşılabilmesi için kamu kurumları, sosyal medya ve STK'lar arasında işbirliğinin kurulması ve göçün yol açtığı sorunların toplumsal alanda çözülmesi için ortaklık oluşturulması gereklidir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: tasarım önemlidir ama insanların algıları da önemlidir. Bu algıları yönlendiren temel unsurlarından birisi de sosyal medyadır. İnsanlar kendileri gibi olanların, toplumun önde gelen siyasetçilerinin fikirlerine ve düşüncelerine değer vermektedir. Siyasetçilerin söylemlerine dikkat etmesi ve ayrımcılık içeren tutumlar sergilememesi gerekir. Kamusal alanların eşit olarak kullanılmasına imkanlar sağlansa bile insanların zihniyetlerini değiştirmedikten sonra bunun bir anlamının olmayacağı söylenebilir. Aslında asıl mesele insanların algısı, bakış açısı ve zihin gelişim seviyesidir. Gelişmişlik, ekonomik ve sosyal yönlerle alakalıdır. Gelişmişlik seviyesinin artmasıyla insanların olumlu tutumlarının gelişebileceği, ayrımcı yaklaşım ve tavırların azalacağı söylenebilir.

Bu çalışmanın bulguları önceki çalışmalara benzer şekilde Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönme konusunda çok da istekli olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda bu göç sürecini ötekileştirerek ve ayrıştırarak çözebilmek mümkün olmayacaktır. Bu çerçeveden yola çıkarak uyumu sağlamaya çalışmak gerekir. Bu uyumun sağlanabileceği en öncelikli alanlardan birisi kamusal alanlardır.

Yapılan analizlere göre, iki toplumun arasında sosyal mesafenin olduğu söylenebilir. Bu da iletişim eksikliği, yanlış bilgiler edinme, dil bilmeme, ön yargılar ve sosyal medyadan kaynaklıdır. Gruplar arasında sosyal kaynaşma sağlanmalıdır. Yeni gelenlerin kendilerini toplumun bir parçası hissetmelerini sağlanmalıdır. Kentlere uyum sürecinin şehirlilik bilincini arttırmanın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşları oldukça önemlidir. Ortak bir kültür çatısı altında, tek bir alanda bir arada yaşama sağlanmadıkça ayrılığa, paralel yaşamlara ve çatışmalara yol açabilecektir.

Son olarak bu göç sürecinde iki toplum arasında uyum sağlanmazsa ve bu süreç doğru yönetilmezse Suriyeli sığınmacılar daha çok içlerine dönecekler ve mekânsal olarak daha fazla ayrışma olacaktır. Yerel toplumun da tedirginliği, olumsuz tutumları ve ön yargıları artacaktır. Bu da iki toplumda nefret oluşturacak ve suç oranlarının artmasına sebep olacaktır. Ayrıca eğitimsiz, düşük gelirli ve dışlanmışlık duyguları nedeniyle kimlik krizleri yaşayan gençler gelecekte güvenlik sorunları oluşturabilecektir. Bu çerçevede devlet, sosyal uyum ve kaynaşmaya yönelik strateji geliştirilmelidir.

Sosyal uyum insanların bulunduğu her yerde gerçekleşmelidir. İş yerlerinde, mahallelerde, okullarda ve kamusal alanlarda. Algılara bakmak yerine gerçeklere ve doğru bilgilere ulaşabilmeye odaklanılmalıdır. Sığınmacıların varlığını kabul etmek ve korunmalarını sağlamak için yasal mekanizmalar oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Sosyal uyum ile ilgili çalışmalar/projeler yapılmalı ve bilimsel araştırmalar arttırılmalıdır. Sosyal uyum için devlet tarafından ciddi adımlar atılması, makro düzeyden başlayıp sonra da mikro düzeyde göstergeler belirlenmelidir. Göçle yakından ilişkili farklı kültürler arasındaki karşılaşmalar, olası sorunları incelenerek mümkün olduğunca önlemeye yönelik düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu önerilerin hayata geçmesiyle iki toplumun huzur içinde bir arada yaşayabilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abada, T., Hou, F. and Ram, B., 2007. Racially Mixed Neighborhoods, Perceived Neighborhood Social Cohesion, and Adolescent Health in Canada. *Social Science & Medicine*, 65 (10), 2004-2017.
- Adıgüzel, Y., 2012. Esenler’de Yaşamak, Memlekette Ölmek: Göç ve Kente Uyum Sürecinde Hemşehrilik. Göç, Kentleşme ve Aidiyet Ekseninde Esenleri Anlamak, Editör: Ş. M. Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları, İstanbul, 185-220.
- AFAD (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), 2014. Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklarındaki Misafirlik Raporu, Ankara.
- Ager, A. and Strang, A., 2008. Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21 (2), 166-19.
- Akkoyunlu Ertan, K. and Ertan, B., 2017. Türkiye’nin Göç Politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1 (2), 7-39.
- Aksoy, E. 2010., Almanya’da Yaşayan Üçüncü Kuşak Türk Öğrencilerin Kimlik Algılamaları ve Buna Bağlı Olarak Karşılaştıkları Ayrımcılık Sorunları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 12.
- Aksoy, Z., 2012. Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20 (5), 1307-9581.
- Aktaş, E. ve Gülçür, İ., 2017. Suriyelilere Yönelik Toplumsal Kabulü ve Uyumu Etkileyen SosyoEkonomik Faktörler: Mersin İli Mezitli İlçesi Örneği, *Toplum ve Demokrasi*, 11 (23), 235-248.
- Alaluf, M., 1999. Séminaire: Evolutions Démographiques et Rôle de la Protection Sociale: Le Concept de Cohésion Sociale.
- Alkan Çakın. Ş., 1990. Mimari Tasarım, İnsan ve Çevre. Özal Printing House.
- Allport, G. W., 1968. *The Person in Psychology: Selected Essays*. Boston: Beacon Press.
- Altıparmak, B., 2015. Kent Pazarlamasında İletişim Yönetimiyle Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Altman, I., 1975. *The Environment and Social Behavior*. Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Anonim., 2015. The Definition and Concept of Spatial Integration Cultural Studies Essay, <https://www.ukessays.com/essays/cultural-studies/the-definition-and-concept-of-spatial-integration-cultural-studies-essay.phayp?vref=1> (10.04.2022)
- Appleyard, D., 1981. *Livable Streets*, University of California Press, Berkeley, CA.
- Asar, H., 2013. Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Atalay, İ., 2011. Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya, Meta Basım Matbaacılık, İzmir.
- August, K. J. and Rook, K. S., 2013. Social Relationships. *Encyclopedia of Behavioral Medicine*, Editors: M. D. G. and T. J. R. Springer, United States, 1838-1842.

- Aydıntan, E., 2001. Yüzey Kaplama Malzemelerinin İç Mekân Algısına Anlamsal Boyutta Etkisi Üzerine Deneysel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Aytaç, Ö., 2013. Kent Mekânları ve Kimlik/Farklılık Sorunu. *İdealkent*, 4 (9), 138-169.
- Balcı, A., 2009. Sosyal bilimlerde araştırma (7. basım). Pegem Akademi, Ankara.
- Ball, K., Cleland, V.J., Timperio, A. F., Salmon, J., Giles-Corti, B., Crawford, D. A., 2010. Love Thy Neighbour? Associations of Social Capital and Crime with Physical Activity Amongst Women. *Social Science & Medicine* 71 (4), 807-814.
- Banerjee, T., 2001. The Future of Public Space. Beyond Invented Streets and Reinvented Places. *J. Am. Plan. Assoc.*
- Baron, R. A., Byrne, D. and Suls, J., 1989. Attitudes: Evaluating the social world. Baron et al, *Social Psychology*. 3rd edn. MA: Allyn and Bacon, 79-101.
- Baş, T., Akturan, U., 2017. Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin yayıncılık.
- Bauder, H., Lusi, T., 2008. Local, Regional and Transnational Networks and the Integration and Settlement Dispersal of Filipino Immigrants. Joint Centre for Excellence in Research on Immigration and Settlement (CERIS).
- Bednov, A., 2009. KEİ Üyesi Devletlerde Göçmenlik – Sosyal ve Kültürel Yönler, Bükreş 32. Genel Kurulu 13 Haziran 2009 Tarihli Raporu.
- Berry, J. W. and Sam, D. L., 1997. Acculturation and Adaptation. *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 1.3. Social Behaviour and Applications, Editors: W. B. J., H. S. M. and K. Ç. Boston., 291-326.
- Berry, J. W., 2005. Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697-712.
- Beyazıt, E., 2019a. Migration and urban space: the distribution of Syrian asylum seekers in the space. *Immigration Policy Studies*, Editor: B. U. Peter Lang, Berlin.
- Beyazıt, E., 2019b. Hatay Kent Kimliği. Detay Yayınları, Ankara.
- Bilgili, C., 2001. Tarihi Antakya Parkının Rekreatif Alan Kullanımı Yönünden Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antakya.
- Bilgin, N., 1997. Siyaset ve İnsan. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Bilgin, N., 2003. Sosyal Psikoloji Sözlüğü. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Bilgin, N., Görengeli, M., 1996. Kentsel Katılım ve Çoğulculuk. Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne, Editör: Ferzan Bayramoğlu Yıldırım. Kent Basımevi, İstanbul.
- Biner, Ö., Soykan, C., 2016. Bize Misafir Dediler. Söyleyiniz, Kimdir misafir? Var mıdır Kanunda Karşılığı? Suriyeli Mültecilerin Perspektifinden Türkiye’de Yaşam, Mülteciler Dayanışma Derneği.
- Bogenç, Ç., Bekçi, B. ve Üçok, M., 2018. Kent Parklarında Sosyalleşme Mekânlarındaki Görsel Kalite Değerlendirmesi; Rize Sahil Parkı Örneği. In *Proceedings of European Conference on Science, Art & Culture (ecsac-2018)*, Antalya, 381-386.
- Bolak, O., 1988. Bina Bilgisi Ders Notları, İTÜ, Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Borjas G. J., 1992. Ethnic Capital and Intergenerational Mobility, *Quarterly Journal of Economics* 107(1), 123-150.

- Bostancı, S. H., 2002. Kentsel Tasarımda Aydınlatmanın Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Boyle, Paul J., Halfacree, K. H. and Robinson, V., 1998. Exploring Contemporary Migration, Addison Wesley Longman Limited, Newyork.
- Braaten, Leif J., 1991. Group Cohesion: A New Multidimensional Model. Group, 1 (15), 39-55.
- Bruce L. B. and Howard L., 2015. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Çev.: Hasan Aydın, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bruce L., Howard L., 2015. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Konya.
- Budak, P., 2017. Yerel Jalkın Algısında Suriyeli Sığınmacılar ve Toplumsal Etkileri: Elâzığ İli Örneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5 (62), 543-564.
- Buğday, H.A., 1991. Endüstrileşmiş Toplu Konutta Farklı Kullanıcı Gereksinmelerini Karşılama Çözümleri Doğrultusunda Bir Mimari Tasarım Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Burton, E., Mitchell, L., 2006. Inclusive Urban Design: Streets for Life, UK: Architectural Press.
- Can, Ş., 2017. The Syrian Civil War, Sectarianism and Political Change at the Turkish–Syrian Border. Social Anthropology, 25(2), 174- 189.
- Canter, D., 1986. Environmental (Social) Psychology: An Emerging Synthesis. *Environmental Social Psychology*. D. Canter, J.C. Jesuino and fri., Klumer Akademik Publishers.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G. and Stone, A. M., 1992. Public space. Cambridge:
- Carr, S.; Stephen, C., 1992. Francis, M.; Rivlin, L.G.; Stone, A.M. Public Space; Cambridge University Press: Cambridge, UK.
- Cengiz, D., 2015. Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı: Kilis Örneği. Electronic Turkish Studies, 10 (2), 101-122.
- Cengiz, D., 2020. Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Mekânsal Toplanması/Ayrışması: Örüntüler, Süreçler ve Sonuçlar. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, B. Ve Kılıç, T., 2019. Sınır Kentlerindeki Suriyelilerin ve Yerleşik Halkın Güvenlik Algıları: Gaziantep, İzmir ve Szeged Örneği. Göç Dergisi, 6(1), 11–36. <https://doi.org/10.33182/gd.v6i1.623>.
- Council of Europe., 2005. Concerted Development of Social Cohesion Indicators. Method Guide; Council of Europe Publishing: Strasbourg, France.
- Çakın, Ş., 1988. Mimari Tasarım, İnsan, Toplum ve Çevre İlişkileri. İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Çakın, Ş., 1990. Mimari Tasarım, İnsan ve Çevre, İstanbul.
- Çınar, İ., 2008. Kent Parklarının Rekreatif Yönden Yeterliliği Üzerine Fethiye-Muğla Kent Parkları Örneğinde bir Araştırma. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 5(2),33-38.
- Çuhadar Gürkaynak, E., 2012. Toplumsal Temas: Önyargı ve Ayrımcılığı Önlemek İçin Bir Sosyal Değişim Aracı Olarak Kullanılabilir mi? Ayrımcılık-Çok Boyutlu Yaklaşımlar, Editörler: Ç. K., ve A. C. M. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 256-265.

- Danış, D., 2017. Şehir hepimizin-didem danış ile kentte göç mekânları üzerine söyleşi. <http://medyascope.tv/2017/09/18/sehir-hepimizin-38-didem-danis-ile-kenttegoc-mekanlari-uzerine-soylesi/> (06.04.2022).
- De Vries, S., Sonja, Van Dillen, S. M. E., Groenewegen P. P., and Spreeuwenberg, P., 2013. Streetscape Greenery and Health: Stress, Social Cohesion and Physical Activity as Mediators. *Social Science & Medicine*, 94, 26-33.
- Demireva, N. and Heath, A. 2014., Diversity and the civic spirit in British neighbourhoods: an investigation with MCDS and EMBES 2010 data, *Sociology* 48, 643-63.
- Demireva, N., 2017. Briefing: Immigration, Diversity and Social Cohesion. University of Oxford: The Migration Observatory.
- Deniz, A.Ç, Ekinci Y., Hülür, A.B., 2016. Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal dışlanma Mekanizmaları. *Sosyal Bilimler Aştırma Dergisi*, 27, 17-40.
- Deniz, T., 2014. Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175-204.
- Di Fabio, A. and Kenny, M.E., 2016. From Decent Work to Decent Lives: Positive Self and Relational Management (PS&RM) in the Twenty-First Century. *Front. Psychol.*
- Di Fabio, A. and Rosen, M.A., 2018. Opening the Black Box of Psychological Processes in the Science of Sustainable Development: A New Frontier. *Eur. J. Sustain. Dev. Res.*
- Di Fabio, A., 2014. Intrapreneurial Self-Capital: A New Construct for the 21st Century. *J. Employ. Couns.* 51, 98-111.
- Di Fabio, A., 2017. The psychology of sustainability and sustainable development for well-being in organizations. *Front. Psychol.*
- Dinçer, O. B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K., Özmenek Çarmıklı, E., 2013. Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü*, Ankara.
- Doğanay, H., Özdemir, Ü., Şahin, F., 2011. Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Duany, A., Speck, J., Lydon, M., 2010. *The Smart Growth Manual*, McGraw-Hill, United States of America
- Duffy, M., 2020. In *International Encyclopedia of Human Geography (Second Edition)*.
- Durkheim, E., 1897. *Le Suicide: Etude de Sociologie*. Hachette Livre-Bnf, New York.
- Ekici, S. ve Tuncel, G., 2016. Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*. 5 (1), 9-22.
- Ekşi, A., 2002. Sığınmacı ve Göçmelerde Psikopatoloji, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (3), 215-221.
- Ellialtıoğlu, B. 2007., *Mekânda Kişiselleşme ve Kendileme*, Yüksek Lisans Tez, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, M. M., 2014. Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi*, Ankara.
- Erdoğan, M. M., 2017. *Kopuştan uyuma kent mültecileri: Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Erdoğan, M. M., 2017b. Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum. *Bilgi Üniversitesi Yayınları*, İstanbul.

- Erdoğan, M. M., 2019. Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erdoğan, M., 2020. Suriyeliler Barometresi 2019. Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. Ankara: Orion Kitabevi.
- Erduran F. ve Kabas S., 2010. Parklarda Ekolojik Koşullarla Dengeli, İşlevsel ve Estetik Bitkilendirme İlkelerinin Çanakkale Halk Bahçesi Örneğinde İrdelenmesi. Ekoloji, 19(74), 190-199.
- Eren, V. ve Aydın, A., 2016. Türkiye’deki Sürecinde Yeni Bir Durum: Suriyeli Kentliler. Çukurova Araştırmaları Dergisi, 2(1), 31-38.
- Erkan, R., Bağlı, M., 2005. Diyarbakır’da Seçmen Davranışı ve Seçmen Davranışının Oluşmasında Yerel Medyanın Rolü. Selçuk İletişim, 3 (4), 181-196.
- Erniş, Y., Işıl, İ., 2012. Fiziksel Elemanların Yüzer Yapılarda Mekân Algısına Olan Etkileri: Çevre ve İnsan Davranışı İlişkisi Bağlamında İrdelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ertan, K. ve Ertan, B., 2018. Türkiye’nin Göç Politikası, Yeditepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 1(2), 7-39.
- Erten, S., Güneş, M., G. M. ve Beyazıt, E., 2018., Bir göç kapısı Reyhanlı-göçün etkileri üzerine bir araştırma. I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildirileri, Editörler: E. A. ve U. M.E. Düzce Üniversitesi Yayınları, Ankara, 543- 558.S
- Eşbah, H., 2006. Aydın’da Kent Parklarının Bazı Ekolojik Kalite Kriterleri Yönünden İrdelenmesi. Ekoloji, 15 (58), 42-48.
- Extra, G., ve Spotti, M., 2009. Language, Migration and Citizenship A Case Study On Testing Regimes In The Netherlands.
- Fathi, S., 2012. The Analysis of Social Relations in Sustainable Urban Space. Journal of Iranian Social Development Studies, 4 (4), 47-64.
- Festinger, L, Kurt W. Back, and Stanley Schachter. 1950., Social Pressures in Informal Groups: A Study of Human Factors in Housing. Lincoln: Stanford University Press.
- Fielden, A., 2008. Local Integration: an Under-Reported Solution to Protracted Refugee Situation, UNHCR.
- Fotheringham, A., S., 2001. İn International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences.
- Francis, M., 2010. Mixed-life places. Companion to urban design. Routledge.
- Gehl, J., 2008. World Class Streets: Remaking New York's City Public Realm. New York: New York City Council.
- Gehl, J., 2010. Cities for People, Island Press, Washington.
- Giddens, A., 2010. Göçmenlerin Emek Piyasası Üzerindeki Etkisi, Sosyoloji Başlangıç Okumaları, Ankara, Say Yayınları, 522–527.
- GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2022), Göç İstatistikleri: Geçici Koruma, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Göç Maddesi, 1986. Ana Britanica Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 9, İstanbul.
- Gökşen, C., 2010., Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu, Editör: D. A. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- Göler, S., 2009. Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Göregenli, M., Karakuş, P., 2014. Göç Araştırmalarında Mekân Boyutu: Kültürel ve Mekânsal Bütünleşme. Türk Psikoloji Yazıları, 17(34), 101-115.
- Güçtürk, Y., 2014. Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler, Siyaset. Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara.
- Güllüpnar, F., 2013. Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (4), 53-85.
- Gündoğmuş, B., Gayırnal, A., 2019. Toplumsal Kabul ve Uyum Süreci Bağlamında Suriyeli Göçmenler. Journal of Academic Value Studies, 5(5), 859-860.
- Güneş, M. ve Beyazıt, E., 2017. Uluslararası Göçün Kent Kimliğine Etkileri. MECAS II. Conference Proceedings. Dobra Knjiga, Sarajevo, 462-471.
- Gür, Ş. Ö., 1996. Mekân Örgütlenmesi. Trabzon, Gür Yayıncılık.
- Gür, Ş.Ö., 2000. Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Hall E. T., 1966. The Hidden Dimension. New York, NY, Doubleday.
- Harunoğulları, M., 2016. Suriyeli sığınmacıların Kilis şehrindeki mekânsal, kültürel ve ekonomik etkileri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (45), 373-396.
- Harunoğulları, M., 2018. Sınır ötesinde yeni bir yaşam Suriyeli sığınmacılar ve göçün coğrafi etkileri: Kilis Örneği. 21. Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler: Bir Türkiye Perspektifi, Editörler: A. H.H. ve E. E. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 297-328.
- Hayduk L. A., 1983. Personal space: where we now stand. Psychol. Bull. 94, 293–335.
- Hillier, B., Penn, A., Hanson, T., Xu, J., 1993. Natural movement: or configuration and attraction in urban pedestrian movement. Environment and Planning, 20, 29–66.
- Hopkins, W. S. ve Moore, K. D. 1993., Clinical Supervision, WCB Brown ve Benchmark Publishers, USA.
- Houissa, A. Arab Spring: A Research & Study Guide., 2017. Cornell University, https://guides.library.cornell.edu/arab_spring/syria . (23. 09. 2021).
- Ittelson, W., 2003. Environment Perception and Contemporary Conceptual Theory, New York Seminar Press.
- İçduygu, A., and Ayaşlı, E. 2019. Geri Dönüş Siyaseti: Suriyeli Mültecilerin Dönüş Göçü ihtimali ve Gelecek Senaryoları. MiReKoÇ.
- İmamoğlu, V., 2003. Mekân ve İnsan Psikolojisi, Mimarlık Dergisi, 2. Sayı, Küre Yayıncılık, İstanbul.
- İnceoğlu, M., 2010. Tutum, Algı ve İletişim, Beykent Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Jacobs, A.B., 1995. Great Streets, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Jacobs, J. 1961., The Death and Life of Great American Cities. New York: Vintage Books.
- Jacobs, J. 1993., Tod und Lebengrober Amerikanischer Stadte. Verlage uhlstein GmbH, Frankfur.
- Jacobs, J. and Appleyard, D., 1987. Towards an urban design manifesto: A 1987 prologue. Journal of the American Planning Association, 53(1), 112-120.

- Jacobs, J., 1961. *The Death and Life of Great American Cities*. Vintage Books Publishing, USA.
- Jacobs, J., 1993. *Great Streets*, MA: Mit Pres, Cambridge.
- Jeannotte, M. S., 2003. Singing Alone? The Contribution of Cultural Capital to Social Cohesion and Sustainable Communities. *International Journal of Cultural Policy* 9, 35–49.
- Jenson, J., 1998. *Mapping Social Cohesion: The State of Canadian Research; Canadian Policy Research Networks*: Ottawa, CA, USA.
- Joppke, C., 2012. *The Role Of The State Cultural Integration: Trends. Challenges And Ways Ahead*, Washington: MPI Yayını.
- Kahraman, F. ve Nizam Kaya, Ö., 2016. Mültecilik Hallerini Mekân Üzerinden Okumak: Gaziantep Örneğinde Türkiyelilerin Gözünden Suriyeli Kent Mültecileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 44 (9), 808-825.
- Kahveci, K., 2007. Mutlak Zaman-Mekân Kavrayışı Üzerine.
- Karaca, S., 2013. Kayıtdışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar, *Analist Dergisi*, Sayı 31, İstanbul.
- Karasapan, O. M., 2016. The impact of Syrian business in Turkey. <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2016/03/16/the-impact-of-syrian-businesses-in-turkey/>. (07.06.2022).
- Karasu, M. A., 2016. Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3): 995-1014.
- Karasu, M. A., 2018. Türkiye’ye yönelik dış göçler-Suriyeli sığınmacı göçü ve etkileri. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 14(1), 21-41.
- Karasu, M., 2017. Göç ve Uyum Sorunu. *Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü*, Editör: Y. A. 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Elâzığ, 631-649.
- Karpat, K. H. ve Sönmez, A., 2003. *Türkiye’de toplumsal dönüşüm: kırsal göç, gecekondu ve kentleşme*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kaygalak, S., 2009. *Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*, Ankara, Dipnot Yayınları.
- Keeble, B. R., 1988. The Brundtland Report: Our Common Future. *Med. War*, 4, 17–25.
- Keleş, R., 1998. *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, 2.bs., Ankara: İmge Kitabevi.
- Kınık, K. 2010. Göç, Sürgün ve İltica, <http://www.amnesty.org.tr/ai/node/1538> (19.02.2015).
- Kirişçi, K., 2014. Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye’nin “Suriyeli Mülteciler” Sınavı. Çeviren Sema Karaca, *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü*, Ankara.
- Knox, P. and Pinch, S., 2010. *Urban Social Geography*, Pearson Education Ltd, London.
- Kooshaneh, R. and Poormohammadi, M.R., 2013. Evaluation and Analysis of Urban Public Spaces Using TOPSIS Model (Case Study: Tabriz). *Regional and Urban Studies and Research Journal*, 5, 52-73.
- Korur, S., Sayın, S., Oğuzalp, E. H. Korkmaz, S. Z., 2006. Konutlarda Kullanıcı Gereksinimlerine Bağlı Olarak Yapılan Cephe Müdahalelerinin Fiziksel Çevre Kalitesine Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*.

- Koyuncu, A., 2014. Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği, Konya: Çizgi.
- Köşker, N., 2016. Öğretmen Adaylarının Ortadoğu Tasavvurları Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (43), 1463-1476.
- Kutlu, Z., 2015. Bekleme Odasından Oturma Odasına: Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme, Anadolu Kültür & Açık Toplum Vakfı.
- Lipton, S., 2003. The Value of Public Space: How High Quality Parks and Public Spaces Create Economic, Social and Environmental Value.
- Lordoğlu, K. ve Aslan, M., 2016. En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarının Değişimi: 2011-2014, Çalışma ve Toplum, 2016/2, ISSN 1305- 2837, 789-808.
- Lotfi, S., Koohsari, M. J., 2009. Measuring Objective Accessibility to Neighborhood Facilities in the City. 26, 133-140.
- Lourenco S. F. and Longo M. R., 2009. The plasticity of near space: evidence for contraction.
- Lucke, D., 1995. Akzeptanz. Legitimität in der Abstimmungsgesellschaft. Opladen, Leske/Budrich.
- Lynch, K., 1981. Good City Form, MIT Press, Cambridge.
- Lynch, K., 2010. Kent İmgesi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (Eserin orijinali 1960'da yayımlandı), Editör: B. İ. Kültür yayınları, İstanbul, 6-90.
- Manca A.R., 2014. Social Cohesion. In: Michalos, Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research. Editors: C. A. Springer, Dordrecht.
- Mardin, Ş., 2006. Sivil Toplum, içinde: Türkiye'de Toplum ve Siyaset (Makaleler 1) Editörler: T. M. and Ö. T. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Marr, D., 1982. Vision. Cambridge, MA: MIT Press.
- Maslow, A., 1987. Motivation and Personality. Editors: F. R., F. J. M. C. and C. R. Harper & Row, New York.
- Meral, B., 2007. Köyden Kente Göç ve Sonuçları, <http://www.ehayat.net /koyden-kente-goc-ve-sonuclari-2/>
- Montgomery, J., 1998. Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design, Journal of Urban Design 3 (1), 93-116.
- Moscovici, S., 1994. Social representations and pragmatic communication. Social Science Information.
- Murdie, R.A., 2002. The Housing Careers of Polish and Somali Newcomers in Toronto's Rental Market. Housing Studies, 17 (3), 423-443.
- Murphy, K. R., Cleveland, J. N. 1995. Understanding Performance Appraisal, London: SAGE Publications.
- Mutluer, M., 2003. Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması, Denizli/Tavas, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Myers D. G. and Lamarche L., 1992. Psychologie sociale. McGraw-Hill, Montréal.
- Oğuz, D., 2003. Yaşlılar ve erişilebilirlik. Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler. Odak Yayınları, Ankara.
- Olsson, G., 1970. Explanation, Prediction, and Meaning Variance: An Assessment of Distance Interaction Models. Economic Geography, 46, 223-233.

- Orhan, O. ve S. Şenyücel., 2015. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri, İstanbul: ORSAM & TESEV Raporu, No 195.
- ORSAM., 2014. Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler, Ankara.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S., 2015. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Önal, S., Sağır, M., 2018. Ankara kent parklarının kullanımının belirlenmesi. Ankara Araştırmaları Dergisi, 6(1), 77-90.
- Örer, G., 2002. Konut–Kimlik-Ev Modeli ve Modelin Bir Örnek Olarak İstanbul Kentinde Uygulanması, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdingiş, N., 2007. İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, T.c. Bahçeşehir Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, A., 2006. Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi, Bilgi Teknolojileri Kongresi IV, Akademik Bilişim, Denizli.
- Özer, M. N., 2017. Kamusal Mekânda Kentsel Tasarım Rehberinin Etkinliği Üzerine Düşünceler. Alanların Mekânsal Organizasyon, Editörler: H.S. Çelikyay Kamusal Bartın. Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları, 42-67.
- Özer, M. O., Beyazıt, E., 2020. Kent kuramları bağlamında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(46), 545- 562.
- Özservet, Y. Ç., 2014. Zeytinburnu Kentsel Mekânında Soydaş Diasporasının Örgütlenmesi. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi. 1(3), 231-243.
- Pacheco, P., 2017. Public Spaces: 10 Principles for Connecting People and the Streets. <http://thecityfix.com/blog/public-spaces-10-principles-for-connecting-people-and-the-streets-priscila-pacheco/>
- Paksoy, H. M., Koçarlan, H., Kılınç E., Tunç, A., 2015. Suriyelilerin Ekonomik Etkisi: Kilis İli Örneği. Birey ve Toplum, 5 (9), 143-173.
- Park, R. E., Burgess, E. W. And McKenzie, R. D., 1925. The City-Suggestions for Investigation of Human Behavior in The Urban Environment. The University of Chicago Press, Chicago.
- Parlakalay, H., 2020. Kamusal Alanda Sanat ve Sanat Eserleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 22 (4). 1157–1172. DOI: 10.32709/akusosbil.803027.
- Parsons, T., 2013. Social System. London: Routledge.
- Peköz, M., 2002. Avrupa Birliği'nde Göçmenler Almanya'da Türkler/Kürtler, Gün Yayıncılık, İstanbul.
- Peterson, N., A., Joseph H., 2004. Social Cohesion and İntrapersonal Empowerment, Gender As Moderator, Health Education Research.
- Project for Public Spaces, 2000. How to turn a place around: a handbook for creating successful public spaces, New York.
- Rahman, A. S. M. M., Rosolem, R., 2017. Towards a simple representation of chalk hydrology in land surface modelling. Hydrology and Earth System Sciences, 21(1), 459-471.
- Ray, B., 2003. “The Role of Cities in Immigrant Integration”, Migration Policy Institute (MPI).
- Reçber, K. and Ayhan, V., 2013. Türkiye ile Suriye Arasındaki Krizin Hatay Bölgesi Üzerindeki Etkileri. Alternatif Politika, 5 (3), 324-330.

- Roberts, B. R. and Wilson, R. H. 2009. Urban Segregation and Governance in the Americas. Residential Segregation and Governance in the Americas: An Overview, Editors: R. B. R. and W. R. H. Palgrave Macmillan, USA.
- Rogers, B., 2017., "In Defense of the Street: 10 Principles for Public Spaces," Making good – shaping places for people, Center for London.
- Sanduvaç, Z. M., 2013. Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar İçin Durum Analiz Raporu, CWW ve Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Aralık/2013.
- Schiefer, D., Van der Noll, J., 2017. The essentials of Social Cohesion: A Literature review. Social Indicators Research.
- Schmeets, H., Te Riele, S., 2014., Declining Social Cohesion in The Netherlands? Soc. Indic. Res.
- Schnell I, Diab AB and Benenson I., 2015. Aglo-Bal Index for Measuring Socio-spatial Segregation Versus İntegration. Applied Geo-Graphy 58, 179–188.
- Sendi, R., Golićnik Marušić, B., 2012. İn International Encyclopedia of Housing and Home.
- Shamsuddin, S., Hassan, N.R.A., & Bilyamin, S.F.I., 2012. Walkable environment in increasing the liveability of a city. Procedia Social and Behavioral Sciences, 50, 167-178
- Shamsuddin, S., Sulaiman, A.B., Ja'afar, N.H., and Noor, M.M., 2004. Criteria for successful traditional shopping streets in Malaysia: A case study of Kuala Lumpur. Skudai University Teknologi Malaysia.
- Siregar, J.P., 2014. Assessment of public space quality using good public space index (case study of Merjosari Sub District, Municipality of Malang, Indonesia).
- Smith, E. R., Mackie, D. M., 2007. Social psychology (3rd ed.). Psychology Press/Taylor, Francis (UK).
- Somerville, W., Shamit, S., Ford, R., Maria S., 2012. The Impacts of Migration on Social Cohesion and Integration. London: Migration Advisory Committee.
- Southworth, M., 2005. Designing the Walkable City, Journal of Urban Planning and Development 131(4), 246-57.
- Sönmez, M. and Adıgüzel, F., 2017. Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı: Gaziantep Şehri Örneği. Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 16 (3), 797-807.
- Stanley, D., 2003. What Do We Know About Social Cohesion: The Research Perspective of The Federalgovernment’s Social Cohesion Research Network. The Canadian Journal of Sociology/Cahiers Cana-diens de Sociologie, 28(1), 5–17.
- Sue, S., 1977., Psychological Theory and Implications for Asian Americans, The Personnel and Guidance Journal, 55 (7), 381-389.
- Şahin, F., 2001. Sosyal Hizmette Güçler Perspektifi ve Çözüm Odaklı Yaklaşım. Aile ve Toplum, 1 (4), 1303-0256.
- Şimşek, D. 2018. Transnational Activities of Syrian Refugees in Turkey: Hindering or Supporting Integration, International Migration, ISSN 0020-7985.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S., 2013. Using multivariate statistics. Boston: Pearson.
- Dikmen, N. 2017. Ekonometriye Giriş, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Teixeira, C., 2008. Barriers and outcomes in the housing searches of new immigrants and refugees: a case study of “Black” Africans in Toronto’s rental market. Journal of Housing and the Built Environment, 24 (4), 253-276.

- Temel, D. G., 2018. Mekânsal Bellek Aktarımında Göçmen Mahalleleri Örneği: Önder Mahallesi. Tasarım ve Bellek Temalı Ulusal Tasarım Sempozyumu. Editörler: A. B. C. ve A. P. UTG, Trabzon, 46-56.
- Toktay, M., 2022. Suriyeliler Barometresi 2020: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşam Mümkün Mü? Duvar Gazetesi, <https://www.gazeteduvar.com.tr/suriyeliler-barometresi-2020-suriyelilerle-uyum-icinde-yasam-mumkun-mu-haber-1557514> (15.04. 2022).
- Tuncel, H., 2016. Herkes İçin Erişilebilir ve Kullanılabilir Fiziksel Çevre ve Yapılar İçin Ek Teknik Şartname, <https://silo.tips/download/herkes-n-erleblr-ve-kullanilabl-r-fzkssel-evre-ve-yapilar-n-ek-teknk-artname-2#> (15. 04. 2022).
- Tunç, A., 2015. Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. TESAM Akademi Dergisi, 2 (2), 29-63.
- Turel, H.S., Yigit, E.M., Altug, I., 2007. Evaluation of Elderly People’s Requirements in Public Open Spaces: A Case Study in Bornova District (Izmir, Turkey). Building and Environment, 42 (5), 2035-2045.
- Uyanık, G. K., and Güler, N., 2013. A Study on Multiple Linear Eegression Analysis. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 106, 234-240.
- Uzunsakal, E., Yıldız, D., 2018. Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine bir Uygulama. Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (1), 14-28.
- Ügeöz, P. 2003. Kültürelarası İletişim, İstanbul: Üstün Eserler Neşriyatevi.
- Ünügür, M., 1986, Bina Bilgisi, Ders Notu, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Verdugo, R. R., and Mueller, C., 2008., Education, Social Embeddedness, and The Integration of The Turkish Community in Germany: An Analysis of Homeland Identity. European Education, 40 (4), 3-22.
- Weber, A. F., 1899. The Growth Of Cities İn The Nineteenth Century. New York: McMillian.
- Yacoubian, M., 2019. Syria Timeline: Since the Uprising Against Assad. United States Istitute Of Peace, <https://www.usip.org/syria-timeline-uprising-against-assad>. (01. 01. 2021).
- Yalçın, C. 2004. Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuz, A., 2009. Kentsel Yaya-Alışveriş Sokakalarında Geçirgenlik Kavramının İrdelenmesi: Doğu Karadeniz Kentleri Örneği, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Yavuz, S., 2013. Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa’da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 6(26), 610-623.
- Yazıcıoğlu Halu, Z., 2010. Kentsel Mekân Olarak Caddelerin Mekânsal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesi Bağdat Caddesi Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2011. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, M., 2003. Sivil Toplum ve Devlet. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27 (2), 226-242.
- Yıldırım, Z., 2021. Görmezden Gelinmek ile Görünür Olmak Arasında: Suriyeli Mültecilerin İkilemi. Birikim dergisi. İstanbul. Görmezden Gelinmek ile Görünür Olmak Arasında: Suriyeli Mültecilerin İkilemi. <https://birikimdergisi.com/guncel/10754/gormezden-gelinmek-ile-gorunur-olmak-arasinda-suriyeli-multecilerin-ikilemi> (15.04.202).

- Yılmaz, H., 2013. Türkiye’de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği, Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler, Mazlumder Yayını, İstanbul.
- Yılmaz, L. Y., 2017. Yerel Halkın Türkiye’deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örnekleri. Doktora tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yörükan, A., 1968. Şehir Sosyolojisinin Teorik Temelleri, İmar ve İskân Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Zeisel, J., 2006. Inquiry by design: Environmental / behavioral / neuroscience in architecture, interiors, landscape, and planning.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Rawan ALAEDDIN
Doğum tarihi :	
Doğum Yeri :	
Uyruğu :	
Adres :	
Tel :	
E-mail :	
Eğitim	
Lise :	Mehmet Fatih Lisesi
Lisans :	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Yüksek lisans :	Atatürk Üniversitesi Kentsel Tasarım Anabilim Dalı
Yabancı Dil Bilgisi	
İngilizce:	İyi
Türkçe:	İyi
Arapça:	Anadili
Üye Olunan Mesleki Kuruluşlar	
-	
Tezden Üretilmiş Yayınlar	
-	